Dziennik Urzędowy

Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego

Nr 11-12 **ŁÓDŹ, listopad-grudzień 1948 r.** **Rocznik III**

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Część urzędowa

Poz. 173.

DEKRET

z dnia 15 września 1948 r.

o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 25 czerwca 1948 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 223) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. 1. Dekret niniejszy normuje uposażenie podległych Ministrowi Oświaty nauczycieli szkół państwowych i publicznych, wychowawców państwowych zakładów opiekuńczo-wychowawczych, wychowawczyń przedszkoli, nauczycieli zawodu i asystentów w szkołach zawodowych.

2. Przepisom niniejszego dekretu nie podlegają pracownicy nauki objęci dekretem z dnia 7 kwietnia 1948 r. o uposażeniu państwowych pracowników nauki (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 137).

Art. 2. Ustanawia się siedem grup uposażenia zasadniczego według następującej tabeli:

Grupa uposażenia	Kwota uposażenia miesięcznego w zł
1	11 000
2	9 000
3	7 800
4	7 100
5	6 600
6	6 300
7	6 000

Art. 3. Rada Ministrów ustali zasady zaszeregowania osób, wymienionych w art. 1 ust. 1, do grup uposażenia, wyszczególnionych w art. 2, oraz zasady automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.

Art. 4. Rada Ministrów może przyznać nauczycielom dodatki uzasadnione warunkami lokalnymi.

Art. 5. 1. Nauczycielom mianowanym na stanowiska kierownicze w szkołach i zakładach przyznaje się dodatek funkcyjny. Przepis ten stosuje się także do osób pełniących obowiązki przywiązane do stanowisk kierowniczych.

2. Można otrzymywać równocześnie tylko jeden dodatek funkcyjny, zaś w razie zbiegu tytułów do dwóch lub więcej dodatków funkcyjnych służy uprawnionemu prawo wyboru.

3. Dodatek funkcyjny nie przysługuje osobom, pozostającym w stanie nieczynnym, na urlopie bezpłatnym, zawieszonym w pełnieniu służby oraz za okres przekraczający dwa miesiące niepełnienia z innych powodów obowiązków, do których przywiązany jest dodatek funkcyjny.

4. Osobom pełniącym obowiązki przywiązane do stanowisk kierowniczych nie przysługuje dodatek funkcyjny na czas pobierania tegoż dodatku przez osoby mianowane na stanowiska kierownicze.

5. Stanowiska kierownicze oraz wysokość dodatku funkcyjnego określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 6. Rada Ministrów może przyznać nauczycielom dodatki służbowe, uzasadnione szczególnymi właściwościami służby.

Art. 7. 1. Nauczycielowi służy prawo do jednego tylko uposażenia za ogół czynności, połączonych z jego stanowiskiem służbowym.

2. Rada Ministrów określi tryb ustalania dodatkowego wynagrodzenia nauczycieli za pracę w godzinach nadliczbowych i za czynności dodatkowe w szkole.

Art. 8. Nauczyciele mogą otrzymywać zasiłki, a za szczególnie wydajną pracę nagrody pieniężne, na wypłatę których wstawiane będą co roku odpowiednie kwoty do preliminarza budżetowego.

Art. 9. 1. Uposażenie wypłacane na zasadzie niniejszego dekretu wolne jest od państwowego podatku od wynagrodzeń i opłat z tytułu ubezpieczeń społecznych.

2. Przepisy ust. 1 mają analogiczne zastosowanie również i do wynagrodzeń wypłacanych nauczycielom kontraktowym.

3. Wolne są również od państwowego podatku od wynagrodzeń zasiłki i nagrody pieniężne przewidziane w art. 8 oraz wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i za czynności dodatkowe w szkole.

Art. 10. W razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na nowe miejsce służbowe, przysługują nauczycielowi należności na zasadach przewidzianych dla funkcjonariuszów państwowych przy uwzględnieniu przepisów niniejszego dekretu.

Art. 11. W sprawach mieszkań służbowych, pomocy lekarskiej, ulgowych przejazdów państwowymi środkami komunikacyjnymi, powstania i wygaśnięcia prawa do uposażenia, uposażenia w okresie pełnienia służby wojskowej, przebywania w niewoli lub zaginięcia, potrąceń z uposażenia, zwrotu kosztów pogrzebu, terminu płatności uposażenia, dodatku rodzinnego oraz przedawnienia roszczeń z tytułu uposażenia mają zastosowanie przepisy odnoszące się do funkcjonariuszów państwowych.

Art. 12. Uposażenie zasadnicze nauczycieli, pobierających uposażenie według dotychczasowej

grupy IV, wyrównuje się do kwoty 14 000 zł miesięcznie.

Art. 13. Podstawę wymiaru zaopatrzenia emerytalnego osób objętych niniejszym dekretem stanowi uposażenie zasadnicze określone rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) z późniejszymi zmianami.

Art. 14. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Oświaty i Ministrowi Skarbu.

Art. 15. 1. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1948 r.

2. Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) z późniejszymi zmianami w zakresie unormowanym niniejszym dekretem.

Prezydent Rzeczypospolitej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Józef Cyrankiewicz

Minister Oświaty:
Stanisław Skrzeszewski

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

Poz. 174.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 10 września 1948 r.

o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 5 ust. 4 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) z późniejszymi zmianami, wprowadza się zmiany następujące:

1) § 38 otrzymuje brzmienie następujące:

„(1). Dla funkcjonariuszów państwowych, zajmujących stanowiska kierownicze, wymienione w § 39, ustanawia się następujące stawki dodatku funkcyjnego:

1 stawka	—	15 000	zł miesięcznie
2 „	—	12 000	„ „
3 „	—	10 000	„ „
4 „	—	7 000	„ „
5 „	—	5 000	„ „

2) § 39 otrzymuje brzmienie:

„§ 39. Dodatek funkcyjny przysługuje funkcjonariuszom państwowym, zajmującym niżej wymienione stanowiska kierownicze:

w Prezydium Rady Ministrów i Centralnych Zarządach Ministerstw:

Dyrektor Departamentu (Gabinetu, Biura)	1 stawka
Wicedyrektor lub Zastępca Dyrektora Departamentu (Gabinetu, Biura)	2 „
Naczelnik Wydziału	3 „
Kierownik Samodzielnego Referatu, Inspektor	4 „

w Dziale Ministerstwa Oświaty:

Kurator Okręgu Szkolnego	1 stawka
Dyrektor Administracyjny w Szkole Akademickiej	3 „
Kierownik sekretariatu w Szkole Akademickiej	4 „
Naczelnik Wydziału w Kuratorium Okręgu Szkolnego	4 „
Inspektor Szkolny	4 „
Wizytator w Centrali Ministerstwa Oświaty	4 „
Wizytator Okręgowy	4 „
Podinspektor Szkolny	5 „
Kwestor w Szkole Akademickiej	5 „
Kierownik Oddziału w Kuratorium Okręgu Szkolnego	5 „

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Skarbu i właściwym ministrom.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1948 r.

Prezes Rady Ministrów:
Józef Cyrankiewicz

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

Poz. 175.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 15 września 1948 r.

o zasadach zaszeregowania i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcjach i służbowych nauczycieli oraz o trybie ustalania dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i za czynności dodatkowe nauczycieli.

Na podstawie art. 3, 4, 5 ust. 5, 6 i 7 ust. 2 dekretu z dnia 15 września 1948 r. o uposażeniu

nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313) zarządza się, co następuje:

Przepisy wstępne

§ 1. Przepisom niniejszego rozporządzenia podlegają pozostający na etacie Państwa nauczyciele i wychowawcy szkół i zakładów państwowych i publicznych oraz nauczyciele zawodu i asystenci szkół zawodowych.

§ 2. 1. Grupami uposażenia w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są grupy uposażenia zasadniczego, ustanowione w art. 2 dekretu z dnia 15 września 1948 r. o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313).

2. Przez dotychczasową grupę uposażenia należy rozumieć grupę uposażenia ustanowioną w art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663).

Dział I.

Zasady zaszeregowania i awans automatyczny nauczycieli

§ 3. 1. Wychowawczynie przedszkoli, posiadające przepisane kwalifikacje, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 7, po trzech latach służby — grupy 6, po dziewięciu latach służby — grupy 5, po osiemnastu latach służby — grupy 4, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby — grupy 3.

2. Wychowawczynie przedszkoli, posiadające obok kwalifikacji przepisanych również kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych, oraz wychowawczynie przedszkoli, posiadające ukończone liceum dla wychowawczyń przedszkoli, otrzymują uposażenie określone w § 6.

3. Wychowawczynie przedszkoli nie posiadające przepisanych kwalifikacji otrzymują uposażenie grupy 7.

§ 4. 1. Wychowawcy państwowych domów dziecka, posiadający przepisane kwalifikacje, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 6, po ukończeniu zaś trzech lat służby i po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego — uposażenie grupy 5, po dziewięciu latach służby — grupy 4, po osiemnastu latach służby — grupy 3, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby mogą być awansowani do grupy 2.

2. Wychowawcy państwowych domów dziecka, nie posiadający przepisanych kwalifikacji, otrzymują uposażenie grupy 7.

§ 5. 1. Kierownicy państwowych domów dziecka, posiadający przepisane kwalifikacje, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 4, po ukończeniu trzech lat służby i zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego — uposażenie grupy 3, po dwunastu latach służby — grupy 2 i po dwudziestu jeden latach służby — grupy 1.

2. Kierownicy państwowych domów dziecka, którym kwalifikacje przyznane zostały w trybie wyjątkowym, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 5, po ukończeniu trzech lat służby i zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego — uposażenie grupy 4, po dwunastu latach służby — grupy 3 i po dwudziestu jeden latach służby — grupy 2.

§ 6. Nauczyciele szkół ogólnokształcących i szkół ćwiczeń, posiadający przepisane dla nauczycieli szkół typu podstawowego kwalifikacje do nauczania, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 6, po ukończeniu trzech lat służby i po uzyskaniu kwalifikacji do ustalenia — uposażenie grupy 5, po dziewięciu latach służby — grupy 4, po osiemnastu latach służby — grupy 3, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby mogą być awansowani do grupy 2.

§ 7. Nauczyciele szkół ogólnokształcących, szkół ćwiczeń i szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający oprócz kwalifikacji określonych w § 6 ukończony państwowy wyższy kurs nauczycielski lub równorzędny egzamin zawodowy określony przez Ministra Oświaty, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 6, po trzech latach służby i uzyskaniu kwalifikacyj do ustalenia — uposażenie grupy 5, po dziewięciu latach służby — grupy 4, po piętnastu latach służby — grupy 3, wreszcie po dwudziestu czterech latach służby — grupy 2.

§ 8. Nauczyciele szkół ogólnokształcących, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający oprócz kwalifikacji określonych w § 6 ukończone Państwowe Pedagogium, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej, Instytut Wychowania Fizycznego, Konserwatorium Muzyczne (Wydział Nauczycielski) lub jeden z zakładów równorzędnych określonych przez Ministra Oświaty, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 5, po trzech latach służby i uzyskaniu kwalifikacyj do ustalenia — uposażenie grupy 4, po dziewięciu latach służby — grupy 3, po osiemnastu latach służby — grupy 2, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby mogą być awansowani do grupy 1.

§ 9. Nauczyciele szkół ogólnokształcących, szkół ćwiczeń oraz szkół specjalnych ogólnokształcących, posiadający oprócz kwalifikacji określonych w § 6 zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 4, a po ukończeniu trzech lat służby i uzyskaniu kwalifikacyj do ustalenia — uposażenie ustalone w § 10.

§ 10. Nauczyciele szkół ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli i wychowawczyń przedszkoli, posiadający kwalifikacje przewidziane ustawą z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 828) wraz z późniejszymi zmianami — z wyjątkiem nauczycieli rysunków, prac ręcznych, śpiewu i muzyki oraz wychowania fizycznego, nie mających matury licealnej

(gimnazjalnej dawnego typu lub seminarialnej) i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 4, po trzech latach służby — grupy 3, po dwunastu latach — grupy 2 i po dwudziestu jeden latach służby — grupy 1.

§ 11. Nauczyciele szkół ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli i wychowawczyń przedszkoli, posiadający kwalifikacje przewidziane ustawą z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 828) z późniejszymi zmianami, a nauczający rysunków, prac ręcznych, śpiewu i muzyki oraz wychowania fizycznego i nie mający matury licealnej (gimnazjalnej dawnego typu lub seminarialnej) i ukończonych co najmniej dwuletnich specjalnych kursów zawodowych, otrzymują uposażenie określone w § 8.

§ 12. 1. Niekwalifikowani nauczyciele szkół ogólnokształcących otrzymują uposażenie grupy 6, a jeżeli uczą w szkołach ogólnokształcących stopnia licealnego — uposażenie grupy 5.

2. Niekwalifikowani nauczyciele szkół ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli i wychowawczyń przedszkoli, posiadający zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe, otrzymują uposażenie grupy 4.

3. Niekwalifikowani nauczyciele zakładów kształcenia nauczycieli i wychowawczyń przedszkoli otrzymują uposażenie grupy 5.

4. Minister Oświaty określi szkoły i zakłady oraz egzaminy, których ukończenie lub złożenie stanowi dowód posiadania studiów wyższych w rozumieniu niniejszego rozporządzenia.

§ 13. 1. Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują uposażenie określone w § 7.

2. Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych, posiadający ukończone Państwowe Pedagogium, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej, Instytut Wychowania Fizycznego, Konserwatorium Muzyczne (Wydział Nauczycielski), Seminarium Gospodarcze w Snopkowie w latach od 1925 do 1926 lub Prywatną Szkołę Gospodarczą Żeńską w Snopkowie Towarzystwa Gospodarczego Wykształcenia we Lwowie od roku 1936 albo inny zakład określony przez Ministra Oświaty — otrzymują uposażenie określone w § 8.

3. Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych, posiadający zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe, otrzymują uposażenie określone w § 10.

§ 14. 1. Kwalifikowani nauczyciele państwowych i publicznych średnich szkół zawodowych, posiadający zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe, otrzymują uposażenie określone w § 10.

2. Kwalifikowani nauczyciele państwowych i publicznych średnich szkół zawodowych, nie posiadający studiów wyższych, otrzymują uposażenie określone w § 8.

§ 15. 1. Niekwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy 6, a jeżeli posiadają zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe — grupy 4.

2. Niekwalifikowani nauczyciele państwowych i publicznych średnich szkół zawodowych, posiadający studia wyższe, zakończone przepisanymi egzaminami, otrzymują uposażenie grupy 4.

3. Niekwalifikowani nauczyciele państwowych i publicznych średnich szkół zawodowych otrzymują uposażenie grupy 5.

§ 16. 1. Kwalifikowani asystenci i nauczyciele zawodu w szkołach zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy 5, po dziewięciu latach służby — grupy 4, po piętnastu latach służby — grupy 3, wreszcie po dwudziestu czterech latach służby — grupy 2.

2. Niekwalifikowani asystenci i nauczyciele zawodu w szkołach zawodowych otrzymują uposażenie grupy 5.

§ 17. Wymiar uposażenia i zasady automatycznego przechodzenia do wyższych grup uposażenia wychowawców(czyń) internatów i burs oraz zakładów opiekuńczo-wychowawczych jak również nauczycieli oraz pomocniczych sił nauczycielskich, nie wymienionych w rozporządzeniu niniejszym, określi Minister Oświaty w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 18. Nauczyciel przeniesiony ze względów organizacyjnych do szkoły innego typu otrzymuje uposażenie zasadnicze i awansuje w innej szkole według zasad, jakie miały do niego zastosowanie w szkole poprzedniego typu, chyba że przeniesienie to stwarza warunki korzystniejszego awansu.

§ 19. 1. Urzędnicy administracji szkolnej, przeniesieni do służby nauczycielskiej i wychowawczej, otrzymują odpowiednią grupę uposażenia przewidzianą dla nauczycieli przy uwzględnieniu zasad zawartych w § 32 dopóty, dopóki nie przejdą automatycznie do wyższej grupy uposażenia, przy czym lata pracy w administracji szkolnej liczą im się do lat służby nauczycielskiej (wychowawczej).

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy tych urzędników administracji szkolnej, którzy ustępują ze stanowiska na żądanie organów kontroli społecznej. Do wymiaru uposażenia jednak będą policzone lata pracy w administracji szkolnej jak lata służby nauczycielskiej.

§ 20. W razie bezpośredniego przejścia ze służby nauczycielskiej do służby w administracji szkolnej w drodze mianowania lub przeniesienia nauczyciel zachowuje w czasie tej służby prawo do awansu automatycznego, jaki by mu przysługiwał przy pozostawaniu w służbie nauczycielskiej. Nie wyklucza to jednak możności wcześniejszego awansowania go do wyższej grupy uposażenia na podstawie przepisów o państwowej służbie cywilnej.

§ 21. Przesunięcie do wyższej grupy uposażenia w drodze awansu automatycznego następuje

w dniu 1 stycznia lub 1 lipca po ziszczeniu się przepisanych warunków.

§ 22. Dyrektorzy i kierownicy szkół oraz zakładów otrzymują uposażenie i awansują do wyższych grup uposażenia na zasadach przewidzianych dla nauczycieli szkół (wychowawców domów dziecka) przez nich kierowanych z tym, że przy obliczaniu lat służby należy ich służbę w charakterze dyrektora lub kierownika liczyć jako służbę nauczycielską.

Dział II.

Dodatki do uposażenia

§ 23. 1. Nauczycielom pełniącym służbę w m. st. Warszawie przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	miesięcznie złotych
1	650
2	580
3	500
4	450
5	400
6	380
7	350

2. Dodatek lokalny nauczycieli, wymienionych w ust. 1, a pobierających uposażenie według dotychczasowej grupy IV, wyrównuje się do kwoty 750 zł miesięcznie.

§ 24. 1. Nauczycielom pełniącym służbę na obszarze miasta i powiatu Gdańska, miasta Gdyni, powiatu morskiego, Ziem Odzyskanych z wyjątkiem powiatu gliwickiego, bytomskiego i zabrskiego przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia	miesięcznie złotych
1	1 400
2	1 250
3	1 100
4	950
5	850
6	800
7	750

2. Dodatek lokalny nauczycieli, wymienionych w ust. 1, a pobierających uposażenie według dotychczasowej grupy IV, wyrównuje się do kwoty 1 700 zł miesięcznie.

§ 25. 1. Nauczycielom mianowanym na niżej wymienione stanowiska przysługują następujące dodatki funkcyjne:

1. Dyrektor Państwowego Intytutu Robót Ręcznych, Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej . . . 6 000 zł
2. Dyrektor Wyższego Kursu Nauczycielskiego, Liceum Pedagogicznego oraz Szkoły Zawodowej ponad 10 oddziałów . . . . 5 000 „
3. Dyrektor szkoły ogólnokształcącej stopnia licealnego.
   Dyrektor szkoły ogólnokształcącej stopnia podstawowego i licealnego;
   Dyrektor szkoły zawodowej od 5 do 10 oddziałów . . . . 4 000 zł
4. Dyrektor szkoły zawodowej do 4 oddziałów . . . . 2 600 „
5. Kierownik szkoły ogólnokształcącej typu podstawowego (szkoły ćwiczeń) 7-klasowej oraz
   Kierownik szkoły specjalnej . . . 2 400 „
6. Kierownik zakładu opiekuńczo-wychowawczego . . . . 2 000 „
7. Kierownik wydziału i kierownik warsztatu w szkole zawod. 1 100—2 300 „
8. Kierownik szkoły ogólnokształcącej stopnia podstawowego (szkoły ćwiczeń) o 4, 5 lub 6 nauczycielach . 1 800 „
9. Kierownik szkoły zawodowej wchodzącej w skład zakładu zbiorczego 1 700 „
10. Kierownik szkoły ogólnokształcącej stopnia podstawowego o 2 i 3 nauczycielach . . . . 1 400 „
11. Kierowniczka przedszkola i nauczyciel kierujący w szkole ogólnokształcącej stopnia podstawowego . . 1 000 „

2. Stawki dodatków wymienionych w pkt. 7 ust. 1 ustala dla poszczególnych osób Minister Oświaty.

§ 26. 1. Nauczycielom niżej wymienionych szkół i zakładów przysługuje dodatek służbowy w następującej wysokości:

a) kwalifikowanym nauczycielom zakładów kształcenia nauczycieli (wychowawczyń przedszkoli) . . . . 3 000 zł
b) nauczycielom szkół zawodowych, posiadającym przepisane kwalifikacje zawodowe lub ukończone studia wyższe oraz kwalifikowanym nauczycielom szkół i zakładów specjalnych 2 500 „
c) nauczycielom zakładów kształcenia nauczycieli (wychowawczyń przedszkoli), szkół zawodowych, szkół i zakładów specjalnych, nie wymienionych w pkt. a) i b), oraz nauczycielom zawodu i asystentom w szkołach zawodowych . . . . 1 600 „
d) kwalifikowanym nauczycielom szkół i przedszkoli ćwiczeń . . . . . 1 200 „
e) nauczycielom zakładów kształcenia nauczycieli (wychowawczyń przedszkoli), nauczycielom i nauczycielom zawodu w szkołach zawodowych oraz nauczycielom szkół ogólnokształcących stopnia licealnego i szkół specjalnych (zakładów specjalnych), uznanym przez Ministra Oświaty za wybitnych pedagogów lub specjalistów . . . . 5 000 „

2. Liczbę osób objętych dodatkiem, przewidzianym w pkt. e) ust. 1 niniejszego paragrafu, ustala Minister Oświaty w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 27. W razie bezpośredniego przejścia nauczyciela ze służby nauczycielskiej do służby w kuratorium zachowuje on w czasie tej służby prawo do dodatku służbowego posiadanego w służbie nauczycielskiej.

§ 28. 1. Można pobierać tylko jeden dodatek służbowy.

2. Przepis art. 5 ust. 3 dekretu z dnia 15 września 1948 r. o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313) stosuje się również do dodatków służbowych.

§ 29. 1. Za nauczanie i prowadzenie zajęć wychowawczych w godzinach nadliczbowych w szkołach i zakładach oraz za sprawowanie opieki wychowawczej nad klasą, pracownią (gabinetem), biblioteką lub organizacją uczniowską w szkole, za pracę w komisjach rejonowych, za czynności związane z zarządem internatów lub czynności wychowawców młodzieży w internatach i bursach, nauczycielom i wychowawcom (dyrektorom i kierownikom) szkół i zakładów publicznych lub państwowych przysługuje specjalne wynagrodzenie w wysokości i na zasadach określonych przez Ministra Oświaty w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

2. Należności określone w niniejszym paragrafie płatne są z dołu.

Dział III.

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 30. 1. Przy wymiarze uposażenia nauczycieli oraz urzędników, wymienionych w § 20 niniejszego rozporządzenia, zaliczą władze szkolne, wyznaczone przez Ministra Oświaty, do czasu służby czas udowodnionej pracy nauczycielskiej w szkolnictwie polskim jawnym na terenach okupowanych lub za granicą. Okres pracy w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo podlega zaliczeniu w całości, okres zaś pracy w wymiarze poniżej 14 godzin tygodniowo w połowie. Władze szkolne mogą zarządzić zbadanie pracy nauczycielskiej w okresie okupacji przez komisję weryfikacyjną.

2. O zaliczalności okresu wojennego we wszystkich innych przypadkach odnoszących się do osób wymienionych w ust. 1 decydują komisje weryfikacyjne powołane przez Ministra Oświaty, który ustali ich skład i kompetencje, jako też zasady zaliczalności. Minister Oświaty może ustalić przypadki, w których okres ten zaliczony będzie tylko w części. Minister Oświaty może również zarządzić w przypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących zaliczenie okresu wojennego lub jego części, a zwłaszcza czasu pracy w zorganizowanym tajnym nauczaniu w wymiarze wyższym niż pojedynczy, nie wyższym wszakże niż podwójny.

3. Przepisów paragrafu niniejszego nie stosuje się do tych nauczycieli, którzy bez ważnych powodów nie zgłosili się w terminie ustalonym przez Ministra Oświaty do objęcia służby w szkolnictwie państwowym lub publicznym lub którzy do tej służby nie zostali przyjęci.

§ 31. Zaszeregowania do nowych grup uposażenia nauczycieli pozostających w służbie w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dokonuje właściwa władza szkolna z ważnością od dnia 1 września 1948 r.

§ 32. Nauczyciele pozostający w służbie w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zostają przeszeregowani do nowych grup uposażenia według niżej podanych zasad:

pobierający dotychczasowe uposażenie

grupy	XI	— otrzymują grupę	7
„	X	— „ „	6
„	IX	— „ „	5
„	VIII	— „ „	4
„	VII	— „ „	3
„	VI	— „ „	2
„	V i IV	— „ „	1

§ 33. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Oświaty i Ministrowi Skarbu.

§ 34. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1948 r. Z dniem tym traci moc obowiązującą: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) wraz z późniejszymi zmianami oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 1947 roku o specjalnym dodatku nauczycielskim (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 47), a to w odniesieniu do osób, których uposażenie zostało uregulowane dekretem z dnia 15 września 1948 r. o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313).

Prezes Rady Ministrów:
Józef Cyrankiewicz

Minister Oświaty:
Stanisław Skrzeszewski

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

Poz. 176.

ZARZĄDZENIE
Ministrów: Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych

z dnia 28 lipca 1948 r. (L. AP. IV. 5/6498/48)

w sprawie przepisów bezpieczeństwa przy korzystaniu z wód publicznych i prywatnych.

Do Ob. Ob. Wojewodów (wszystkich)
i Prezydentów m. st. Warszawy i Łodzi.

Tragiczny wypadek na jeziorze Gardno, w którym straciło życie wiele osób, powinien być smut-

nym ostrzeżeniem dla społeczeństwa i władz administracyjnych i spowodować przedsięwzięcie należytych środków ostrożności dla zabezpieczenia życia ludzkiego, a szczególniej dzieci i młodzieży.

W tym celu zarządza się, aby władze administracji ogólnej w porozumieniu z władzami szkolnymi i organami M. O. przystąpiły natychmiast do zbadania wszystkich miejscowości na podległych im terenach, gdzie zostały założone obozy i kolonie letnie. Zadaniem przeprowadzenia wizji lokalnych będzie wydanie na miejscu wiążących zarządzeń. które gwarantowałyby bezpieczeństwo przebywających tam osób. Wizje winny być przeprowadzone przy udziale lekarzy urzędowych, aby doraźne zarządzenia uwzględniały również warunki sanitarne.

Do akcji należy przystąpić z całą energią i wnikliwością nie tolerując w żadnym przypadku niedbalstwa, lekkomyślności lub opieszałości.

Niezależnie od tego należy wydać dostosowane do potrzeb miejscowych przepisy (rozporządzenia porządkowe), które zapewniałyby bezpieczeństwo życia przy kąpielach, pływaniu, jeżdżeniu łodziami itp. na wodach publicznych i prywatnych. Przepisy te winny uwzględniać m. i. następujące zasady:

1. Dostęp do wód publicznych i prywatnych, zwłaszcza w miejscowościach o znacznym zaludnieniu, jak również korzystanie z kąpieli, jeżdżenie łodziami, motorówkami, kajakami itp., a w zimie jazda na łyżwach, mogą odbywać się tylko w dozwolonych miejscach.

2. Właściciele, dzierżawcy i zarządcy terenów plażowych są obowiązani oznaczyć miejsca dozwolone dla kąpieli oraz utrzymywać ratowników wyposażonych we właściwy sprzęt i podręczne apteczki i przestrzegać, aby osoby kąpiące się nie przekraczały granic wyznaczonych w tym celu terenów. To samo dotyczy odpowiednio kierownictw obozów letnich, których uczestnicy korzystają z kąpieli. Zakazowi przekraczania oznaczonych miejsc kąpielowych nie podlegają tylko osoby posiadające widoczne oznaki (np. specjalne czapki na głowie), wydawane przez upoważnione zrzeszenia sportowe, a stwierdzające umiejętność pływania. Podawanie i spożywanie na plażach napojów alkoholowych oraz dopuszczanie na plażę osób nietrzeźwych winno być bezwzględnie zakazane.

Środki służące do przewozu osób winny podlegać co pewien okres czasu kontroli technicznej, a wszelkie usterki winny być natychmiast usuwane. Ilość osób, która może korzystać jednorazowo z przewozu promem, łodzią motorową, łodzią zwykłą itp. powinna być ściśle określona. Pojemność promu wzgl. łodzi powinna być oznaczona w widocznym miejscu (nadmienia się, że stały przewóz na wodach publicznych w myśl art. 27 ustawy wodnej może odbywać się tylko za zezwoleniem władzy wodnej; w odniesieniu do wód prywatnych, jeśli przewóz ma być urządzony w celach zarobkowych, wymagane jest również pozwolenie).

Zarazem należy spowodować, aby omawiane przepisy były podane do publicznej wiadomości w drodze obwieszczeń, umieszczonych na tablicach w widocznych miejscach, m. i. na plażach i innych punktach dostępu do wód.

Osoby winne niezastosowania się do wydanych zarządzeń należy pociągnąć do odpowiedzialności karno-administracyjnej, przy czym odnośne sprawy winny być rozpatrywane jak najszybciej.

Minister Administracji Publicznej:
w z. (—) *W. Wolski*
Minister Ziem Odzyskanych
w z. (—) *Dubiel*

Ministerstwo Oświaty
Nr VII. OP. 2738/48.

Warszawa, 30 sierpnia 1948.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
w Łodzi

Ministerstwo Oświaty przesyła do wiadomości Zarządzenie Ministrów: Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 28. VII. 1948 r. w sprawie przepisów bezpieczeństwa przy korzystaniu z wód publicznych i prywatnych.

Naczelnik Wydziału
(—) *M. Kondratowicz*

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Łódzkiego
Nr VI. 21683/48.

Łódź, 16 września 1948.

— do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału:
K. Pietrasiak

Poz. 177.

OKÓLNIK Nr 17
Ministerstwa Oświaty

z dnia 21 maja 1947 r. (II. Śr. 2121/47)
w sprawie nazw szkół.

Nawiązując do postanowień zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 kwietnia 1938 r. o nazwach szkół (Dz. Urz. Nr 4, poz. 87) i w dążeniu do ściślejszego związania szkolnictwa z nową rzeczywistością polską, opartą na zasadniczych i dogłębnych przemianach życia naszego Państwa — wyjaśniam, że przy nadawaniu szkołom nazw będą uwzględniane tylko wnioski zawierające nazwiska osób, które życiem swoim i działalnością swoją, służąc idei demokratycznej, walczyły o godność, wielkość i rozwój narodu i przyczyniły się do zwycięstwa demokracji ludowej.

Minister Oświaty:
Dr St. Skrzeszewski

Poz. 178.

OKÓLNIK Nr 21

Ministerstwa Oświaty

z dnia 21 sierpnia 1948 r. (II-P-4609/48)

w sprawie nazw szkół.

Uzupełniając okólnik Nr 17 z dnia 21 maja 1947 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 6. poz. 140) wyjaśniam, co następuje:

W wyjątkowych przypadkach przy nadawaniu nazw szkołom mogą być uwzględniane również nazwiska przedstawicieli innych narodów, którzy zasłużyli się dla idei postępu, demokracji i międzynarodowej współpracy dla utrzymania pokoju.

Minister Oświaty:

Dr St. Skrzeszewski

Poz. 179.

OKÓLNIK Nr 22

Ministerstwa Oświaty

z dnia 14 września 1948 r. (I Pers.-22936/48)

w sprawie wprowadzenia w życie nowych przepisów uposażeniowych dla nauczycieli szkół państwowych i publicznych.

1. Rada Ministrów zatwierdziła ostatecznie załączony do niniejszego okólnika projekt dekretu o uposażeniu nauczycieli szkół państwowych i publicznych oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów o zasadach zaszeregowania i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych nauczycieli oraz o trybie ustalania dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i za czynności dodatkowe nauczycieli. Wspomniane wyżej oba akty prawne dotyczące podwyżki płac nauczycieli wchodzą w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1948 r. Dla uniknięcia zwłoki w realizacji nowych przepisów uposażeniowych nauczycieli Ministerstwo Oświaty poleca przystąpić niezwłocznie do koniecznych prac przygotowawczych tak, aby z chwilą ukazania się w najbliższych dniach w Dzienniku Ustaw nowych przepisów można było nauczycielom wypłacić uposażenie na nowych podstawach i według zmienionych stawek. W tym celu należy przygotować i sporządzić listy płacy na miesiąc październik według nowych norm. Jednocześnie należy przygotować listy wyrównywania poborów za miesiąc wrzesień tak, aby wyrównanie to mogło być wypłacone nauczycielom równocześnie z poborami za miesiąc październik br.

2. Nowe przepisy uposażeniowe (§ 25 i 26 rozporządzenia Rady Ministrów) wprowadzają znaczne podwyżki stawek dotychczasowego dodatku służbowego za kierownictwo szkołą (zakładem), który to dodatek służbowy w nowym ujęciu jest dodatkiem funkcyjnym, oraz przewidują specjalne dodatki służbowe dla nauczycieli zakładów kształcenia nauczycieli i szkół (przedszkoli) ćwiczeń. W związku z powyższym uchyla się moc obowiązującą § 6 ust. 2 oraz całego § 8 zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 25. X. 1947 roku w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe oraz za czynności dodatkowe personelu pedagogicznego w szkołach, zakładach i kursach, podległych Ministerstwu Oświaty (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 276). Z dniem więc 1 września br. należy zaprzestać wypłaty kierownikom (kierowniczkom) szkół powszechnych (szkół ćwiczeń, szkół specjalnych) i przedszkoli należności za prowadzenie nadzoru nad wypełnieniem obowiązku szkolnego i prowadzenie akt z tym związanych oraz za prowadzenie w przedszkolach akcji dożywiania dzieci. Zaprzestać należy również z dniem 1 września wypłaty dotychczasowych należności nauczycielom (kierownikom) szkół i przedszkoli ćwiczeń za pełnienie czynności związanych z praktycznym kształceniem kandydatów na nauczycieli (wychowawczynie) oraz dotychczasowych należności dyrektorów zakładów kształcenia nauczycieli, seminariów dla wychowawczyń (przedszkoli za nadzór nad szkołami (przedszkolami) ćwiczeń oraz za nadzór i instruowanie w dokształcaniu czynnych nauczycieli szkół powszechnych i przedszkoli. Wypłacone dyrektorom (kierownikom) za miesiąc wrzesień sumy z powyższych tytułów należy potrącić z kwot wypłacanego im wyrównania poborów za miesiąc wrzesień.

3. *Wyjaśnienia ogólne i interpretacja nowych przepisów*

Z konstrukcji nowych przepisów uposażeniowych wynika, że nauczyciele szkół państwowych i publicznych, tak jak państwowi pracownicy nauki zostali wyłączeni w odrębną i samodzielną grupę pod względem uposażeniowym. Pewne jednak sprawy i uprawnienia nauczycieli, a mianowicie wymienione w art. 10 i 11 dekretu regulowane będą nadal według przepisów dotychczasowych.

do art. 2. Kwoty uposażenia zasadniczego podane w art. 2 dekretu obejmują również kwoty dotychczasowego specjalnego dodatku nauczycielskiego określonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9. I. 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 47), które to rozporządzenie zgodnie z postanowieniami § 34 załączonego rozporządzenia Rady Ministrów — traci z dniem 1 września br. moc prawną w odniesieniu do nauczycieli podległych Ministrowi Oświaty.

Uzupełnieniem art. 2 dekretu jest przepis art. 12 dekretu, który określa uposażenie zasadnicze nielicznej grupy nauczycieli posiadających obecnie uposażenie grupy IV. Należy przyjąć, że postanowienie art. 12 dekretu będą miały zastosowanie również i do nauczycieli, którzy w przyszłości przejdą ze służby w administracji szkolnej, mając w tej służbie IV grupę uposażenia.

do art. 5 ust. 4. Art. 5 dekretu określa zasady pobierania dodatku funkcyjnego za kierownictwo szkołą (zakładem), które to zasady są powtórzeniem zasad dotychczas obowiązujących i określonych w art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczy-

pospolitej z dnia 28. X. 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663). Jedynie ust. 4 art. 5 załączonego dekretu określa odmiennie niż to było dotychczas, w odniesieniu do dodatków funkcyjnych — termin powstania prawa do dodatku funkcyjnego za kierownictwo szkołą dla p. o. dyrektorów (kierowników) postanawiając, że prawo dodatku funkcyjnego powstaje dla p. o. dyrektorów (kierowników) tak jak i dla mianowanych dyrektorów (kierowników) z wyjątkiem przypadków, gdy chodzi o krótkotrwałe (do dwóch miesięcy) zastępstwa mianowanych dyrektorów (kierowników) przez osoby, którym te zastępstwa zostały powierzone i gdy mianowani dyrektorzy (kierownicy) zatrzymują na podstawie ust. 3 art. 5 te dwa miesiące prawo do dodatku funkcyjnego.

do art. 9 ust. 2. Przepisy art. 9 ust. 2 dekretu usuwają dotychczasowe wątpliwości w praktyce, co do sprawy podatku od wynagrodzeń w odniesieniu do wypłacanych nauczycielom kontraktowym wynagrodzeń, postanawiając wyraźnie, że wynagrodzenia te wolne są od państwowego podatku od wynagrodzeń.

Rozporządzenie Rady Ministrów

do § 3. § 3 określa zasady i terminy awansu wychowawczyń przedszkoli do wyższych grup uposażenia i poza zmianą numeracji grup oraz zmianą terminu przejścia do 5 (dotychczas IX) grupy uposażenia — odpowiada dotychczasowym przepisom § 13 i 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19. XII. 1933 r., poz. 126, Dz. Ustaw z r. 1945. W związku ze wspomnianą zmianą terminu awansu wychowawczyń przedszkoli do 5 (IX) grupy uposażenia należy kwalifikowane wychowawczynie przedszkoli (ust. 1 § 3), które w dniu 1 lipca 1948 r. posiadały ukończonych 9 lat służby (nie jak dotychczas 10 lat służby) przeszeregować do nowej 5 grupy uposażenia.

do § 6—12. Przepisy §§ od 6 do 12 rozporządzenia Rady Ministrów określają wymiar uposażenia nauczycieli szkół ogólnokształcących (typu podstawowego — powszechnych szkół ćwiczeń i specjalnych ogólnokształcących, średnich ogólnokształcących, 11-letnich typu podstawowego i licealnego) oraz zakładów kształcenia nauczycieli i seminariów dla wychowawczyń przedszkoli. Zasady zaszeregowania i awansu automatycznego nauczycieli (seminariów dla wychowawczyń przedszkoli) nie uległy w porównaniu ze stanem dotychczasowym żadnym zmianom. Natomiast w odniesieniu do szkół ogólnokształcących to nowe przepisy, poza jednym przypadkiem (§ 12 ust. 1) nie uzależniają wymiaru uposażenia — tak, jak to było dotychczas — również od typu szkoły, w której nauczyciel pracuje. Wymiar uposażenia nauczycieli szkół ogólnokształcących zależy jedynie od posiadanych kwalifikacji i lat służby. Przy równych kwalifikacjach wymiar uposażenia nauczyciela szkoły ogólnokształcącej — typu podstawowego i średniego — jest jednakowy.

Dla celów praktycznych Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że przez nauczycieli szkół ogólnokształcących typu podstawowego, posiadających przepisane dla nauczycieli szkół tego typu kwalifikacje do nauczania (§ 6) — rozumieć należy w używanej dotychczas terminologii nauczycieli szkół powszechnych mających kwalifikacje określone rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 258) z późniejszymi zmianami.

W związku z powyższym należy przyjąć, że nauczyciel szkoły ogólnokształcącej typu podstawowego (powszechnej) posiadający kwalifikacje przewidziane ustawą z dnia 26. VI. 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 828) winien otrzymać uposażenie takie, jakie by mu przysługiwało, gdyby uczył w szkole ogólnokształcącej typu licealnego.

Stosownie do powyższych założeń zrównują nowe przepisy kwalifikowanych nauczycieli posiadających ukończone studia wyższe pod względem uposażenia. Dotyczy to również nauczycieli niekwalifikowanych, posiadających ukończone studia wyższe. Obecnie więc przy przeszeregowaniu niekwalifikowani nauczyciele szkół ogólnokształcących typu podstawowego (powszechnych) winni otrzymać uposażenie grupy 4 (dotychczas VIII), a nie jak dotychczas grupy IX.

Studia wyższe i kwalifikacje dodatkowe. Przez nauczycieli posiadających zakończone przepisanymi egzaminami studia wyższe w rozumieniu §§ 9, 12 ust. 2, 4, 13 ust. 3, 14 i 15 ust. 1 i 2 rozumieć należy nauczycieli, którzy posiadają studia lub egzaminy określone w rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 20. XI. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 321).

Przez egzamin równorzędny państwowemu wyższemu kursowi nauczycielskiemu w rozumieniu § 7 rozporządzenia Rady Ministrów należy uważać egzaminy lub dyplomy określone rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 22. XII. 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 157).

Przez nauczycieli wymienionych w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów rozumieć należy nauczycieli odpowiadających warunkom określonym w rozporządzeniu Min. Oświaty z dnia 20. XI. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 320).

do § 20. Przepis § 20 rozporządzenia Rady Ministrów zachowuje nauczycielowi przechodzącemu bezpośrednio ze służby nauczycielskiej do służby administracyjnej w drodze mianowania lub przeniesienia prawo do awansu do wyższych grup uposażenia, przewidzianych dla urzędników w terminach określonych dla nauczycieli. W przypadku mianowania lub przeniesienia ze służby nauczycielskiej do służby w administracji szkolnej nauczyciel staje się urzędnikiem — przechodzi z etatu nauczycielskiego na etat funkcjonariusza państwowego i dlatego jego pobory w grupie pobiera według stawek przewidzianych w przypa-

dającej dla niego grupie — dla urzędników z dodatkiem wyrównawczym określonym dla danej grupy. Inaczej jest w przypadku przydzielenia nauczyciela do pracy administracyjnej w trybie art. 57 pragmatyki nauczycielskiej z roku 1926. W tym przypadku nauczyciel nadal pozostaje na etacie nauczycielskim i nie tylko zachowuje prawo do awansu automatycznego, ale i do uposażenia zasadniczego określonego w art. 2 załączonego dekretu. Nie posiada natomiast prawa do zasiłku wyrównawczego, przysługującego urzędnikom.

do § 25. Z przepisów § 25 rozporządzenia Rady Ministrów jak i art. 5 dekretu wynika, że pobieranie dodatku funkcyjnego nie wyklucza prawa do dodatku służbowego. Odmiennie w porównaniu ze stanem dotychczasowym dopuszczalne jest więc łączne pobieranie tych dwóch dodatków.

Odnośnie pkt. 7 § 25 rozporządzenia Rady Ministrów Ministerstwo wyjaśnia, że stawki dodatku dla kierowników warsztatów ustalać należy według następujących zasad:

a) przy liczbie szkolonych uczniów do 100 — 1100 zł,

b) przy liczbie szkolonych uczniów od 101 — 200—1500 zł,

c) przy liczbie szkolonych uczniów ponad 200 — 2 300 zł.

do § 26. Przewidziane w § 26 rozporządzenia Rady Ministrów dodatki służbowe są rozszerzonymi na inne typy szkolnictwa dotychczasowymi dodatkami dla wybitnych fachowców w szkołach zawodowych i specjalnych, które to dodatki w obecnym ujęciu nazwane są dodatkami służbowymi a nadto zostały upowszechnione.

Pkt. c) § 26 odnosi się do niekwalifikowanych nauczycieli zakładów kształcenia nauczycieli (wychowawczyń przedszkoli), szkół i zakładów specjalnych, do nauczycieli szkół zawodowych nie posiadających przepisanych kwalifikacji ani ukończonych studiów wyższych oraz do nauczycieli zawodu i asystentów w szkołach zawodowych.

Niekwalifikowani nauczyciele szkół i przedszkoli ćwiczeń nie mają prawa do dodatku służbowego.

Pkt. e) § 26 przewiduje dodatek służbowy w wysokości 5 000 zł dla wybitnych specjalistów lub pedagogów spośród nauczycieli szkół zawodowych, specjalnych, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich ogólnokształcących typu licealnego. Przyznanie dodatku służbowego na podstawie pkt. c) § 26 wyklucza możność pobierania dodatku służbowego przewidzianego w pkt. a), b) lub c) § 26. Dodatek służbowy w wysokości 5 000 zł (pkt. c) § 26) może otrzymać tylko niewielka liczba nauczycieli, uznanych przez Ministra Oświaty w każdym indywidualnym przypadku za wybitnych specjalistów w szkołach zawodowych lub za wybitnych pedagogów w szkołach innego typu. Liczba nauczycieli w szkolnictwie zawodowym i specjalnym, na którą Kuratoria mogą postawić wnioski o dodatek w wysokości 5 000 zł nie może przekraczać 10 % ogólnej liczby etatów nauczycielskich przydzielonych Kuratorium w dziale szkolnictwa zawodowego i specjalnego oraz w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli 0,5 % ogólnej liczby etatów, przydzielonych Kuratorium w tych działach szkolnictwa. Wnioski w formie uzasadnionych szczegółowo zbiorowych wykazów a dotyczące nauczycieli wybitnych specjalistów w szkołach zawodowych i specjalnych należy niezwłocznie nadesłać do Ministerstwa do zatwierdzenia w granicach liczbowych wyżej podanych. Ministerstwo wyraża równocześnie zgodę na zaliczkową wypłatę dodatku w wysokości 5 000 zł tym nauczycielom w szkołach zawodowych i specjalnych, których wnioski Kuratorium skieruje do Ministerstwa, z jednoczesnym uprzedzeniem tych nauczycieli, że ostateczną decyzję wyda Ministerstwo Oświaty. Dodatek ten może być przyznany nauczycielom etatowym jak i kontraktowym, zajętym w pełnym wymiarze godzin.

W odniesieniu do nauczycieli szkół innych typów (zakładów kształcenia nauczycieli, średnich ogólnokształcących) dodatek dla wybitnych pedagogów może być wypłacony dopiero po pisemnym uznaniu przez Ministra Oświaty nauczyciela za wybitnego pedagoga.

Dodatki dla wybitnych specjalistów i pedagogów przyznawane są na określony czas — do odwołania z reguły na jeden rok szkolny.

do § 27. Prawo do zachowania dodatku służbowego przysługującego na podstawie pkt. a), b) i c) lub przyznanego na podstawie lit. e) § 26 służy tylko nauczycielom przechodzącym bezpośrednio do służby administracyjnej w Kuratorium w drodze nominacji, przeniesienia lub przydzielenia. Prawo to nie przysługuje nauczycielom przechodzącym do pracy administracyjnej w Inspektoracie lub Ministerstwie i to zarówno w przypadku przejścia w drodze nominacji, przeniesienia czy przydzielenia.

do § 29. Aż do czasu odmiennych zarządzeń w sprawie wynagrodzenia za nauczanie w godzinach nadliczbowych oraz za czynności dodatkowe w szkole należy stosować zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 25. X. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 276) ze zmianami wprowadzonymi w pkt. 2 niniejszego okólnika.

Zarówno więc zasady wynagrodzenia za godziny nadliczbowe jak i wysokość stawek w kwotach za te godziny pozostają bez zmian. Stawki te w kwotach dla poszczególnych typów szkolnictwa podane zostały w okólniku Ministerstwa Oświaty z dnia 25. X. 1947 r. Nr 41 (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 277).

Również — bez zmiany ich wysokości — pozostają stawki wynagrodzenia za godziny kontraktowe dla nauczycieli zajętych w niepełnym wymiarze godzin, które to stawki określone i ustalone zostały w rozporządzeniu Ministra Oświaty

z dnia 24. X. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 275) i okólnikiem Ministerstwa Oświaty Nr 42 z dnia 28. X. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 278).

Powyższe ma zastosowanie również i do godzinowo płatnych nauczycieli szkół zawodowych. Przepis § 22 cytowanego wyżej rozporządzenia Ministra Oświaty o podwyższaniu wynagrodzenia za jedną godzinę nauczania o 50 % lub 100 % pozostaje w mocy z tą zmianą, że kompetencje do podwyższania stawki wynagrodzenia za jedną godzinę o 50 % przekazuje się ob. ob. Kuratorom Okręgów Szkolnych. Stosowanie podwyższonej o 50 % stawki wynagrodzenia nie może być powszechne i musi być dostosowane do ram przekazywanego Kuratorium na ten cel kredytu. Podwyższanie stawki wynagrodzenia za jedną godzinę o 100 % może mieć miejsce jedynie w przypadkach wyjątkowych i to w odniesieniu do nauczycieli rzeczywiście wybitnych fachowców, a nadto w każdym przypadku wymaga zatwierdzenia przez Ministerstwo Oświaty.

Co do sposobów składania wniosków o podwyższenie o 100 % stawki wynagrodzenia za jedną godzinę kontraktową, należy zastosować wytyczne określone w niniejszym okólniku w odniesieniu do dodatku służbowego dla wybitnych specjalistów w szkołach zawodowych.

Dotychczasowe zarządzenia w sprawie wysokości wynagrodzenia za pracę w komisjach rejonowych (pkt. 2 okólnika Nr 64 z dnia 18. XI. 1945 r., Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 7, poz. 302) — to jest 400 lub 600 złotych miesięcznie dla przewodniczącego i wynagrodzenie dla ogółu członków komisji, jak za 15, 20, 25, 30 godzin nadliczbowych tygodniowo, oraz za czynności związane z zarządem internatów lub czynności wychowawców młodzieży w internatach i bursach (§ 7 zarządzenia Min. Oświaty z dnia 25. X. 1947 r., Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 276) — pozostają bez zmian.

Nauczyciele kontraktowi

W odniesieniu do nauczycieli kontraktowych zajętych w pełnym wymiarze godzin i płatnych z poz. 1 § 1 budżetu — wynagrodzenie w grupach i kwotach należy dostosowywać do nowych grup i kwot określonych załączonym dekretem i rozporządzeniem Rady Ministrów przy zachowaniu ogólnych zasad określonych w rozporządzeniu Min. Oświaty z dnia 24. X. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 11, poz. 275).

4. W zakończeniu Ministerstwo Oświaty podkreśla konieczność przestrzegania podanych wyżej wyjaśnień przy stosowaniu nowych przepisów uposażeniowych dla nauczycieli. Celem zachowania jednolitej praktyki w stosowaniu przepisów należy występować niezwłocznie do Ministerstwa o wyjaśnienia w przypadkach wątpliwych.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *Z. Pomianowski*

Poz. 180.

OKÓLNIK Nr 26

Ministerstwa Oświaty

z dnia 8 października 1948 r. (V KD-1667/48)

w sprawie zasad przeprowadzania egzaminów wstępnych i promocyjnych oraz w sprawie opłat egzaminacyjnych w powszechnych i średnich szkołach dla dorosłych.

I. Ministerstwo przypomina, że na podstawie § 21 statutu państwowej szkoły powszechnej dla dorosłych (załącznik do rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 4 czerwca 1947 roku Nr V KD-596/47 — Dz. Urz. Min. Oświaty nr 8, poz. 162) oraz § 23 statutu państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej dla dorosłych (załącznik do rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 21 lutego 1947 roku Nr V. KD-186/47 — Dz. Urz. Min. Oświaty nr 2, poz. 41) do szkół dla dorosłych, powszechnych i średnich ogólnokształcących, przyjmuje się bez egzaminu tych kandydatów, którzy przedłożą zaświadczenie o złożeniu egaminu promocyjnego w innych szkołach ogólnokształcących dla dorosłych, państwowych lub prywatnych z uprawnieniami szkół państwowych.

Świadectwa ogólnokształcących szkół młodzieżowych, państwowych lub prywatnych z uprawnieniami szkół państwowych, należy uznać za równoznaczne z zaświadczeniami odpowiednich państwowych szkół dla dorosłych. Celem wyrównania różnicy programów nauczania i w wypadku dłuższej przerwy w nauce można ewentualnie skierować kandydata na semestr niższy. Tłumaczy się to koniecznością powtórzenia przez kandydata materiału nauczania i ponownego wdrożenia się do pracy umysłowej.

Kandydaci, przedkładający świadectwa prywatnych szkół młodzieżowych względnie dla dorosłych bez uprawnień szkół państwowych, winni składać egzamin wstępny ze wszystkich przedmiotów. W tym wypadku Ministerstwo upoważnia kierownictwa i dyrekcje szkół dla dorosłych do warunkowego przyjęcia kandydata, jako hospitanta, który po okresie przygotowawczym, nie dłuższym jednak niż trzy miesiące, obowiązany jest do złożenia egzaminu wstępnego.

Wszelkie egzaminy wstępne, tak w szkołach powszechnych, jak i średnich, winny być przeprowadzane komisyjnie przed komisją złożoną przynajmniej z trzech osób (kierownik wzgl. dyrektor i dwóch egzaminatorów). Egzaminów wstępnych nie należy przeprowadać w klasie podczas lekcji.

Dorośli samoucy, zgłaszający się do egzaminu z materiału nauczania kolejnego semestru szkoły dla dorosłych, winni składać go również komisyjnie poza normalnymi zajęciami szkoły.

Protokoły z przeprowadzonych egzaminów wstępnych, tak kandydatów, jak i samouków, zawierające szczegółowy wykaz ocen z egzaminu pisemnego i ustnego, podpisane przez wszystkich egzaminatorów i kierownika wzgl. dyrektora szkoły, wraz z pisemnymi pracami egzaminacyjnymi winny być przechowywane w osobnej teczce w aktach szkoły.

II. Ministerstwo przypomina również, że na podstawie § 23 statutu państwowej szkoły powszechnej dla dorosłych i § 25 statutu państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej dla dorosłych uczeń może być promowany na semestr następny wzgl. otrzymać świadectwo ukończenia państwowej szkoły powszechnej dla dorosłych tylko i wyłącznie na podstawie egzaminu promocyjnego (sprawdzającego).

Egzaminy promocyjne należy przeprowadzać komisyjnie systemem lekcyjnym w okresie ostatnich dwóch tygodni przed zakończeniem semestru.

Ministerstwo przewiduje zasadniczo tylko egzamin ustny z każdego przedmiotu, przeprowadzony przez nauczyciela danego przedmiotu w obecności kierownika czy dyrektora wzgl. drugiego egzaminatora. W szkołach większych ze względu na trudności techniczne w organizowaniu komisji egzaminacyjnych Ministerstwo w drodze wyjątku zezwala na przeprowadzanie zamiast egzaminów ustnych egzaminów pisemnych pod nadzorem egzaminatora, odpowiedzialnego służbowo za prawidłowe przeprowadzenie egzaminu. W tym wypadku jednak ocena pracy pisemnej każdego ucznia wystawiona przez egzaminatora musi być potwierdzona przez kierownika wzgl. dyrektora szkoły lub drugiego egzaminatora.

III. Równocześnie Ministerstwo ustala wysokość opłat egzaminacyjnych i wpisowych w szkołach dla dorosłych w sposób następujący:

1. wpisowe na III—VI semestr szkoły powszechnej i kursu w zakresie szkoły powszechnej od nowowstępującego ucznia — 50 zł.
2. wpisowe na wszystkie semestry szkoły średniej od nowowstępującego ucznia — 100 zł.
3. opłata za egzamin wstępny w szkole powszechnej na semestr III—VI za każdy przedmiot po 50 zł.
4. opłata za egzamin wstępny w szkole średniej — na semestr I—VI za każdy przedmiot zdawany pisemnie lub ustnie po 50 zł.

Od uczniów zapisanych na semestr I i II szkoły powszechnej dla dorosłych lub kursu w zakresie szkoły powszechnej — wpisowego nie należy pobierać.

Egzamin wstępny na semestr II szkoły powszechnej — dla dorosłych jest bezpłatny.

Egzaminy promocyjne (sprawdzające) w szkołach powszechnych i średnich dla dorosłych, jako stanowiące istotną część zajęć służbowych nauczycieli, są bezpłatne.

Dyrektor Departamentu:
(—) *dr T. Pasierbiński*

Okólnik Nr 223
Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 27 października 1948 r. (Nr V.-28234/48)
w sprawie zasady przeprowadzania egzaminów wstępnych i promocyjnych oraz opłaty egzaminacyjne w powszechnych i średnich szkołach dla dorosłych

— do wiadomości i zastosowania.

Za Naczelnika Wydziału:
(—) *mgr M. Bartoszek*

Poz 181.

OKÓLNIK Nr 234/48

Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 18 listop. 1948 r. (Nr VII-S.P.-31829/48)
w sprawie udziału młodzieży w akcji uczczenia Kongresu Zjednoczenia partii robotniczych.

W związku z ogólnopolską akcją uczczenia Kongresu Zjednoczeniowego obu partii robotniczych, Kuratorium podaje do wiadomości, że młodzież XVII Państwowej Szkoły stopnia Licealnego w Łodzi, jako pierwsza ze szkół w okręgu zgłosiła swój akces i jednocześnie rzuca wezwanie pozostałym szkołom w okręgu.

W przewidywaniu masowego udziału hufców szkolnych S. P. w tej akcji, chcąc nadać jej przebieg planowy Kuratorium proponuje:

a) dla hufców żeńskich:

1. Udział w zbiórce na „Pomoc Zimową" (należy porozumieć się z komitetami lokalnymi akcji „Pomocy Zimowej").

2. Walka z analfabetyzmem (należy porozumieć się z inspektoratami szkolnymi).

3. Pomoc w urządzaniu świetlic i organizowaniu świetlicowych zespołów artystycznych przy terenowych jednostkach wojskowych.

b) Hufce męskie mogą zadeklarować dodatkowo pewną ilość junako-dni do prac w ramach „trzydniówek" i zgłoszą do swoich Komend powiatowych S. P. Wskazane są również dodatkowe prace na terenie własnej szkoły.

c) Niezależnie od wyżej wymienionych prac, tak hufce żeńskie jak i męskie mogą uchwalić rezolucje odnośnie: niespóźniania się, poprawy postępów w nauce, frekwencji na lekcjach itp.

Protokoły zawierające treść powziętych rezolucji dyrekcje szkół prześlą do Kuratorium O.S. Łódzkiego — Wydział S. P. (odpisy do Komend Powiatowych S. P.). W związku z bliską już datą Kongresu, akcję tę uważać należy za p i l n ą, gdyż spóźnione rezolucje będą nieaktualne.

Kuratorium poleca ponadto Dyrekcjom i Inspektorom wejść w kontakt lub wziąć udział w lokalnych Komitetach Uczczenia Kongresu Zjednoczeniowego oraz włączyć młodzież i nauczycielstwo do akcji całego społeczeństwa, a mianowicie:

1. W urządzaniu łącznie ze społeczeństwem wieczornic świetlicowych — w części artystycznej. Materiały otrzymać można w Komitetach lokalnych i w Wydziale VII S. P. Kuratorium.

2. W gwiaździstym biegu sztafetowym zainicjowanym prez ZMP w sensie umożliwienia wzięcia udziału wybranym zawodnikom i urządzenia owacyjnego ich powitania przez młodzież (szkoły powszechne tylko klasy VII) na trasie biegu, bez względu na czas, w którym przebieg przez daną miejscowość wypadnie. (Szczegóły w Komendach S. P.).

3. W uwzględnieniu na lekcjach zagadnień społeczno-wychowawczych tematu: „Znaczenie zjednoczenia partii robotniczych", a na lekcjach języka polskiego wypracowań na powyższy temat.

4. W uczczeniu samego dnia zjednoczenia — przez przerwanie lekcji w momencie ogłoszenia aktu i umożliwienia wysłuchania go przez radio, odśpiewanie Międzynarodówki, wysłanie depesz gratulacyjnych, wreszcie przez zabawy taneczne tego dnia dla młodzieży szkolnej.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) *mgr E. Seniów*

Poz. 182.

OKÓLNIK Nr 243

Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 29 listopada 1948 r. (Nr O.-33493/48)
w sprawie zjednoczenia partii robotniczych.

W związku z odbyć się mającym w dniu 15 grudnia 1948 r. Kongresem Zjednoczenia Partii Robotniczych zarządzam, co następuje:

1. Ob. Inspektorzy Szkolni i Dyrektorzy szkół średnich wszystkich typów na terenie całego okręgu wejdą w porozumienie z Komitetami lokalnymi na swoim terenie i nawiążą z nimi ścisły kontakt.

2. W podległych szkołach urządzić należy dla młodzieży uroczystości, które winny mieć charakter radosny, nacechowany zrozumieniem historycznego wydarzenia w ruchu robotniczym.

Referat jeden, na właściwym poziomie (na 15 - 30 minut), winien podkreślić zasadnicze momenty.

Pożądane byłoby uchwalenie przez młodzież rezolucji wzywającej do boju o wyniki nauczania.

Resztę programu wypełnić winny produkcje artystyczne dostosowane do wydarzenia chwili.

Na zakończenie może odbyć się zabawa szkolna dla młodzieży.

3. Budynek szkolny wewnątrz i na zewnątrz winien akcentować postawę szkoły.

Budynek na zewnątrz można dekorować już od dnia 10 grudnia stopniując tak, by nasilenie przypadło na dzień 15 grudnia.

Dekorujemy emblematami i barwami państwowymi oraz czerwienią — barwami robotniczymi.

Pożądane jest wywieszanie sloganów, np.:

a) Młodzież polska — do walki o wiedzę, o nową moralność wolnego człowieka pracy.

b) Niech żyje młodzież polska — budująca nową socjalistyczną przyszłość,

c) Nasza miłość i troska dzieciom — pokoleniu Polski Socjalistycznej.

d) Cześć ofiarnej pracy polskich robotników, nauczycieli, inżynierów, techników!

e) Cześć przodownikom pracy, bohaterom odbudowy Ojczyzny! Ich miejsce w pierwszych szeregach Zjednoczonej Partii.

f) Niech żyje polska inteligencja — służbie ludu, postępu, socjalizmu!

g) Cześć kobietom — bohaterkom pracy budującym nową Polskę — szczęśliwą Ojczyznę swych dzieci!

h) Niech żyje Kongres Zjednoczeniowy, likwidujący pół wieku rozłamu w polskim ruchu robotniczym!

4. Materiały należy czerpać z Komitetów lokalnych, które są w posiadaniu plakatów, sloganów i broszur.

5. W dniu 15 grudnia należy umożliwić młodzieży wysłuchanie sygnału i audycji radiowej poświęconej otwarciu Kongresu.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) *mgr E. Seniów*

Poz. 183.

OKÓLNIK Nr 17

Ministerstwa Oświaty
z dnia 29 lipca 1948 r. (IV O-8445/48)
w sprawie zmiany nazwiska na dyplomach.

W związku z zapytaniami szkół wyższych, jak należy postępować przy wydawaniu dyplomów czy świadectw ukończenia nauki wobec zmiany nazwiska absolwenta szkoły, Ministerstwo Oświaty niniejszym wyjaśnia:

Z chwilą zmiany nazwiska lub imienia przez absolwenta szkoły w trybie dekretu z dnia 10 listopada 1945 r. o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 310) lub przepisów wymienionych w art. 20 tegoż dekretu, dyplom czy świadectwo ukończenia nauki winno być wystawione przez szkołę na nazwisko względnie imię nowe. Zasadę powyższą szkoła winna stosować również i w wypadkach, gdy absolwent zwraca się do szkoły o wydanie duplikatu, czy odpisu dyplomu, lub świadectwa ukończenia nauki wobec jego zagubienia czy zniszczenia, a także nieodebrania we właściwym czasie.

W każdym wypadku absolwent, ubiegający się o wydanie dyplomu czy świadectwa ukończenia nauki na nowe nazwisko, winien do podania załączyć w oryginale lub odpisie, urzędownie poświadczonym, zezwolenie władzy na zmianę nazwiska lub imienia.

Minister Oświaty:
Dr St. Skrzeszewski

Poz. 184.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie przyjmowania uczniów do szkół ogólnokształcących stopnia licealnego.

W związku z zapytaniami przedłożonymi przez Kuratoria Okręgów Szkolnych w sprawie udzielania zezwoleń na przyjmowanie w drodze wyjątku do klasy ósmej szkół ogólnokształcących uczniów nie mających ukończonego 13 roku życia, Ministerstwo Oświaty pismem okólnym z dnia 26. VI. 1948 r. Nr II P-3274/48 wyjaśniło, co następuje:

Zasady przyjmowania uczniów do klas VIII i IX na rok szkolny 1948/49 regulują zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 4 maja 1948 roku Nr II P-2331/48 w sprawie organizacji roku szkolnego 1948/49 w szkolnictwie ogólnokształcącym (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 5, poz. 86) oraz instrukcja z dnia 1 czerwca 1948 r. Nr II P-2701/48 w sprawie Społeczno-Pedagogicznych Komisji Kwalifikacyjnych dla przyjmowania młodzieży do szkół ogólnokształcących stopnia licealnego (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 6, poz. 112). W szczególności, jeżeli chodzi o wiek uczniów, wymienione zarządzenie opiera się na obowiązujących w tej mierze przepisach prawnych, a mianowicie na art. 7 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) i na rozporządzeniu Ministra W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1932 r. o częściowym wykonaniu ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 485).

Sprawa przyjmowania do klasy ósmej szkół ogólnokształcących tych kandydatów, którzy nie mają przepisowego wieku, jako wynik nieprzestrzegania w danym Okręgu Szkolnym obowiązujących przepisów przy przyjmowaniu dzieci do szkół, nie może być załatwiona w sensie upoważnienia Kuratoriów do czynienia odstępstw od obowiązującej zasady; dotychczasowe bowiem obserwacje na terenie szkół ujawniły, że z sytuacji tej korzystały przede wszystkim dzieci warstw finansowo uprzywilejowanych, a w nieznacznym tylko stopniu dzieci robotnicze i chłopskie.

Ministerstwo Oświaty biorąc pod uwagę okoliczność, że wśród nie posiadających wymaganego wieku kandydatów do klasy ósmej mogą być wybitnie udolnione dzieci robotników, chłopów i inteligencji pracującej, w dążeniu do udostępnienia tej młodzieży w najszerszym zakresie kształcenia się na poziomie średnim, będzie rozpatrywać w trybie wyjątkowym indywidualne wnioski w tej sprawie.

Pozytywne wnioski Społeczno-Pedagogicznej Komisji Kwalifikacyjnej przedkładane przez Kuratorium do decyzji Ministerstwa winny zawierać:

a) dokładny opis przebiegu dotychczasowej nauki szkolnej kandydata od klasy I do VII, sporządzony przez dyrektora szkoły i uzupełniony zalegalizowanymi odpisami świadectw szkolnych,

b) szczegółową charakterystykę kandydata, wydaną przez Społeczno-Pedagogiczną Komisję Kwalifikacyjną, zawierającą opis warunków domowych, stanu zdrowia, uzdolnienia i wyrobienia umysłowego kandydata,

c) wykaz imienny kandydatów mających odpowiedni wiek, którzy nie zostali przyjęci do danej szkoły z podaniem motywów decyzji wydanej przez Społeczno-Pedagogiczną Komisję Kwalifikacyjną.

(Nr II P-3274/48)

Poz. 185

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie przyjmowania absolwentów szkół przemysłowych stopnia gimnazjalnego do liceów zawodowych dawnego ustroju.

W związku z okólnikiem Nr 13 z dnia 5 czerwca 1948 r. (III Pr-3374/48) w sprawie organizacji roku szkolnego 1948/49 w szkolnictwie zawodowym (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 6, poz. 117) Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 6 lipca 1948 roku Nr III SP-4090/48 zezwoliło na okres roku szkolnego 1948/49 przyjmować do liceów zawodowych o podbudowie gimnazjum ogólnokształcącego starego ustroju (mała matura) również absolwentów szkół zawodowych stopnia gimnazjalnego utrzymywanych przez inne ministerstwa. Absolwenci powyższych szkół mogą być przyjmowani do klasy I liceów na podstawie egzaminu sprawdzającego z języka polskiego, matematyki i fizyki.

(Nr III SP-4090/48)

Poz. 186.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie weryfikacji świadectw szkół zagranicznych równorzędnych liceom zawodowym

Niektóre Kuratoria Okręgów Szkolnych nadsyłają do weryfikacji przez Ministerstwo świadectwa z ukończenia szkół zawodowych za granicą, powołując się na pismo Ministerstwa z dnia 21 lutego 1948 r. w sprawie oceny świadectw dojrzałości szkół średnich zagranicznych (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 2, poz. 38), które rzekomo poleca nadsyłanie do Ministerstwa wszelkich spraw dotyczących weryfikacji świadectw z zakresu szkół zawodowych, uzyskanych za granicą.

W związku z tym Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 1 lipca 1948 r. Nr III OK-3686/48 wyjaśniło, że pismo Ministerstwa z dnia 21 lutego 1948 r. dotyczy jedynie spraw wyraźnie w nim wymienionych, a mianowicie spraw, o których mowa w okólniku Kierownika Resortu Oświaty z dnia 19 grudnia 1944 r. (Dz. Urz. Res. Oświaty Nr 1 - 4, poz. 39) i rozporządzeniu Ministra

Oświaty z dnia 17 października 1945 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 6, poz. 233).

Pierwsze z tych zarządzeń dotyczy weryfikacji świadectw 10-letniej szkoły radzieckiej, a drugie przyjmowania do szkół wyższych obywateli polskich, absolwentów średnich szkół zagranicznych.

Żaden więc z zacytowanych przepisów nie zmienia w niczym postanowień zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 22 stycznia 1948 r. w sprawie uznania świadectw niektórych szkół zawodowych za równorzędne ze świadectwami ukończenia liceów zawodowych (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 1, poz. 2).

Weryfikacja w myśl ostatnio zacytowanego zarządzenia ma znaczenie nie tylko dla studiów w uczelniach wyższych, ale dla wszelkich celów, dla jakich może służyć świadectwo ukończenia liceum zawodowego.

(Nr III OK-3686/48)

Poz. 187.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie wydawnictw zaleconych do użytku szkolnego.

Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 22. VI. 1948 r. Nr VI Oc-1483/48 zaleciło do użytku szkolnego wydawnictwa Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, jako książki konieczne w bibliotekach szkół zawodowych.

Wydawnictwa można nabywać w Nowej Księgarni Technicznej — Warszawa, ul. Poznańska nr 12.

(Nr VI Oc-1483/48)

Poz. 188.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie zaopatrzenia publicznych szkół podstawowych w książki dla bibliotek szkolnych.

Ministerstwo Oświaty zakupiło następną partię książek z zakresu lektury uzupełniającej i poleconej dla bibliotek publicznych szkół podstawowych, obejmującą niżej wymienione książki.

Dla szkół o trzech i więcej nauczycielach:

1. Rocznik Statystyczny 1947 r. — (wydawca Główny Urząd Statystyczny.

Dla szkół o dwóch i więcej nauczycielach:

2. Gajdar: Timur i jego drużyna — dla kl. VI, VII (wydawca „Czytelnik").
3. Gruszecka: Od Karpat nad Bałtyk — dla kl. VI—VIII (wydawca „Czytelnik").
4. Bobińska: O szczęśliwym chłopcu — dla kl. V (wydawca „Czytelnik").
5. Centkiewicz: Anaruk — dla kl. VI (wydawca „Nasza Księgarnia").
6. Stove: Chata wuja Toma — dla kl. VI, VII (wydawca Gebethner i Wolff).
7. Michaelis: Dzieci z Nyhavn — dla kl. VI, VII (wydawca „Wiedza").
8. Pariogi: Chłopiec-stal — dla kl. VI, VII (wydawca „Biblioteka Polska").

Dla wszystkich szkół:

9. Porazińska: Kopciuszek — dla kl. III, IV (wydawca „Nasza Księgarnia").
10. Kownacka: Plastusiowy pamiętnik — dla kl. II (wydawca „Nasza Księgarnia')'
11. Porazińska: Maciuś Skowronek — dla klasy II (wydawca „Nasza Księgarnia).

Wymienione książki będą przesłane przez wydawców bezpośrednio do Inspektoratów Szkolnych w przesyłkach pocztowych bez pobrania, bowiem należność za książki i koszty przesyłki opłaca Ministerstwo Oświaty.

Po otrzymaniu przesyłki Inspektorzy Szkolni odeślą nadawcom bezzwłocznie potwierdzenie odbioru książek i do nich też bezpośrednio będą kierować wszelkie ewent. reklamacje.

Otrzymane książki Inspektorzy Szkolni przydzielą odpowiednim szkołom po 1-2 egzemplarze, w zależności od potrzeb i stanu zaopatrzenia, zachowując nadal tryb postępowania podany w komunikacie Ministerstwa (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 2/46, poz. 61).

Wymienione wyżej książki z wyjątkiem tytułu 6. będą dostarczone w formie zbroszurowanej, szkoły więc posiadające własne środki powinny je zaopatrzyć w trwałą oprawę, bowiem Ministerstwo nie może przeznaczyć na oprawę potrzebnych kredytów. Tytułem próby książka 6. będzie dostarczona w trwałej oprawie płóciennej.

Otrzymane książki szkoły włączą do bibliotek szkolnych w myśl przepisów instrukcji o organizacji i prowadzeniu bibliotek szkół powszechnych, zawartych w części drugiej, dział IV, litera B (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 9/47, poz. 227) i niezwłocznie udostępnią uczniom.

(Nr II P-3387/48 z dnia 1. VII. 1948)

Poz. 189.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie książek dla bibliotek szkół zawodowych.

Ministerstwo Oświaty pismem okólnym z dnia 9 lipca 1948 r. Nr III OK-3634/48 zawiadomiło Kuratoria Okręgów Szkolnych, że w ramach centralnego zaopatrzenia bibliotek państwowych szkół zawodowych i publicznych średnich szkół zawodowych zakupiło znaczną ilość książek, które będą w ciągu lipca br. rozesłane przez PZWS bezpośrednio do szkół.

W związku z tym Ministerstwo Oświaty prosi o niezwłoczne powiadomienie o powyższym wszystkich dyrekcyj państwowych szkół zawodowych i publicznych średnich szkół zawodowych oraz dopilnowanie odbioru książek po ich nadejściu.

Do przesyłek są dołączone wykazy książek przeznaczonych dla danych szkół. Wykazy te, po sprawdzeniu zgodności z faktyczną zawartością przesyłki, należy po pokwitowaniu odbioru przesłać listem poleconym najpóźniej w ciągu trzech dni od ich otrzymania bezpośrednio pod adresem firmy, z której nadeszły książki.

Odebrane książki należy wpisać do księgi bibliotecznej szkoły. Numery pozycyj księgi bibliotecznej, pod którymi zostały wpisane książki, należy wpisać w odpowiedniej rubryce pokwitowania odsyłanego do firmy księgarskiej.

Z uwagi na konieczność szybkiego i sprawnego przeprowadzenia akcji, celem umożliwienia i w przyszłości wysyłania książek tą drogą, Ministerstwo prosiło Kuratoria Okręgów Szkolnych o traktowanie sprawy jako pilnej.

(Nr III OK-3634/48)

Poz. 190.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie walki z alkoholizmem wśród dzieci i młodzieży.

Wobec częstego stwierdzania faktu używania alkoholu przez dzieci i młodzież szkolną, Ministerstwo Oświaty w trosce o wychowanie zdrowego psychicznie i fizycznie obywatela Polski Ludowej, wezwało pismem okólnym z dnia 5 lipca 1948 r. Nr VII D-913/48 władze szkolne podległych mu instancyj i ogół nauczycielstwa do wzmożenia wysiłków w walce z alkoholizmem wśród dzieci i młodzieży.

Przypominając okólnik Nr 129 z dnia 28. II. 1936 r. (II W-8187/36) — Dziennik Urzędowy Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 249 — Ministerstwo podkreśliło, że na terenie szkół i zakładów wychowawczych sprzedaż i spożywanie alkoholu jest wzbronione. Nie wolno przetrzymywać napojów alkoholowych w lokalach szkolnych i zakładowych, czy też czasowo używanych na cele imprez szkolnych, ani też przynosić alkoholu z zewnątrz.

Zabrania się również bezwzględnie jakimkolwiek osobom w stanie nietrzeźwym przebywania na terenie szkół, zakładów, kolonii letnich itp.

Dotyczy to także osób, przybywających spoza zakładu, czy szkoły.

Ministerstwo przypomniało jednocześnie, że pomieszczenia szkolne nie mogą być udzielane na imprezy publiczne, połączone ze spożywaniem alkoholu.

Używanie alkoholu przez osoby dorosłe na terenie szkół, zakładów, świetlic czy kolonii jest również zabronione.

Za dopilnowanie powyższego są osobiście odpowiedzialni dyrektorzy i kierownicy szkół, zakładów i placówek wszelkiego typu podległych Ministerstwu Oświaty.

Powyższe dotyczy również dorosłych uczniów szkół powszechnych i średnich dla dorosłych, uniwersytetów ludowych i powszechnych, oraz uczestników świetlic.

(Nr VII D-913/48)

Poz. 191.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie stypendiów dla dzieci nauczycieli na rok szkolny 1948/49.

W powyższej sprawie Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 30 lipca 1948 r. Nr II Śr-3910/48 zarządziło, co następuje:

Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, liceów pedagogicznych i seminariów dla wychowawczyń przedszkoli winny nadesłać do Kuratoriów do dnia 20 września br. wykazy kandydatów na stypendia dla dzieci nauczycieli.

Wykaz winien zawierać następujące rybryki:

1. Liczba porządkowa.
2. Nazwisko i imię ucznia.
3. Klasa, w której się uczy.
4. Adres zamieszkania ucznia w ciągu roku szkolnego.
5. Nazwisko i imię ojca (ew. matki, jeżeli na to dziecko pobiera zasiłek rodzinny)..
6. Miejsce pracy ojca (ew. matki) — podać nazwę miejscowości i powiat.
7. Nazwa szkoły, w której pracuje ojciec (ew. matka).
8. Uwagi.

Wykaz taki winien być podpisany przez dyrektora szkoły, który bierze na siebie odpowiedzialność materialną i służbową za rzetelność wykazu. W wykazie mogą być umieszczeni tylko kandydaci (tki) odpowiadający następującym warunkom:

I. a) kandydat jest uczniem kl. VIII, IX, X, XI szkoły ogólnokształcącej,

b) jest uczniem kl. II, III lub IV gimnazjum zawodowego, I, II lub III liceum zawodowego starego ustroju. kl. I lub II liceum zawodowego nowego ustroju, bądź uczniem kl. I, II, III średnich szkół zawodowych.

c) jest uczniem klasy wstępnej, I, II, III lub IV liceum pedagogicznego, kl. II lub III seminarium dla wychowawczyń przedszkoli oraz klasy wstępnej lub I kl. liceum dla wychowawczyń przedszkoli.

II. a) Ojciec kandydata (tki) jest nauczycielem publicznej lub państwowej szkoły podległej Ministerstwu Oświaty i pobiera zasiłek rodzinny na to dziecko,

b) jeżeli ojciec nie żyje, lub jest niezdolny do pracy a matka jest nauczycielką publicznej lub państwowej szkoły podległej Ministerstwu Oświaty i pobiera na to dziecko zasiłek rodzinny asygnowany przez Kuratorium jednocześnie z uposażeniem,

c) kandydat jest przysposobionym (adoptowanym) pasierbem i wnukiem, ofiarą wojny, przyjętym na wychowanie przez nauczyciela publicz-

nej lub państwowej szkoły podległej Ministerstwu Oświaty i jeżeli ten nauczyciel pobiera na kandydata zasiłek rodzinny, asygnowany przez Kuratorium jednocześnie z uposażeniem.

III. W miejscu pracy ojca (matki) nie ma szkoły tego typu (klasy), w której uczy się kandydat. (Jeżeli w miejscu pracy ojca jest szkoła tego typu, ale dopiero w stanie rozwoju i nie ma klasy, w której uczy się kandydat — należy zaznaczyć to w wykazie w rubryce „Uwagi").

IV. Kandydat przez cały rok szk. zamieszkuje w innej miejscowości (poza domem rodzicielskim).

Uczniowie dojeżdżający, dochodzący lub przenoszący się na okres zimowy do miejscowości szkolnej, ze stypendiów nie korzystają.

Na podstawie nadesłanych wniosków Dyrekcyj szkół Kuratoria sporządzają wykazy dla całego Okręgu Szkolnego i dostarczają je Ministerstwu przed dniem 10 października 1948 r.

Ministerstwo przyznaje stypendia dla dzieci nauczycieli w drugiej połowie października na cały rok szkolny i dodatkowe wnioski nie będą uwzględnione.

(Nr II Śr-3910/48)

Poz. 192.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty

w sprawie kursów wakacyjnych dla kwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli.

Ministerstwo Oświaty pismem z dnia 21 czerwca 1948 r. Nr II WP-3159/48 w powyższej sprawie podało do wiadomości, co następuje:

W celu usprawnienia i pogłębienia pracy kwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli i instruktorek wychowania przedszkolnego oraz przygotowania ich do realizacji nowych programów zajęć w przedszkolach — Ministerstwo organizuje szereg Centralnych Kursów Wakacyjnych.

1. Przewidziane są kursy z grupy przedmiotów humanistycznych, matematyczno-przyrodniczych i artystyczno-technicznych. Na każdym z tych kursów uwzględnione będą wybrane zagadnienia z nauki o Polsce i świecie współczesnym.

Zadaniem kursów jest: a) uzupełnienie wiedzy i doskonalenie umiejętności uczestniczek w zakresie przedmiotów i zagadnień niedających się należycie opanować drogą samokształcenia, b) danie przeglądu i naświetlenia zagadnień z zakresu treści i metodyki poszczególnych zajęć wchodzących w skład programu pracy w przedszkolu.

2. Dla osiągnięcia tych celów przewiduje się następujące formy organizacyjne kursów: a) w ramach jednego kursu wakacyjnego mogą być opracowane dwa przedmioty z różnych grup wymienionych w pkt. 1. przykładowo: język polski z literaturą dziecięcą i biologią; biologia i umuzykalnienie; b) zależnie od trudności i rozległości tematyki przedmiotów materiał przedmiotów rozłożony będzie w ramach jednego, dwu, względnie trzech kursów czterotygodniowych, przeprowadzonych po jednym kursie w każdym kolejnym roku kalendarzowym na stopniu I (A), II (B) i III (C).

Na stopniu I (A) będzie przeprowadzone sprawdzenie, uzupełnienie i zaktualizowanie wiadomości z zakresu przedmiotów objętych programem kursu, ponadto urabiać się będzie czynną postawę uczestniczek do zagadnień występujących w tematyce kursu.

Na stopniu II (B) w oparciu o wiadomości przyswojone na kursie I zostanie rozszerzona i pogłębiona znajomość zagadnień oraz podniesiony poziom sprawności, potrzebny do należytego realizowania programu zajęć w przedszkolach.

Na stopniu III (C) materiał przedmiotów i ich metodyka oraz technika prowadzenia zajęć zostanie przeprowadzona na takim poziomie, aby dawała absolwentkom tego kursu możność podejmowania — w akresie przerobionego przedmiotu — pracy instruktywnej na konferencjach rejonowych w przedszkolach ćwiczeń i na stanowisku kierowniczek przedszkoli.

3. Uczestniczki kursów wakacyjnych po wykonaniu przewidzianych prac i złożeniu kollokwiów z poszczególnych przedmiotów wchodzących do programu kursu — otrzymują zaświadczenia ukończenia kursu wg załączonych wzorów (zał. nr 1 dla st. I A i II B i zał. nr 2 dla st. III C).

4. Rekrutacja uczestniczek kursów wakacyjnych oparta będzie na zasadzie: 1. dobrowolnych zgłoszeń kwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli aprobowanych przez Kuratoria Okręgów Szkolnych; 2. powoływania na kurs instruktorek wychowania przedszk., które mają obowiązek uzupełnienia swego przygotowania w zakresie przedmiotu, zaznaczonego na świadectwie ukończenia kursu dla instruktorek wychowania przedszk.

(Nr II WP-3159/48)

Zał. Nr 1
do komunikatu (poz. 192)

Rzeczpospolita Polska
MINISTERSTWO OŚWIATY
Nr..................

Zaświadczenie

Ministerstwo Oświaty zaświadcza, że Ob. ....
brała udział w Centralnym Kursie Wakacyjnym dla kwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli
.... stopnia o programie ....
który odbył się w ....
w czasie od dnia .... do dnia .... 194.... r. i wykonała przewidziane programem kursu prace.

.............................., dnia .... 194.... r.
(miejscowość)

Wykładowcy: Kierownik Kursu:

....

(pieczęć)

(Strona 1)

Zał. Nr 2
do komunikatu (poz. 192)

Rzeczpospolita Polska
MINISTERSTWO OŚWIATY
Nr ....

WAKACYJNY KURS
DLA KWALIFIKOWANYCH WYCHOWAWCZYŃ PRZEDSZKOLI

Zaświadczenie

Ob. .... ur. ....
w .... wychowawczyni przedszkola ....
brała udział w Wakacyjnym Kursie dla kwalifikowanych wychowawczyń przedszkoli .... stopnia, w czasie od dnia .... do dnia ....194.... r.

Na podstawie zarządzenia ....
ob. ....
uprawniona jest do podejmowania pracy instruktorskiej w przedszkolach, przedszkolach ćwiczeń oraz na konferencjach rejonowych w zakresie przedmiotów wymienionych na odwrocie.

.................., dnia ....194.... r.
(miejscowość) ....

Wykładowcy: Kierownik Kursu:

....
.... (pieczęć)
....

(Strona 2)

Program Kursu ....
....
....
....
.... Kierownik Kursu:
....

Poz. 193.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty w sprawie radiofonizacji szkół.

Pismem okólnym z dnia 4 czerwca 1948 roku Nr II P-2879/48 w powyższej sprawie Ministerstwo Oświaty zarządziło, co następuje:

Społeczny Komitet Radiofonizacji Kraju (SKRK), rozwijający na terenie całej Rzeczypospolitej swą żywą działalność, wkracza dziś na teren szkolny z szeroko zaplanowaną akcją radiofonizacji szkół.

Dla realizacji zadań na tym odcinku powołaną została w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty i działająca w ramach organizacyjnych SKRK Komisja Radiofonii Szkolnej, pod przewodnictwem Wiceministra Oświaty Wilhelma Garncarczyka.

Tegoroczny plan działania SKRK przewiduje zradiofonizowanie przed upływem 1948 r. dalszych czterech tysięcy szkół. Plan ten włączony został do planu produkcyjnego Polskiego Radia. Dla częściowego sfinansowania tego przedsięwzięcia, Sejm Ustawodawczy oraz odpowiednie czynniki państwowe oddały do dyspozycji kredyty państwowe umożliwiające zapoczątkowanie realizacji zamierzeń. Kredyty te umożliwią przede wszystkim przyjście z pomocą w formie pożyczek na dogodnych warunkach ich spłacania tym szkołom, zwłaszcza w środowiskach uboższych, które wpłacą na radiofonizację co najmniej 50 % należności. W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, z kredytów tych będą mogły być udzielane pożyczki do 75 % należności, a w przypadkach wyjątkowych subwencje bezzwrotne.

SKRK poprzez swe organy terenowe zamierza w szeroko zakrojonej akcji społecznej wśród młodzieży szkolnej, rodziców, czynników samorządowych oraz organizacji społeczno-politycznych i gospodarczych, zdobyć dalsze konieczne kredyty na wypełnienie ambitnego zadania zaopatrzenia możliwie największej liczby szkół w radioaparaty i urządzenia głośnikowe.

Poza ogólnopaństwowym znaczeniem przedsięwzięcia, interes upowszechniania kultury i wysuwający się tu na plan pierwszy interes szkoły i nauczyciela wymaga nie tylko pozytywnego, ale możliwie najbardziej czynnego udziału ogółu nauczycielstwa w pracy nad uaktywnieniem całego środowiska społecznego danej szkoły, dla zebrania środków materialnych na zradiofonizowanie szkoły w swoim środowisku, względnie — jeśli to już nastąpiło — na pomoc materialną dla zradiofonizowania szkół w środowiskach specjalnie zniszczonych działaniami wojennymi.

Spośród środków służących zebraniu funduszów na radiofonizację, jak zbiórki dobrowolnych

Załącznik do komunikatu (poz. 193)

Wzór.

Sprawozdanie ze stanu radiofonizacji szkół w powiecie ....

na dzień 30. IX. 1948 r.

TYP SZKOŁY	Liczba szkół w powiecie Ogółem	Z tej liczby				Z tej liczby zradiofonizowano do IX. 1948 r.			Ogólne kwoty wpłacone na radiofonizację szkół na konto PKO Nr I-4734	Uwagi
		na wsi		w mieście						
		zelektryfikowanych	nie zelektryfikowanych	zelektryfikowanych	nie zelektryfikowanych	Ogółem	na wsi	w mieście		
Szkolnictwo ogólnokształcące:										
1. przedszkola										
2. publ. szkoły specjalne										
3. szkoły st. podstawowego										
4. „ st. podst. i licealnego										
5. „ st. licealnego										
6. licea pedagogiczne										
7. licea dla wych. przedszkoli										
Szkoły zawodowe:										
Razem										

ofiar pieniężnych z okazji końca i początku roku szkolnego, organizowane wśród młodzieży szkolnej i rodziców, urządzanie imprez itp., Ministerstwo Oświaty zaleciło również zbieranie na ten cel makulatury szkolnej (zużytych książek i zeszytów szkolnych). Sprawą pomocy materialnej dla radiofonizacji szkoły należy zainteresować samorząd terytorialny poprzez Komisje Oświatowe, Związek Samopomocy Chłopskiej oraz inne organizacje zainteresowane w podniesieniu poziomu kulturalnego środowiska.

W związku z zakończeniem bieżącego roku szkolnego i początkiem roku szkolnego 1948/49 Ministerstwo poleciło Kierownictwom i Dyrekcjom szkół wszelkich typów podległych Ministerstwu Oświaty, zainteresowanie sprawą radiofonizacji szkół młodzieży szkolnej — przez odpowiednie pogadanki — oraz rodziców i miejscowego społeczeństwa przez wprowadzenie sprawy radiofonizacji szkół na porządek dzienny organizowanych w końcu i na początku roku szkolnego zebrań rodzicielskich. Na zebraniach tych przy udziale przedstawicieli terenowych SKRK, samorządu oraz organizacji społeczno-politycznych i gospodarczych winny być rozpatrzone i zaplanowane środki na zdobycie funduszów dla zradiofonizowania szkoły.

Ministerstwo Oświaty oczekuje nadto od Kierownictw i Dyrekcji szkół oraz ogółu Nauczycielstwa pełnego włączenia się w tę samą akcję organizowaną w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty przez Centralę i terenowe komórki SKRK. Wszelkie poczynania szkoły w tym zakresie winny być uzgadniane z miejscowymi komórkami SKRK.

Materiały do pogadanek z młodzieżą szkolną i Rodzicami zawiera broszura pod tytułem *Słuchajmy radia . . .* — wydawnictwo SKRK, do nabycia w najbliższym radiowęźle. Materiały informacyjne w sprawie trybu postępowania w przeprowadzeniu całej akcji otrzymają poszczególne szkoły z SKRK.

Z wyników akcji przeprowadzonej na terenie poszczególnych szkół złożą kierownictwa i Dyrekcje szkół w Inspektoratach Szkolnych treściwe sprawozdania w terminie do dnia 30 września 1948 r. Na podstawie tych sprawozdań Inspektorzy Szkolni opracują według podanego niżej wzoru sprawozdania powiatowe, które prześlą w terminie do dnia 30 października 1948 r. do Kuratorium Okręgu Szkolnego. Zestawienia okręgowe opracowane na podstawie sprawozdań powiatowych prześlą Kuratoria w terminie do dnia 15 listopada br. do Ministertwa Oświaty.

Zbierane kwoty na radiofonizację szkół należy niezwłocznie przekazywać na konto PKO Nr I 4734 z podaniem dokładnego adresu wpłacającej szkoły.

(Nr II P-2879/48)

Poz. 194.

KOMUNIKAT

Ministerstwa Oświaty

z dnia 14 październ. 1948 r. (Nr I. Pers-25834/48)

Dodatki funkcyjne i służbowe — wyjaśnienie.

Na zapytanie niektórych Kuratoriów Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, co następuje:

1. Przy obliczaniu wynagrodzenia przewodniczącego i członków Rejonowych Komisji Kształcenia Nauczycieli Niekwalifikowanych należy stosować zasady podane w okólniku Nr 64 z dnia 18. XI. 1945 r. (Dz. Urz. Min. Oświaty Nr 7, poz. 302), przy czym wynagrodzenie również i za miesiące wakacyjne dla przewodniczącego należy ustalać na 400 lub 600 zł miesięcznie, stawkę zaś za godziny nadliczbowe obliczać według norm obowiązujących od 1. IX. 1947 r.

2. Dyrektorom (przełożonym) państwowych seminariów dla wychowawczyń przedszkoli i państwowych liceów dla wychoawczyń przedszkoli należy wypłacać dodatki funkcyjne, ustalone w § 25 ust. (1) pkt. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15. IX. 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 322).

3. Dodatki wyrównawcze do uposażenia pracowników administracyjnych, wprowadzone uchwałą Rady Ministrów z dnia 10. IX. 1948 r. — podaną do wiadomości przy piśmie Ministerstwa z dnia 20. IX. 1948 r. Nr I-Pers-23661/48 przysługują również pracownikom administracyjnym i woźnym zatrudnionym w szkołach wszystkich stopni i typów oraz w państwowych domach dziecka.

4. Postanowienia § 27 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15. IX. 1948 r., poz. 322 Dz. Ustaw o zatrzymaniu prawa do dodatku służbowego odnoszą się tylko do tych pracowników, którzy ze służby nauczycielskiej przeszli do służby w administracji szkolnej w Kuratorium po dacie 1 września 1948 r.

Pracownicy, którzy po dacie 1. IX. 1948 r. przeszli ze służby nauczycielskiej, gdzie pobierali dodatek służbowy przewidziany w § 26 rozporządzenia Rady Ministrów, poz. 322 Dz. Ustaw do służby administracyjnej w Kuratorium na stanowisko, do którego jest przywiązany dodatek funkcyjny — pobierają łącznie oba te dodatki (funkcyjny i służbowy nauczycielski).

W okólniku nr 22 z dnia 14. IX. 1948 roku Ministerstwo Oświaty podało, że dodatek służbowy dla wybitnych specjalistów i pedagogów, przewidziany w punkcie e) § 26 przyznawany jest do odwołania. Dodatek ten w przypadku przechodzenia nauczyciela do służby administracyjnej będzie w każdym przypadku cofnięty i zastąpiony dodatkiem określonym w pkt. a), b), c) lub d) § 26 cytowanego wyżej rozporządzenia, oczywiście jeżeli jeden z tych dodatków służbowych przysługuje nauczycielowi z samego prawa.

Ministerstwo Oświaty podkreśla, że przy przechodzeniu nauczycieli ze służby nauczycielskiej do służby administracyjnej należy przestrzegać za-

sady, że nauczyciel może być z reguły przeniesiony tylko do tego działu pracy w Kuratorium, który odpowiada typowi szkoły, w jakiej pracował, a więc np. nauczyciel szkoły zawodowej przy przejściu do służby administracyjnej powinien pracować w wydziale szkół zawodowych. Nie można bowiem stosować postanowień § 27 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15. IX. 1948 r. do nauczycieli, którzy w Kuratorium znaleźli się na niewłaściwych funkcjach, pracując w służbie kancelaryjnej lub innej nie łączącej się z ich kwalifikacjami zawodowymi.

5. Nauczyciel mający prawo do dodatku służbowego w szkole § 26 lit. a), b), c) lub d) cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów przechodząc po dacie 1. IX. 1948 r. do służby administracyjnej na stanowisko, do którego przywiązany jest dodatek służbowy na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 10. IX. 1948 r. o dodatkach służbowych dla funkcjonariuszów administracji państwowej, nie może pobierać tych dwóch dodatków łącznie. W tych przypadkach pracownikowi służy prawo wyboru jednego z przysługujących mu dodatków służbowych.

6. Pracownikom administracyjnym, którzy posiadają VIII lub wyższą grupę uposażenia i pełnią funkcje wymienione w punktach 6—15 uchwały Rady Ministrów z dnia 10. IX. 1948 r., a nie mają tytułu służbowego „radca", „referendarz" wzgl. „podreferendarz" — nie przysługuje dodatek służbowy.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *Z. Pomianowski*

Komunikat
Ministerstwa Oświaty
z dnia 18 październ. 1948 r. (Nr I. Pers.-27411/48)
w sprawie interpretacji przepisów uposażeniowych

Do
Kuratorium Okręgu Szkolnego Olsztyńskiego
w Olsztynie.

Na pismo z dnia 8 października 1948 r.
Nr 14471/48.

Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że pod względem uprawnień do dodatków służbowych, ustanowionych uchwałą Rady Ministrów z dnia 10 września 1948 r. w sprawie dodatków służbowych dla funkcjonariuszów administracji państwowej, nauczyciele przydzieleni do pracy administracyjnej winni być traktowani na równi z mianowanymi pracownikami administracyjnymi spełniającymi takie same funkcje, jednakże z ograniczeniem wynikającym z punktu 5 pisma okólnego Ministerstwa Oświaty z dnia 14 października 1948 r. Nr I. Pers.-25834/48.

A więc nauczycielom przydzielonym do pracy administracyjnej, którzy pobierają uposażenie co najmniej grupy 4, jako odpowiadającej VIII grupie uposażenia funkcjonariuszów państwowych, i pełnią czynności wymienione w powołanej uchwale Rady Ministrów z dnia 10 września 1948 r., należy przyznać przewidziane w tej uchwale dodatki służbowe w zależności od pełnionych czynności.

Jednocześnie wobec wątpliwości podniesionych przez inne Kuratoria Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, co następuje:

1. Wobec wyraźnego brzmienia uchwały Rady Ministrów z dnia 10 września 1948 r. w sprawie dodatków służbowych dla funkcjonariuszów administracji państwowej, ustanowione tą uchwałą dodatki służbowe nie mogą być pod żadnym warunkiem przyznawane ani pracownikom, którzy nie posiadają VIII grupy uposażeniowej, choćby spełniali samodzielne funkcje wymienione w uchwale, ani pracownikom, którzy nie spełniają funkcji wymienionych w uchwale, chociażby byli oni samodzielnymi referentami posiadającymi VIII grupę uposażenia.

2. Z postanowień § 28 ustęp 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 września 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 322) w związku z postanowieniami art. 5 ustęp 3 dekretu z dnia 15 września 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 313) wynika, że uprawnienia nauczycieli pozostających na urlopach płatnych do dodatków służbowych pobieranych na podstawie § 26 wymienionego rozporządzenia Rady Ministrów wygasają z końcem drugiego miesiąca niepełnienia obowiązków, do których przywiązany jest dodatek służbowy.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *Z. Pomianowski*

Poz. 195.

KOMUNIKAT
Ministerstwa Oświaty
z dnia 21 września 1948 r. (Nr I-G-23513/48)
w sprawie wysokości i zwrotu opłat za wczasy.

W związku z kierowanymi do Ministerstwa zapytaniami w sprawie wczasów pracowniczych — Ministerstwo Oświaty zawiadamia, że w roku bieżącym całość akcji wczasów pracowników resortu oświaty przekazana została Zarządowi Głównemu ZNP.

Wobec powyższego wszelkie sprawy związane z pobytem pracownika na wczasach, jak: wysokość opłat, zwrot należnych kwot za pracodawcę oraz kosztów leczenia w uzdrowiskach, należy kierować do Zarządu Głównego ZNP — Wydział Wczasów i Turystyki.

Dotyczy to zwrotów za pobyt na wczasach zarówno w domach wypoczynkowych ZNP jak również i w domach innych instytucji.

Jednocześnie Ministerstwo nadmienia, że wysokość opłaty za osobo-dzień od pracodawcy, ustalona według norm przyjętych i stosowanych przez Fundusz Wczasów Pracowniczych KCZZ wynosi 100 zł.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *J. Czyżewicz*

Poz. 196.

KOMUNIKAT

Ministertwa Skarbu

z dnia 3 września 1948 r. (Nr D. III-7616/48)

w sprawie zastrzeżenia terminu wypłaty na przekazach pocztowych i czekowych.

Do

Kancelarii Cywilnej i Kancelarii Wojskowej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu, Biura Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw.

Ministerstwo Skarbu zawiadamia, że na skutek zarządzenia Ministerstwa Poczt i Telegrafów przekazy pocztowe i przekazy czekowe PKO wystawiane przez władze i urzędy państwowe na wypłatę uposażeń i zaopatrzeń, a zaopatrzone w rubryce „Szczególne żądania nadawcy". Uwaga: „Nie wypłacać przed dniem . . .", są wypłacane przez wszystkie placówki pocztowe z zachowaniem oznaczonego terminu. Szczególne żądanie nadawcy co do terminu wypłat nie podlega osobnej opłacie pocztowej.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *M. Zakrzewski*

Ministerstwo Oświaty
Nr IF-7311/48.

Warszawa, d. 13 września 1948 r.

Zastrzeżenia terminu wypłaty na przekazach czekowych i pocztowych

— do wiadomości.

Z-ca Dyrektora Departamentu:
(—) *Wł. Ozga*

Poz. 197.

PISMO OKÓLNE

Urzędu Wojewódzkiego Łódzkiego

z dnia 11 września 1948 r. (Nr AC. I.-O/2/48)

o stwierdzeniu obywatelstwa osób, przebywających za granicą.

Do

Ob. Ob. Starostów Powiatowych na terenie Województwa Łódzkiego oraz Prezydentów miast Piotrkowa Tryb. i Tomaszowa Maz.

Urząd Wojewódzki Łódzki udziela w odpisie okólnik Ministra Administracji Publicznej Nr 67 z dnia 6 sierpnia 1948 r. (L. dz. IV. AA. 6089/48 do wiadomości i stosowania przy załatwianiu spraw obywatelstwa.

Za Wojewodę:
(—) *M. Gidyński*
Naczelnik Wydziału Administr.

Przedruk.

Poz. 223.

Okólnik Nr 67

z dnia 6 sierpnia 1948 r. (L. dz. IV. AA. 6089/48)

w sprawie obywatelstwa osób przebywających za granicą.

Ob. Ob. Wojewodowie, Prezydenci m. st. Warszawy i m. Łodzi, Starostowie Powiatowi oraz Prezydenci miast, stanowiących powiaty miejskie.

Urzędy Konsularne R. P. skarżą się na niedość sprawne załatwianie przez powiatowe władze administracji ogólnej w kraju spraw o stwierdzenie obywatelstwa osób przebywających za granicą.

Niewątpliwą przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony zniszczenie w czasie wojny materiałów i dokumentów, niezbędnych dla stwierdzenia obywatelstwa, z drugiej zaś strony wątpliwości natury prawnej odnośnie obywatelstwa osób, pochodzących z terenów odstąpionych ZSRR.

W związku z tym podaję do wiadomości i stosowania następujące wyjaśnienia:

1. Ministerstwo Administracji Publicznej ustaliło w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych wzór kwestionariusza rejestracyjno-paszportowego, jaki Urzędy Konsularne winny wyłącznie stosować w sprawach o stwierdzenie obywatelstwa osób przebywających za granicą. Wzór ten wraz z odpowiednim zarządzeniem Ministerstwa Spraw Zagranicznych zamieszczony został w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych Nr 4 z dnia 15. XI. 1947 r.

Kwestionariusz taki należycie wypełniony i uzupełniony dowodami na poparcie okoliczności istotnych dla stwierdzenia obywatelstwa, usprawni niewątpliwie załatwienie tych spraw przez właściwe władze administracyjne w kraju. W razie braku jakichkolwiek dowodów obywatelstwa osoba zainteresowana winna wskazać dokładne adresy świadków w kraju lub za granicą, którzy mogliby potwierdzić w postępowaniu wyjaśniającym prawdziwość miarodajnych dla stwierdzenia obywatelstwa okoliczności.

W przypadku, gdy wskazani świadkowie przebywają za granicą, Urzędy Konsularne, jak to już zostało z Ministerstwem Spraw Zagranicznych uzgodnione, winny przeprowadzić postępowanie wyjaśniające we własnym zakresie, a otrzymane w ten sposób wyniki nadsyłać do oceny władzom administracyjnym w kraju równocześnie z wnioskiem o stwierdzenie obywatelstwa.

Świadków należy przesłuchiwać na okoliczności faktyczne, istotne dla stwierdzenia obywatelstwa, jak np. zapis do ksiąg ludności stałej, fakt posiadania w swoim czasie dowodu ze stwierdzonym obywatelstwem polskim, fakt stałego zamieszkania na terenie Polski w chwili objęcia władzy nad tym terenem przez Państwo Polskie, dokonania przyjętej przez władze polskie opcji stosownie do postanowień poszczególnych traktatów między Polską a zainteresowanymi państwami itp., a nie na okoliczności prawne (np.: wiem, że X Y posiada obywatelstwo polskie), do stwierdzenia których powołane są jedynie właściwe władze.

Z uwagi na to, że osobom przebywającym za granicą poświadczenia obywatelstwa potrzebne są do uregulowania ich stanu prawnego i otrzymania paszportu polskiego, powiatowe władze administracji ogólnej winny w sprawach tych wypowiadać się konkretnie i możliwie szybko.

II. Na podstawie art. I ust. 1 Umowy z dnia 6. VII. 1945 r. między Tymczasowym Rządem Jedności Narodowej R. P. i Rządem ZSRR o prawie zmiany obywatelstwa radzieckiego osób narodowości polskiej i żydowskiej, mieszkających w ZSRR i ich ewakuacji do Polski i o prawie zmiany obywatelstwa polskiego osób narodowości rosyjskiej, ukraińskiej, białoruskiej, rusińskiej i litewskiej, mieszkających na terytorium ZSRR i posiadające do dnia 17. IX. 1939 r. obywatelstwo polskie, miały prawo zmiany w terminie do dnia 1. XI. 1945 r. (termin przedłużono później do dnia 15. VI. 1946 r.) obywatelstwa radzieckiego na polskie oraz przesiedlenia się do Polski.

Z postanowień tej Umowy wynika również, że osoby narodowości polskiej lub żydowskiej pochodzące z rodziców przynależnych (osiedlonych w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r.) do terenów odstąpionych ZSRR i posiadające do dnia 17. IX. 1939 r. obywatelstwo polskie, o ile nie zamieszkały w dniu 6. VII. 1945 r. na terytorium ZSRR winny być uważane za obywateli Państwa Polskiego. Do tej kategorii osób nie mają zatem zastosowania postanowienia wymienionej Umowy odnośnie zmiany obywatelstwa.

Natomast przebywające w dniu 6. VII. 1945 roku poza obszarem ZSRR osoby narodowości polskiej lub żydowskiej, które posiadając do dnia 17. IX. 1939 r. obywatelstwo polskie nabyły po tym dniu (17. IX. 1939 r.) obywatelstwo radzieckie na skutek indywidualnego aktu nadania, winny były dla odzyskania obywatelstwa polskiego zwrócić się w terminie do dnia 1. XI. 1945 roku o zmianę obywatelstwa do Komisji Prezydium Rady Najwyższej ZSRR do spraw przyjęcia i zmiany obywatelstwa ZSRR przez właściwe placówki zagraniczne ZSRR. W przeciwnym razie zachowały obywatelstwo radzieckie i nie mogą być uważane za obywateli Państwa Polskiego.

Przebywające zaś w dniu 6. VII. 1945 r. poza granicami Polski i ZSRR osoby narodowości rosyjskiej, ukraińskiej, białoruskiej, rusińskiej i litewskiej, pochodzące z rodziców przynależnych (osiedlonych w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20. I. 1920 r.) do terenów odstąpionych ZSRR, którym do dnia 17. IX. 1939 r. przysługiwało obywatelstwo polskie z tytułu „osiedlenia" na tych terenach w rozumieniu:

1. art. 2 ust. 1 lit. b) ustawy z dnia 20. I. 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 44) — jako posiadającym prawo swojszczyzny w jednej z gmin położonych na obszarze tej części Małopolski Wschodniej, która po dniu 17. IX. 1939 r. weszła w skład ZSRR;

2. art. 2 ust. 1 lit. d) — powołanej pod 1) ustawy, jako zapisanym do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo jednej z organizacji stanowych b. Cesarstwa Rosyjskiego na terytorium, które stanowiąc następnie część obszaru Polski, weszło po dniu 17. IX. 1939 r. w skład ZSRR;

oraz na podstawie:

3. art. 2 ust. 2 tej samej ustawy — jako urodzonym na obszarach pod pkt. 1 i 2 wymienionych;

4. § 1 rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 11. VI. 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 375) w przedmiocie nabycia i utraty obywatelstwa polskiego na zasadzie art. VI Traktatu Pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18. III. 1921 roku;

5. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7. VIII. 1922 r. zawierającego przepisy przechodnie w przedmiocie obywatelstwa na obszarze Ziemi Wileńskiej (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 565), nabyły wskutek odstąpienia ZSRR terenów, z których pochodzą, obywatelstwo radzieckie, wobec czego utraciły obywatelstwo polskie.

Nie odnosi się to do takich osób narodowości w ustępie poprzednim wymienionych, które nabyły obywatelstwo polskie w jakimkolwiek czasie na podstawie innych tytułów poza 1—5 wymienionych, jak np. przez nadanie, uznanie, przysposobienie. Posiadają one nadal obywatelstwo polskie, jeśli nie skorzystały z przysługującego im na podstawie umowy repatriacyjnej z dnia 6. VII. 1945 r. prawa zmiany obywatelstwa polskiego na obywatelstwo ZSRR.

Minister:
(—) *Edward Osóbka-Morawski*

Poz. 198.

OKÓLNIK Nr 232
Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 13 listopada 1948 r. (Nr 31497/48)
w sprawie Szkolnych Kas Oszczędności opartych o PKO.

Z początkiem roku szkolnego 1947/48 Pocztowa Kasa Oszczędności, nawiązując do swej tradycji przedwojennej, przystąpiła do zakładania na terenie szkół Szkolnych Kas Oszczędności, mających stanowić ośrodki wychowania i samowychowania gospodarczego dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia oszczędności. Pomocną w przeprowadzeniu tej akcji była gazetka ścienna *Młody Obywatel*, redagowana i wysyłana przez PKO do wszystkich szkół. W ciągu roku szkolnego 1947/48 powstało 1690 Szkolnych Kas Oszczędności.

W bieżącym roku szkolnym PKO prowadzić będzie akcję SKO z całą usilnością nadal, uważając ją za podwalinę pracy swej w dziedzinie propagowania oszczędności.

Ze względu na wagę, którą zagadnienie wychowania gospodarczego dzieci i młodzieży w okresie odbudowy i przebudowy naszego życia gospodarczego posiada i biorąc pod uwagę cenny wkład, jaki w tej dziedzinie wnoszą Szkolne Kasy Oszczędności, zalecam nauczycielstwu czynne wzięcie udziału w powyższej akcji.

Wszelkich informacji udziela PKO Oddział w Łodzi, Al. Kościuszki 15.

Kurator:
(—) *mgr E. Seniów*

Poz. 199.

RUCH SŁUŻBOWY

nauczycieli publ. szkół powsz. od dn. 15 września 1948 r.

Przeniesienia

z dniem 1. XII. 1945 r.

1. Sabat Stanisława, z Piotrkowa do Częstochowy, nr dekr. 22686/48.

z dniem 1. I. 1946 r.

2. Wójcik Marta, z Trzebina, pow. Opoczno do Gliwic, KOS Śląskie, nr dekr. 25488/48.

z dniem I. I. 1948 r.

3. Dutkowska Kazimiera, z Drobina, pow. płocki do Łodzi nr dekr. 22644/48.
4. Zalewska Filomena z Krasnego Stawu do Łodzi, nr dekr. 24324/48.
5. Wielogórska Sabina, z Wojnowa, pow. siedlecki do Woli Kalkowej, pow. Kutno, nr dekr. 21122/48.

z dniem 1. IX. 1948 r.

6. Kruk Józef, z Łowicza do P. Sł. Min. P. i Handlu, nr dekr. 18506/48.
7. Łazarczyk Danuta, ze Zgierza, p. łódzki do Łodzi, szk. 139, nr dekr. 22502/48.
8. Strzałkowski Henryk, z Wilczyna, pow. Konin do Zelowa, pow. łaski, nr dekr. 19034/48.
9. Berger Felicja, z Góry, pow. brzeziński do Miedniewic, p. rzeszowski, nr dekr. 22687/48.
10. Wypchło Czesław, z Silniczki, p. Radomsk, do Przewrotnych (p. rzeszowski, nr dekr. 22683/48.
11. Szablewska Stanisława, z Rozedzanki, p. sokolski do Wojsławic, p. sieradzki, nr dekr. 17391/48.
12. Stasiuk Eugeniusz, z Łodzi szk. 39 do Krakowa, szk. dla głuchoniemych, nr dekr. 22707/48.
13. Grabowska Zofia, z Niekłania, p. konecki, do Liskowa, KOS Poznań, nr dekr. 21108/48.
14. Pawłowska Joanna, z Bałucza, pow. łaski do Brzezin, KOS Wrocław, nr dekr. 21698/48.
15. Kulińska Leokadia z Leśmierza, p. łęczycki do Włostowa, KOS Kielce, nr dekr. 22802/48.
16. Żurawik Władysława, z Lubnic, p. Wieluń do Byczyna, KOS Śląskie, nr dekr. 21701/48.
17. Sicińska Aniela, z Lututowa, p. Wieluń do Wrocławia, nr dekr. 21702/48.
18. Wojtysiak Zygfryd z Gertrudowa, pow. Radomsko do Kopanina, KOS Toruń, nr dekr. 21703/48.
19. Sankowska Jadwiga z Woli Wydrzyny, pow. Radomsk, nr dekr. 22869/48.
20. Woźniak Irena, ze Rzgowa, pow. łódzki do P. Inst. Głuch. i Ociemn. Warsz., nr dekr. 21708/48.
21. Kocel Janina, z Zaborowic, p. konecki do Paszkowa, KOS Śląskie, nr dekr. 22670/48.
22. Lachczyk Kazimiera, z Tomaszowa, p. brzeziński do P. S. Średniej Zaw. Przemyśl, nr dekr. 22684/48.
23. Nowiński Stanisław, ze Strzelc, p. Kutno do Sokołowa, pow. waszawski, 22680/48.
24. Śmiałowski Eugen., z Kiernozi, p. łowicki do Sannik, pow. warszawski, nr dekr. 22682/48.
25. Stankiewicz Aleksander, z Wrzeszczewia pow. łaski do Dzierząźnia, pow. łódzki, nr dekr. 20850/48.
26. Stankiewicz Maria, z Wrzeszczewic pow. łaski do Dzierząźni, pow. łódzki, nr 13776/48.
27. Pączkowska Maria, z Chlebowa, pow. łowicki do Bydgoszczy, nr dekr. 21110/48.
28. Michalska Wanda, z Kutna, P. L. Ped. do Łodzi, szk. pow. nr 16, nr dekr. 24188/48.
29. Wolański Karol, z Sudola, pow. raciborski do Lipin, pow. Opoczno, nr dekr. 22886/48.
30. Zegadlewicz Maria, z Łodzi do Państw. Służby Min. Przem. i Handlu, nr dekr. 23204/48.
31. Lipiński Marian, ze Zduńskiej Woli, pow. Sieradz do Namysłowa, KOS Wrocław, nr dekr. 22890/48.
32. Laszczyk Zofia, z Kraśnicy, pow. Opoczno do Dąbrówki, KOS Kielce, nr dekr. 23237/48.
33. Lipińska Wiktoria, ze Zduńskiej Woli, pow. Sieradz do Namysłowa, KOS Wrocław, nr dekretu 22887/48.
34. Fjałkowska Michalina, z Zagórza p. Radomsko do Borowych, KOS Warszawie, nr dekr. 26021/48.
35. Włodarczyk Władysław, z Żytniowa, pow. Wieluń do Publ. Śr. Szk. Zaw. Grodków, KOS Śląskie, nr dekr. 24195/48.
36. Sianożęcka Lidia, ze Złąkowa Borowego, pow. łowicki do Goździkowic, KOS Wrocław, nr dekretu 27355/48.
37. Doliński Ludwik, ze Zdrowej, pow. Radomsko do Czarnego Lasu, KOS Kielce, nr dekr. 26853/48.
38. Dolińska Aniela, ze Zdrowej, pow. Radomsko do Czarnego Lasu, KOS Kielce, nr dekr. 26854/48.
39. Liszewski Stefan, z Kłopoczyna, pow. rawski do Piaseczna, KOS Warszawa, nr dekr. 26856/48.
40. Zielińska Zofia, z Wielunia do Nowego Miasta, pow. rawski, nr dekr. 19858/48.

z dniem 1. X. 1948 r.

41. Strzałkowska Anna, z Wilczyna, KOS Poznań do Zelowa, pow. łaski, nr dekr. 21842/48.
42. Szczepaniak Józefa, z Pojezierza, p. Piotrków do Przysuchy, pow. Opoczno, nr dekr. 22337/48.
43. Baran Władysława, z Lasocina, pow. Włoszczowa do Przybyszewa, p. Radomsko, nr dekr. 21136/48.
44. Piotrowicz Ksawera, z Parlikowic, pow. łaski do Dalkowa, pow. łódzki, nr dekr. 22279/48.
45. Strzałkowska Anna, z Wilczyna, pow. Konin do Zelowa, pow. łaski, nr dekr. 21842/48.
46. Bereska Maria, z Kuźniczek, pow. częstochowski do Końskich, nr dekr. 25394/48.
47. Salska Monika, z Łodzi do Dąbrówki Wielkiej, nr dekr. 23281/48.
48. Wysocki Roman, ze Zgierza, pow. łódzki do Łodzi, nr dekr. 23282/48.
49. Białek Marcin, z Gdańska do Łodzi, nr dekr. 26021/48.

Mianowania

z dniem 1. IX. 1948 r.

1. Trojan Helena, Osowiec, pow. rawski, nr dekr. 22274/48.
2. Fligiel Barbara, Biała Rawska, nr dekr. 22273/48.
3. Kaczmarek Józefa, Osowiec, nr dekr. 22263/48.
4. Skupieński Jan, Tuma, pow. łęczycki, nr dekr. 22305/48.
5. Kupisz Florian, Czernihów, pow. łęczycki, nr dekr. 22725/48.
6. Przybyłowa Klara, Dąbrówka Wielka, pow. łódzki, nr dekr. 22282/48.

7. Daniszewska Stanisława, Kaliszowy, pow. końskie, nr dekr. 22063/48.

8. Gągolewicz Krystyna, Kurowice, pow. łódzki, nr dekr. 22343/48.

9. Poluchowicz Nadzieja, Kurowice, pow. łódzki, nr dekr. 22344/48.

10. Czerwińska Zdzisława, Białynin, pow. Skierniewice, nr dekr. 22070/48.

11. Siemińska Sabina, Złota, pow. Skierniewice, nr dekr. 22073/48.

12. Andrzejewska Irena, Stara Rawa, pow. Skierniewice, nr dekr. 22095/48.

13. Piekarska Teresa, Ruszczyn, pow. Piotrków, nr dekr. 22189/48.

14. Jeżak Maria, Stanisławów, pow. Piotrków, nr dekr. 22181/48.

15. Wiernicka Ewelina, Białocin, pow. Piotrków, nr dekr. 22096/48.

16. Tyczyńska Jadwiga, Janów Mokracz, pow. Piotrków, nr dekr. 22097/48.

17. Kowalski Czesław, Kociszew, pow. Piotrków, nr 22098/48.

18. Saternus Jadwiga, Żłobnica, pow. Piotrków, nr dekr. 22100/48.

19. Kuźmicz Kazimierz, Komorniki, pow: Piotrków, nr dekr. 22099/48.

20. Łysik Marina, Łobudzice, pow. Piotrków, nr dekr. 22101/48.

21. Tazbir Wiesława, Kamińsk, pow. Piotrków, nr 22102/48.

22. Mikulska Krystyna, Bełchatów, pow. Piotrków, nr dekr. 22178/48.

23. Szperno Bolesław, Rękoraj, pow. Piotrków, nr dekr. 22179/48.

24. Ślązak Regina, Klwów, pow. Opoczno, nr dekr. 22325/48.

25. Cieślak Bronisław, Gałki, pow. Piotrków, nr dekr. 22324/48.

26. Szczegielniak Regina, Zachorzew, pow. Opoczno, nr dekr. 22531/48.

27. Paszkowska Aleksandra, Dębowa Góra, pow. Skierniewice, nr dekr. 22258/48.

28. Baran Joanna, Kapałów, pow. konecki, nr dekr. 24506/48.

29. Maciejewska Władysława, Nieśwież, pow. konecki, nr dekr. 24505/48.

30. Frankiewicz Anna, Radoszyce, pow. konecki, nr dekr. 24507/48.

31. Pacak Władysława, Ruda Białoszewska, pow. konecki, nr dekr. 25559/48.

32. Domagała Leokadia, Mokra, pow. konecki, nr dekr. 24572/48.

33. Sarba Władysława, Gowarczów, pow. konecki, nr dekr. 24573/48.

34. Ditrich Wanda, Czermno, pow. konecki, nr dekr. kretu 24582/48.

35. Hebda Kazimiera, Nieświń, pow. konecki, nr dekretu 24054/48.

36. Badelski Antoni, Turwice, pow. konecki, nr dekretu 23275/48.

37. Romaniuk Włodzimierz, Rzgów, pow. łódzki, nr dekr. 23275/48.

38. Raczyński Edmund, Brzeziny, nr dekr. 23332/48.

39. Lipko Brunon, Dobra, pow. łaski, nr dekretu 25751/48.

40. Michalczyk Zofia, Wierzchy, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

41. Karbownik Lucyna, Wierzchy, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

42. Stachlewski Tadeusz, Jasienice, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

43. Andrzejewska Maria, Rogów, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

44. Pisarewski Michał, Skoszewy, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

45. Kubicki Zbigniew, Skoszewy, pow. brzeziński, nr dekr. 23335/48.

46. Kołodziejczyk Krystyna, Brudzewice, pow. Opoczno, nr dekr. 24060/48.

47. Naparta Regina, Lwów, pow. Opoczno, nr dekretu 24062/48.

48. Zemanek Karol, Łęczyca, z dniem 1. VIII. 48, nr dekr. 25481/48.

49. Krupiak Karol, Krośniewice, p. Kutno, z dn. 1. VIII. 1948, nr dekr. 25367/48.

50. Urbański Franciszek, Gołębiew, p. Kutno, z dn. 1. X. 48, nr dekr. 25768/48.

51. Siwek Tadeusz, Komorniki, pow. Piotrków, z dn. 1. VIII. 1948, nr dekr. 26419/48.

52. Siwek Anna, Komorniki, pow Piotrków, z dn. 1. VIII. 1948, nr dekr. 26419/48.

53. Nurkowska Mirosława, Kamińsk, pow. Piotrków, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 25558/48.

54. Kowalczyk Józef, Tomaszów Maz:, pow. brzeziński, z dn. 1. X. 1948, nr dekr. 28732/48.

55. Grałek Helena, Kalanka, pow. Piotrków, z dn. 16. X. 1948, nr dekr. 28733/48.

56. Lüdtke Roman, Łódź, szk: O. D., z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 27013/48.

57. Filipczak Apolonia, Kurowice, p. łódzki, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 27034/48.

58. Stagraczyńska Waleriana, Zgierz, pow. łódzki, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 27033/48.

59. Tabis Zofia, Kaszewice, pow. Piotrków, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 25789/48.

Wystąpienie z pracy

1. Karasińska Halina, Łódź, z dniem 1. IX. 1948 r., nr dekr. 22140/48.

2. Kwiatkowski Feliks, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 22142/48.

3. Osikowska Wanda, Łagiewniki, p. łódzki, nr dekretu 25238/48.

4. Pelasiak Helena, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekretu 25253/48.

5. Patera Jan, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekretu 25255/48.

6. Norek Edward, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 25254/48.

7. Kieszkowska Halina, Zgierz, p. łódzki, z dn. 1. X. 1948, nr dekr. 25265/48.

8. Karpiński Adam, Koniecpol, p. Radomsko, z dn. 1. X. 1948, nr dekr. 28689/48.

9. Krupianka Stanisława, Zgierz, p. łódzki, z dniem 1. IX. 1948, nr dekr. 26368/48.

Przejście w stan pozasłużbowy

1. Wojtasik Eleonora, Rzepiszew, pow. sieradzki z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 19720/48.
2. Grodecka Irena, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 25751/48.
3. Roszkowska Maria, Dąbrówka Wielka, p. łódzki, z dn: 1. IX. 1948, nr dekr: 25274/48. 2
4. Goździk Helena, Chlewiska, p. Końskie, z dn. 1. X. 1948, nr dekr. 22049/48.
5. Malinowska Jadwiga, Róża, pow. łaski, z dn. 1. XI. 1948, nr dekr. 21198/48.

Rozwiązanie stosunku służbowego

1. Kielak Henryk, Łódź, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 1715/48.
2. Kosidło Włodzimierz, Łódź, z dn. 1. I. 1948, nr dekr. 26014/48.
3. Kowalska Irena, Zduny, pow. Sieradz, z dniem 1. III. 1947, nr dekr. 19715/48.

Przeniesieni z urzędu

1. Czyżewska Jowita, z Piotrkowa do Ręczna, pow. piotrkowski, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 20343/48.
2. Rudna Halina, z Piotrkowa, do Kamocina, pow. piotrkowski, z dn. 1. IX. 1948, nr dekr. 19851/48.

RUCH SŁUŻBOWY
szkół średnich ogólnokształcących

1. Janiszewska Jadwiga, nauczycielka VIII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi, przeniesiona do XVIII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-22451/48.
2. Doroszewska Maria, naucz. Państw. Gimn. i Lic. w Łasku, przeniesiona do II Państw. Gimn. i Lic. w Pabianicach z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-22503/48.
3. Jędrzejczyk Helena, naucz. Państw. Gimn. i Lic. w Końskich, przieniesiona do I. Państw. Gimn. i Lic. w Tomaszowie Maz. z dniem 1. IX. 1948 r. Nr O. Pers-17018/48.
4. Ferstenberg Ludwik, nauczyciel VII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi — mianowany z dniem 1. IX. 1948, Nr O. Pers-21948/48.
5. Żochowski Arkadiusz, naucz. Państw. Gimn. i Liceum w Łasku, zwolniony z etatu na własną prośbę z dn. 31. VIII. 1948 r. Nr O. Pers-22011/48:
6. Szymańska Maria, naucz. Państw. Gimn. i Liceum w Końskich, oddana do dyspozycji Inspektorowi Szkoln. w Końskich z dn. 31. VIII: 1948 r. Nr O. Pers-19342/48.
7. Olbromska Władysława, naucz. IV. Państw. Gimnazjum i Lic. w Łodzi, przeniesiona do XVI Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi z dn. 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-21147/48.
8. Hübner - Walczakowa Wanda, naucz. III Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi, zwolniona z etatu na własną prośbę z dniem 31. VIII. 1948 r., Nr O. Pers-21941/48:
9. Gundlach Marta, naucz. XXII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi przeniesiona do II Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-18446/48.
10. Stępińska Wiesława, naucz. szk. powsz. nr 90 w Łodzi, mianowana naucz. XVIII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-16371/48.
11. Wyrwicz Matylda, naucz. Państw. Gimn. i Lic. w Łasku, przeniesiona do Państw. Liceum Pedagogicznego w Zgierzu z dniem 1. X. 1948 r. Nr O. Pers-17849/48.
12. Kaczyński Stanisław, naucz. I Państw. Gimn. i Lic. w Pabianicach, przeniesiony do Państw. Liceum Pedag. w Skierniewicach, z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-22706/48.
13. Jarząbek Rozalia, naucz. XVIII Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi, przeniesiona do I Państw. Gimn. i Lic. w Łodzi z przydziałem do szkoły RTPD w Łodzi z dn. 1. IX. 1948 r. Nr O. Pers-22794/48.
14. Małczyński Wacław, naucz. Państw. Gimn. i Liceum w Zgierzu, zwolniony ze służby z dn. 31. VIII. 1948 r., Nr O. Pers. 28262/48.
15. Gesztoft Helena, naucz. Państw. Gimn. i Lic. w Nowym Mieście — rozwiązano stosunek służbowy z dn. 31. VIII. 1948 r:, Nr O. Pers-28261/48.
16. Korycińska Zofia, naucz. V Państw. Gimn. i Lic: w Łodzi, przeniesiona do Szczecina z dn. 1. IX, 1948 r., Nr O: Pers-27705/48.
17. Grabowska Wanda, naucz. publ. szkoły powsz. Nr 5 w Skierniewicach, mianowana naucz. II Państw. Gimn. i Lic. w Skierniewicach z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-21192/48.

RUCH SŁUŻBOWY
naucz. publ. średnich szkół zawodowych

1. Jankowska Władysława, naucz. Publ. Szkoły Powsz. Nr 2 w Pabianicach, mianowana naucz. Publ. Średniej Szkoły Zawodowej w Pabianicach, etat X z dn: 1. IX. 1948 r. Nr O. Pers-18523/48.
2. Ostrowska Władysława, naucz. Państw. Szkoły Powsz. dla Dorosłych nr 3 w Pabianicach — mianowana naucz. Publ. Średn. Szkoły Zawodowej w Pabianicach z dniem 1. IX. 1948 r., etat VII Nr O. Pers-15002/48.
3. Medyński Marian, kier. Szkoły Podst. nr 6 w Skierniewicach — mianowany naucz. Publ. Średn: Szk. Zawodowej w Skierniewicach z dniem 1. IX. 1948 r., etat VI, Nr O. Pers-18356/48.
4. Lenarcińska Helena, naucz. Publ. Szkoły Powszechnej w Koniecpolu — mianowana naucz. Publ. Średniej Szkoły Zawodowej w Brzeźnicy, pow. radomszczański, etat VII, Nr O. Pers-23120/48.
5. Roszkowska Jadwiga, naucz. Publ. Szkoły Powszechnej im. Ks. J. Poniatowskiego w Piotrkowie Trybunalskim — mianowana naucz. Publ. Średn: Szkoły Zawodowej w Piotrkowie Tryb. z dn: 1. X. 1948 r., etat VII, Nr O. Pers-22169/48.
6. Nowakowska Julia, naucz. publ. szkoły powsz. w Piotrkowie Tryb. — mianowana naucz. Publ. Średn. Szkoły Zawodowej w Piotrkowie Tryb. z dn. 1. X. 1948 r., Nr O. Pers-22168/48.
7. Tobolczyk Teodor, naucz. i o. p. dyr. Państw. Gimn. i Lic. w Aleksandrowie — mianowany naucz. Publ. Średn. Szkoły Zawodowej Nr 3 w Łodzi z dniem 1. IX. 1948 r., etat V, Nr O. Pers-29027/48.
8. Bąk Roman, naucz. Publ. Średn. Szkoły Zaw. Nr 2 w Łodzi — przeniesiony na stanowisko nauczyciela Publ. Szkoły Podstawowej w Ponętowie, pow. kolski, KOS Poznań, Nr O. Pers-22682/48, z dn. 1. IX. 1948 r.

RUCH SŁUŻBOWY
w Zakładach Kształcenia Nauczycieli.
Mianowania

1. Horek Władysław, kontr. naucz. P. Lic. Ped. w Tomaszowie Maz. — mianowany naucz. Państw. Lic. Pedagog. w Tomaszowie Mazowieckim z dn. 1. VIII. 1948 r., Nr O. Pers-15868/48.

2. Marzec Antoni, kontr. nauczyciel P. Lic. Ped. w Łęczycy — naucz. Państw. Liceum Ped: w Łęczycy z dn: 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-17480/48:

3. Stolarska-Solanga Maria, naucz. śpiewu — naucz. Seminarium dla Wychowczyń Przedszkoli w Łodzi z dn. 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-16117/48:

4. Czapiewska Jadwiga, naucz. szkoły powsz. w Zgierzu — naucz: Szkoły Ćwiczeń przy Państw: Lic. Ped. w Zgierzu z dn: 1. IX. 1948 r., Nr O: Pers-20232/48:

5. Wojda Józef, naucz. szkoły powsz. w Radomsku — naucz: Państw. Lic: Pedagog. w Końskich z dn. 1. IX: 1948 r., Nr O: Pers-16899/48.

6. Maresch Edward, kierownik szkoły powszechnej w Zduńskiej Woli — naucz. Państw: Lic: Pedagog. w Zduńskiej Woli z dn
Pers-22511/48.

7. Ziemiańczyk Stefan, nauczyciel szkoły powsz. w Łowiczu — naucz. Państw. Lic. Pedagog. w Łowiczu z dniem 1: IX: 1948 r., Nr O. Pers-19423/48.

8. Janowska Marta, naucz. szk. powsz. w Zgierzu— naucz. Państw: Lic: Pedagog: w Zgierzu z dn. 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-20227/48.

9. Gogolewska Gabriela, naucz. szkoły powszechn. w Zgierzu — naucz. Państw: Lic: Pedagog: w Zgierzu z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-20228/48:

10. Salski Julian, naucz. szkoły powsz. w Zgierzu— naucz. szkoły ćwiczeń przy Państw. Liceum Pedagog. w Zgierzu z dniem 1. IX. 1948 r., Nr O. Pers-20229/48.

Poz. 200.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego, doceniając dużą wartość dydaktyczną pomocy naukowych, produkowanych przez Spółdzielnię Internatową Uczniów Szkół Spółdzielczych w Łodzi, ul. Magistracka 18, poleca do użytku szkół zawodowych następujące gabloty towaroznawcze:

1. Bawełna i jej przeróbka.
2. Jedwab sztuczny wiskozowy.
3. Len i jego przeróbka.
4. Włókna mineralne (azbest, szkło, metal — od surowca do tkaniny).
5. Konopie i juta (w opracowaniu).
6. Wełna owcza i innych zwierząt (w opracowaniu).
7. Używki narkotyczne — kawa, herbata.
8. Używki narkotyczne — kakao.
9. Przeróbka buraka cukrowego.
10. Nawozy sztuczne.
11. Pasze treściwe.
12. Zboża i ich pasożyty.

Poz. 201.

CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W ŁODZI została przeniesiona z ul. Jaracza 11 na Al. KOŚCIUSZKI 21 do lokalu Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

Od dnia 1. X. 1948 r. można korzystać z Czytelni, od 15. X. br. z Wypożyczalni i zgłaszać się po komplety książek dla Ognisk ZNP.

Poz. 202.

Komitet Redakcyjny posiada na składzie większą ilość Dzienników Urzędowych Kuratorium O. S. Ł., wydanych w latach 1946 i 1947. Ogólna cena Dzienników Urzędowych wydanych w roku 1946 wynosi 100 zł, w r. 1947 — 200 zł.

Zapotrzebowania należy kierować do Komitetu Redakcyjnego Dziennika Urzędowego Kuratorium O. S. Ł., Łódź, ul. Jaracza nr 11.

Poz. 203.

PRZYPOMNIENIE

Komitet Redakcyjny uprzejmie przypomina, że nie wszystkie szkoły prenumerujące Dziennik Urzędowy K.O.S.Ł. uregulowały dopłatę w kwocie 100 zł do Dziennika Urzędowego Nr 9-10 zgodnie z pismem Komitetu z dnia 5 października 1948 roku Nr 103/48.

Poz. 204.

SPROSTOWANIE

W Dzienniku Urzędowym Nr 9-10, R. III na stronicy 206, w pieśni pt. „Pieśń o Ojczyźnie" przy słowie „dokąd" — w dolnym wierszu (pięciolinii) winno być *g-g (sol-sol)* zamiast g-fis (sol-fa z krzyżykiem). Autor.

Część nieurzędowa

PRZYRODA W PRZEDSZKOLU

Praca w przedszkolach wchodzi z każdym rokiem na tory znormalizowanych, stale pogłębiających się założeń wychowawczych.

Praca ta na naszym terenie ma już swoją historię w kolejno realizowanych w poszczególnych latach hasłach wychowawczych, a mianowicie:

w roku 1945/46 — „Kultura życia codziennego",
w roku 1946/47 — „Uspołecznienie",
w roku 1947/48 — „Szacunek dla pracy ludzkiej i poszanowanie cudzej własności".

W bieżącym roku szkolnym wymienione hasła są również aktualne i pogłębiane, oprócz nich zostało wysunięte — jako bardzo ważny czynnik oddziaływania wychowawczego — hasło: „Dziecko przyjacielem przyrody".

Wiemy z doświadczenia, że zainteresowania dziecka w wieku przedszkolnym dotyczą świata zewnętrznego, wszelkie zagadnienia abstrakcyjne są dla niego na ogół obce. Te wrodzone zainteresowania dziecka należy umiejętnie wykorzystać i skierować na otaczającą przyrodę, dla szczerego umiłowania jej i rozumienia.

Zbliżenie dziecka do przyrody musi odbywać się w warunkach naturalnych. Do tego celu trzeba wyko-

rzystać przechadzki, wycieczki, różnego rodzaju hodowle, prace w ogródku, „kącik przyrodniczy" w przedszkolu i inne.

Najważniejszą sprawą przy zajęciach przyrodniczych jest wyrobienie w dziecku postawy czynnej wobec każdego zjawiska — wdrażanie do umiejętnego obserwowania się i wyciągania wniosków. By wyrobić w dziecku odpowiednią postawę do otaczającego świata przyrody, wszystkie nauczycielki przedszkoli muszą pamiętać, że obowiązuje je: 1) dokładna znajomość przyrody i jej praw, 2) umiejętne organizowanie i prowadzenie zajęć przyrodniczych i 3) świadome oddziaływanie wychowawcze przy każdym zetknięciu dziecka z przyrodą. Tylko takie podejście do zagadnień przyrodniczych w przedszkolu wpłynie dodatnio na rozwój zmysłów dziecka, uczuć estetycznych, pogłębienie wrodzonej radości życia, przyczyni się do sublimowania instynktów, uspołeczni i doprowadzi do tego, że dziecko nie tylko będzie żyło w przyjaźni ze światem roślin i zwierząt, ale stopniowo dojdzie do zrozumienia, że stanowi cząstkę tego świata.

Dla zorientowania nauczycielek przedszkoli, na jakie zjawiska przyrodnicze należy zwracać uwagę i w jakim czasie — podaje się kalendarz zajęć ułożony przed dra Wandę Daszewską.

„Wrzesień:
1) Kącik przyrody: Kwiaty jesienne, warzywa, owoce, nasiona. Przygotowanie zapasu owoców i nasion do dokarmiania ptaków i do zajęć praktycznych.
2) Zaopatrzenie hodowli w akwariach w rośliny wodne, skompletowanie hodowli ślimaków, małży, pająków i owadów wodnych.
3) Hodowla roślin ozdobnych cebulkowych: tulipanów, hiacyntów, krokusów i narcyzów.

Październik—listopad.
1) Kącik przyrody: ostatnie kwiaty jesienne. Liście o barwach jesiennych. Warzywa i owoce.
2) Gromadzenie i poznawanie materiału z przyrody nieożywionej: żwir, glina, kamienie, odłamki skał.
3) Obserwacje i pielęgnowanie hodowli w akwariach. Prowadzenie hodowli roślin ozdobnych cebulkowych.
4) Od połowy listopada dokarmianie ptaków w karmiku, które trwać powinno do 1 kwietnia.

Grudzień—styczeń.
1) Kącik przyrody: gałązki drzew iglastych jako zatrzymujących liście na zimę. Cały ciężar obserwacji i zajęć przenosi się teraz na przyrodę nieożywioną. Dowolne zajęcia dzieci ze śniegiem, lodem, wodą, kamieniami, odłamkami skał, kawałkami bursztynu. Zajęcia te zostawione własnym pomysłom dzieci mogą nie dać żadnych konkretnych rezultatów, ale dziecko mimo woli i przypadkowo przekonywa się o topliwości, kruchości, proszkowaniu ciał, krzesaniu iskier, powstawaniu zjawisk elektrycznych itp. Są to dla dziecka „odkrycia", które go interesują, wyrabiają w nim czynny stosunek do otoczenia i wszystkiego, co się dookoła niego dzieje.
2) Dalsze prowadzenie wszystkich hodowli.
3) Zakwitanie roślin cebulkowych.
4) Obserwacja ptaków przy karmieniu.

Luty—marzec.
1) Kącik przyrody: Nadchodzące przedwiośnie musi znaleźć swoje odbicie w kąciku przyrody: zakwitanie gałązek leszczyny, topoli, osiki. Pierwsze kwiaty wiosenne: śniegułki, sasanki, przylaszczki.
2) Dalsze prowadzenie hodowli w akwariach. Hodowle roślin ozdobnych z nasion w doniczkach i skrzyniach.
3) Przesadzanie roślin trwałych i rozmnażania za pomocą odnóżek.

Kwiecień.
1) Kącik przyrodniczy: Zakwitanie różnych drzew, jak wierzby, klonu i innych. Kwiaty wiosenne naszych łąk i lasów.
2) Hodowle sezonowe: krzeku żabiego i gąsienic owadów. Hodowle roślin ozdobnych z sadzonek: bratki, stokrotki.
3) Zorganizowanie powitania wiosny.

Maj.
1) Obserwacja zakwitania drzew owocowych, kwiatów wiosennych, roślin ozdobnych ogrodowych i krzewów.
2) Dalsze prowadzenie hodowli roślin trwałych i sezonowych.

Czerwiec.
1) Pierwsze dojrzewające owoce - jagody. Dalsze zakwitanie roślin ozdobnych i krzewów. Kwitnące trawy i zboża.
2) Zakończenie hodowli sezonowych i rozwoju żaby i motyli, połączone z wypuszczaniem na wolność wyhodowanych okazów.

Lipiec—sierpień.
Zajęcia przedszkolne przenoszą się na świeże powietrze na kolonie i półkolonie, dowolne zajęcia dzieci w przyrodzie, wprowadzenie przyzwyczajeń związanych z ochroną przyrody."

W związku z omawianym zagadnieniem zwraca się uwagę wszystkich nauczycielek przedszkoli na książkę dr Wandy Daszewskiej: „Przyroda w przedszkolu". Książka ta zawiera bogate wskazówki praktyczne dotyczące hodowli roślin i zwierząt w przedszkolu, urządzenia akwarium, „kącika przyrody", ogródka. Liczne rysunki czyni materiał zawarty w książce bardzo przejrzystym, dostępnym i możliwym do wykorzystania w różnych środowiskach. Książka Daszewskiej winna znaleźć się w każdym przedszkolu jako niezbędna pomoc przy realizowaniu tegorocznego hasła wychowawczego.

Oddział Wychowania Przedszkolnego

Janina Bortkiewicz-Rodziewiczowa, dr med.

HIGIENA PRACY

Higieną nazywamy naukę o zachowaniu zdrowia. We wszelkich warunkach życia i pracy czyha na człowieka wiele rozmaitych niebezpieczeństw. Należą do nich choroby zakaźne powstające wskutek wejścia do ustroju bakterii chorobotwórczych, jak np. odra, dur brzuszny i inne, a także choroby niezakaźne, powstające na skutek zaburzeń w czynności jednego z narządów wewnętrznych, np. choroba serca, nerek, wątroby. Każda choroba wypacza normalny bieg czynności ustroju

i czyni nas całkowicie lub częściowo niezdolnymi do pracy. W jaki sposób powstają choroby?

Choroby zakaźne wywołują w ustroju naszym bakterie chorobotwórcze, którymi zakażamy się przez obcowanie z chorymi, ozdrowieńcami albo też z osobnikami będącymi w okresie wylęgania danej choroby. (Okres wylęgania jest to czas od wejścia do ustroju zarazka chorobotwórczego do wyraźnych objawów chorobowych. Ma on różną długość, specyficzną dla każdej choroby zakaźnej, np. w odrze 2 tygodnie). Zakażenie może się też szerzyć przez przedmioty użytku domowego, przez wodę i produkty spożywcze, a także w niektórych wypadkach przenoszą je pasożyty ludzkie czy zwierzęce. Dzięki wielkim postępom wiedzy lekarskiej epidemie chorób zakaźnych są coraz rzadsze, a to dlatego, że nauczyliśmy nie tylko leczyć choroby zakaźne, ale także i zapobiegać ich powstawaniu, szeroko stosując szczepienia ochronne. Daleko trudniejszą sprawą jest zwalczanie chorób narządów wewnętrznych. Choroby te powstają nieraz latami na skutek stałego wpływu pewnych czynników działających z zewnątrz, jak np. choroby wątroby na skutek nadmiernego używania pokarmów mięsnych i alkoholu; choroby naczyń i serca powoduje ciężka praca fizyczna i umysłowa, szybkie tempo życia o niepewnym jutrze, używanie alkoholu, palenie tytoniu itp. Żeby więc zachować zdrowie, należy poznać szkodliwe czynniki działające na ustrój i wyeliminować je z życia w miarę możności. Na tym właśnie polega zadanie higieny.

Jeśli jednak w życiu codziennym przy odpowiednim rozumieniu i dostatecznej sile woli możemy usunąć większą część szkodliwych wpływów, to w warunkach pracy zawodowej będziemy mieli znacznie większe trudności w tej dziedzinie.

Higiena pracy jest właśnie tym specjalnym działem higieny, który bada wszystkie pośrednie i bezpośrednie wpływy związane z pracą ludzką, a mając działać szkodliwie na zdrowie pracującego, jego rodziny i całego społeczeństwa. Celem badań jest wyeliminowanie tych szkodliwych wpływów, a o ile to nie jest możliwe, zmniejszenie ich działania do minimum.

Praca człowieka składa się z czynności dwóch układów: mięśniowego i nerwowego. Przy tym w pracy biorą udział zarówno nerwy obwodowe, jak też i mózg. W chwili przystępowania człowieka do pracy musi powstać impuls woli, chęć wykonania pewnych ruchów. Tuż za impulsem woli powstają w korze mózgowej procesy powodujące uświadomienie i wyobrażenie zamierzonego czynu, a następnie zjawia się podnieta i podrażnienie odpowiednich psychologicznych ośrodków mózgu, które przez nerwy obwodowe przenosi się na mięśnie i powoduje ich skurcz.

Impuls woli może być bardzo słaby i wówczas człowiek albo wcale nie przystąpi do pracy, albo będzie ją wykonywał powolnie. Napięcie impulsu woli może być różne w różnym czasie nawet u tego samego osobnika. U różnych ludzi jest różne. Zależy od stanu zdrowia i stanu odżywiania, od samopoczucia psychicznego. Ludzie słabi, źle żywieni, zarówno jak ludzie mający jakieś smutki, cierpienia fizyczne czy psychiczne mają bardzo obniżony impuls woli. Bóle głowy, zaburzenia w trawieniu, chroniczne schorzenia ustroju również obniżają impuls woli.

Jeżeli ta sama myśl o pracy pozostaje często, czas przekształcania się impulsu woli w czynność mięśniową jest znacznie krótszy, a nieraz cały proces odbywa się prawie zupełnie podświadomie. Jest to zjawisko automatyzmu, na którym się opiera wdrożenie do pracy. Na początku każda praca idzie trudno i niezręcznie, bo potrzebujemy dłuższego czasu na przekształcenie myśli o pracy w samą czynność. Na skutek wykonywania stale tych samych ruchów stają się one coraz łatwiejsze i sprawniejsze.

Jakkolwiek przyjęto dzielić pracę ludzką na fizyczną, czyli mięśniową, i mózgową, czyli umysłową, należy podkreślić, że nie ma pracy czysto fizycznej ani czysto umysłowej: w każdej bowiem pracy mięśniowej potrzebna jest pewna kombinacja, a więc ma miejsce udział mózgu, każda zaś praca umysłowa jest połączona z pracą mięśniową, np. skurcz drobnych mięśni palców rąk podczas pisania prac literackich. Można więc mówić tylko o przewadze czynności mózgu lub mięśni w danej pracy. Z codziennego doświadczenia wiemy, że praca ludzka jest zróżniczkowana. To znaczy, że każdy pracujący musi się wyćwiczyć w jakiejś jednej gałęzi pracy i tą tylko uprawiać fachowo, czyli zawodowo. Każdy z zawodów ma tę dodatnią stronę, że daje możność, dzięki specjalnemu wyszkoleniu, pracować względnie łatwo, wydajnie i prędko. Jednak w większości zawodów praca odbywa się zawsze w tej samej pozycji, w jednostajnych warunkach atmosferycznych, bierze w niej udział zawsze ta sama grupa mięśni, w tym samym kierunku wytęża się wzrok, słuch lub zbytnio napina się uwaga. Z biegiem więc czasu powstają w organizmie zmiany, wywołane pracą zawodową. Czynności i zjawiska wywołujące te zmiany noszą nazwę szkodliwości zawodowych.

Najważniejszą szkodliwością każdej pracy zawodowej jest zmęczenie, które powstaje przy pracy umysłowej i podczas pracy fizycznej. Człowiek zmęczony czuje się znużonym i ma niechęć do dalszej pracy, związaną z wrażeniem niezdolności do pracy. Po wypoczynku zmęczenie ustępuje i zdolność do pracy powraca.

Zmęczenie mięśni przenosi się na mózg. Toteż po wytężonej pracy fizycznej człowiek nie ma ochoty do kombinacji myślowej. Dlatego to nieraz młodzież ciężko pracująca uczy się źle. Dlatego też młodociani uczęszczający do szkół powinni mieć krótszy dzień pracy.

Wytężona praca umysłowa przyśpiesza zmęczenie mięśni. Toteż uprawianie sportu nie jest wypoczynkiem po pracy umysłowej, a jest nim przechadzka. Tak samo nie jest wypoczynkiem lekcja rachunków po gimnastyce, a jest nim lektura.

Przyczyną powstawania zmęczenia jest gromadzenie się w ustroju produktów przemiany materii, powstających w pracujących mięśniach a także zużycie tlenu i substancyj energiotwórczych w narządach pracujących.

Zmęczenie następuje po każdej pracy. Przemęczenie jednak, czyli znużenie, nie ustępujące po przerwie w pracy jest spowodowane nadmierną długością dnia pracy. Jednak znużenie może powstawać i przy normalnej długości dnia pracy, jeśli praca odbywa się w niekorzystnych warunkach higienicznych, a także pod wpływem wzruszeń i przeżyć spowodowanych warunkami pracy albo czysto osobistymi powodami.

Bez szkody dla zdrowia pracownik fizyczny może pełnić pracę w ciągu 8 godzin na dobę. Są jednak zawody wymagające krótszego dnia pracy. A więc praca pod wysokim ciśnieniem, w wysokiej temperaturze powietrza, praca, wymagająca wielkiego wysiłku mięśniowego albo silnego napięcia uwagi. Są też rodzaje pracy, w których pracownik może być zatrudniony około 10 godzin na dobę, naprzykład praca dozorców (ile nie jest związana z dłuższym pobytem w zbyt niskiej lub zbyt wysokiej temperaturze powietrza zewnętrznego). Przedłużenie dnia pracy nie tylko wywołuje wyczerpanie ustroju, ale też osłabia organizm i sprzyja powstawaniu chorób nerwowych. Po przekroczeniu normalnej dla danej pracy długości dnia pracy, wydajność pracy spada znacznie nieraz o 50%. Ilość nieszczęśliwych wypadków podczas pracy wzrasta. Spadek wydajności pracy i nieszczęśliwe wypadki przy pracy są spowodowane przytępieniem uwagi stale wzrastającym wskutek zmęczenia. Zjawisko to spotykamy podczas prac akordowych i wszelkich prac ponad normę zatrudnienia, a także prac nieodpowiednich dla danych osobników z punktu widzenia fizjologicznego i psychologicznego. Wiemy jednak, że nieraz człowiek, pracując nadmiernie dużo z tych czy innych powodów, pracę swą pomimo to wykonuje w pożądanym tempie. Otóż, zwalczając zmęczenie, pracownik używa wielkiego wysiłku woli celem skupienia uwagi na przedmiocie pracy. O ile ten nadmierny wysiłek trwa w ciągu dłuższego czasu, powoduje on wyczerpanie systemu nerwowego, co obecnie jest częstym zjawiskiem u pracowników fizycznych i umysłowych. U wielu ludzi na skutek przemęczenia powstaje nadmierna pobudliwość nerwowa, skłonność do gniewu, wielka impulsywność. Usposobienie staje się nierówne, a obok tego zjawia się złe samopoczucie. Przemęczenie łatwiej i prędzej powstaje na skutek nadmiernej pracy umysłowej. Chcę tu podkreślić, że niejednokrotnie po rozmaitych wstrząsach społecznych i kataklizmach żywiołowych i związanych z nimi wstrząsających przeżyciach osobistych obserwujemy masowe osłabienie impulsu woli i na skutek tego wydatne obniżenie wydajności pracy. Wówczas możemy drogą odpowiednich bodźców z jednej strony, a fachowego szkolenia z drugiej, podnosić wydajność pracy, zwiększając tempo pracy. Mam tu na myśli organizowanie współzawodnictwa w pracy. W tym wypadku bowiem zwiększenie wydajności pracy nie wyczerpie rezerwowych sił ustroju, który dotąd pracował tylko częściowym wysiłkiem. Zawsze jednak współzawodnicy muszą podlegać kontroli lekarskiej, a produkcja ich — kontroli fachowej. Wzrastająca bowiem ilość błędów czy braków w produkcji świadczy o narastaniu zmęczenia.

Zapobieganie przemęczeniu polega nie tylko na ustaleniu długości dnia pracy, ale też i na ustaleniu odpowiedniego odpoczynku w tygodniu. Tym odpoczynkiem są skrócone zajęcia w soboty i wolne niedziele. Higiena zawodowa ustaliła, że właśnie siódmy dzień kompletnego wypoczynku najbardziej podnosi wydajność pracy. Tak samo konieczne są dłuższe urlopy wypoczynkowe w ciągu roku. Urlopy te należy spędzić w zupełnie odmiennych od zwykłego trybu życia i pracy warunkach, najlepiej na łonie przyrody. Wówczas naprawdę przyniosą one odnowienie sił ustroju.

Racjonalne urządzenie warsztatów pracy również zmniejsza zmęczenie.

Największe znaczenie ma tu oświetlenie całego pomieszczenia i miejsca pracy, a także dobre przewietrzanie.

W każdym warsztacie pracy stoły, stołki i krzesła muszą być ściśle dopasowane do wzrostu i pozycji pracownika przy pracy. Należy wszędzie, gdzie to możliwe, przechodzić na pracę siedzącą.

Siedzący na wysokim stołku powinni mieć oparcie pod nogi.

Odpowiednia pozycja pracującego nie tylko oddala chwilę wystąpienia zmęczenia, ale też broni kościec przed skrzywieniem i zniekształceniem.

Wszystkie te warunki są nie mniej ważne i przy pracy umysłowej. Jednak długość dnia pracy dla pracowników umysłowych nie powinna przekraczać 6 godzin na dobę. Natomiast odpoczynek powinien być dłuższy niż po pracy fizycznej.

Najlepszym wypoczynkiem po pracy umysłowej jest sen, który usuwa nas ze środowiska na czas wypoczynku. Za minimum snu dla pracownika umysłowego należy uważać 8 godzin na dobę, a wskazanym jest sypiać 9—10 godzin na dobę. Pracującym fizycznie wystarcza 8-godzinny sen. Przynajmniej w 2 godziny przed udaniem się na spoczynek wszelka praca umysłowa powinna być zakończona. Przerwy wypoczynkowe w tygodniu i urlopy wypoczynkowe muszą być dłuższe przy pracy umysłowej niż przy pracy fizycznej. Dopiero wówczas bowiem osiągniemy należytą sprawność i wydajność tej pracy.

Do szkodliwości zawodowych działających na kościec należy zaliczyć długotrwałą, wymuszoną pozycję ciała stojącą, siedzącą lub nieprawidłową.

Zawody, w którym praca związana jest z ciągłym staniem usposabiają do powstawania płaskich stóp, do tworzenia się żylaków na goleniach, np. kelnerzy, ekspedienci. Jeśli praca stojąca rozpoczyna się w wieku młodocianym, wówczas może powstać skrzywienie nóg. Praca w pozycji siedzącej, zwłaszcza pochylonej, źle wpływa na kształt kręgosłupa, powodując jego mniejsze lub większe skrzywienie, co znowu upośledza rozwój klatki piersiowej i płuc i utrudnia normalne oddychanie i krążenie krwi. Takie upośledzenie rozwoju klatki piersiowej spotykamy u szewców, krawców i biuralistów.

W celu zapobiegania zniekształceniu kręgosłupa i klatki piersiowej należy zmieniać pozycję podczas wypoczynku. A więc, kto pracuje siedząc, niech odpoczywa stojąc, kto pracuje stojąco, niech usiądzie w czasie odpoczynku. Należy także uprawiać gimnastykę w celu równomiernego rozwoju mięśni i kośćca.

Jeśli praca zawodowa wymaga dłuższego działania czy też napięcia jakiegoś narządu, wówczas w tym stale pracującym narządzie mogą powstać zmiany chorobowe, a więc: pisarze, telegrafiści, zegarmistrze często cierpią na skurcze mięśni palców rąk. Pracownicy, dźwigający ciężary, nierzadko miewają przepukliny. Robotnice, zajęte przy wyrabianiu żarówek, wskutek ciągłego opierania się łokciami o stół, uciskają sobie nerw łokciowy, co powoduje nieraz bezwład niektórych mięśni rąk. W tych hutach szklanych, gdzie się szkło wydmuchuje ustami, robotnicy chorują na rozedmę płuc, która jest również cierpieniem zawodowym grających na dętych instrumentach. Stały ucisk narzędzi pracy na skórę, najczęściej rąk, przyczynia się do powstawania odci-

sków, dobrze znanych wszystkim. W celu zwalczania zmian, powstających w narządach skutkiem pracy zawodowej, konieczne są dłuższe przerwy w pracy, przejście na inny rodzaj pracy, w danym przedsiębiorstwie, a nieraz i zmiana zawodu.

Do bardzo ważnej, z punktu widzenia higieny pracy, grupy szkodliwości zawodowych zaliczamy te, które utrudniają regulację ciepła w ustroju. Ma tu znaczenie bardzo wysoka lub też bardzo niska temperatura otaczającego powietrza i ruch powietrza czyli wiatr. W powietrzu chłodnym i nadmiernie wilgotnym człowiek traci dużo ciepła, powstaje tzw. „zaziębienie", skutkiem tego ustrój osłabia się i bakterie chorobotwórcze, które się mogą znajdować w ustroju ludzkim, mają dobre podłoże do rozwoju. Łatwo wówczas zapadamy na katar, grypę, zapalenie płuc i inne choroby.

W lokalu o wysokiej temperaturze i wielkiej wilgotności powietrza ustrój nie może oddawać nazewnątrz wytworzonego ciepła, dzięki czemu może nastąpić udar cieplny, jak to czasami ma miejsce w kotłowniach. Temperatura, wilgotność i ruch powietrza muszą być ściśle dostosowane do rodzaju pracy, co się osiąga przez wprowadzenie odpowiedniej wentylacji.

Praca siedząca wymaga wyższej temperatury powietrza lokalowego (18—20_0 C), niż praca, przy której się jest w ruchu.

Do szkodliwości działających na narządy zmysłów zaliczamy przede wszystkim te, które działają na wzrok i słuch, bo inne narządy zmysłów rzadko ulegają nadmiernemu podrażnieniu podczas pracy zawodowej. Higiena wzroku polega przede wszystkim na dostatecznym oświetleniu miejsca pracy. Słabe oświetlenie rozwija krótkowzroczność. Oko prędko się męczy, zwłaszcza podczas pracy precyzyjnej.

Rozwojowi krótkowzroczności zawodowej sprzyja kreślenie, hafciarstwo, praca zegarmistrzów i jubilerów. Krótkowzroczność może też powstać i przy każdej innej pracy, o ile ktoś ma wadę wzroku, a przez próżność nie nosi okularów. Jeśli przy tym praca zawodowa wymaga natężenia wzroku, krótkowzroczność rozwija się szybko i może być wysoka.

Szkodliwym jest też dla oka nadmierny blask, często spotykany przy pracy zawodowej, jak np. w hutach szklanych, zakładach giserskich, w pracowniach jubilerów, w pomieszczeniach pieców fabrycznych. Dla ochrony oczu od nadmiernego blasku posługujemy się okularami o ciemnych szkłach.

Słuch upośledza się wskutek przebywania wśród ciągłego szumu, łoskotów, świstu. Robotnicy, spędzający całe dnie wśród szumu i stuku młotów, głuchną już po kilku latach pracy. Stałe szmery w warsztatach jakkolwiek mało upośledzają słuch, jednak ujemnie wpływają na system nerwowy. Obecnie technika dąży do tego, żeby budować maszyny, pracujące jak najciszej. Badanie zaś hałasu należy uważać za konieczne przy badaniu sanitarnych warunków pracy.

Ogromne znaczenie mają też szkodliwości zawodowe, działające na układ oddychania. Do nich należą rozmaite zanieczyszczenia powietrza kurzem przemysłowym (mącznym, metalowym, węglowym, bawełnianym itp.), parą i gazami, wśród których mogą być i gazy trujące. Kurz wdychany do płuc z powietrzem, osiada w płucach i powoduje powstawanie zakurzenia płuc, czyli tak zwanej „pylicy płucnej". Pylica płuc sama przez się nie jest jeszcze chorobą, ale zmniejsza ona odporność tkanki płucnej na różne choroby płuc, a zwłaszcza na gruźlicę. Toteż w tych zawodach, w których pracownicy mają do czynienia z kurzem, śmiertelność na gruźlicę płuc jest bardzo wysoka. Obok tego kurz może podrażniać mechanicznie, jak kurz włókienniczy, a może też powodować ogólne zatrucie ustroju: kurz tytoniowy, ołowiowy. Zapobiega się zakurzeniu powietrza warsztatów przemysłowych przez urządzenie racjonalnej wentylacji, która powinna usuwać kurz w miejscu jego powstawania w ten sposób, żeby się zupełnie nie dostawał do powietrza, którym oddycha pracujący.

Niemniej wielkie znaczenie dla ustroju mają szkodliwości, działające na serce i naczynia krwionośne. A są to: nadmierna praca fizyczna, nadmierne wzruszenia, na przykład gdy praca jest związana bezpośrednio z niebezpieczeństwem dla życia, jak to: praca z dynamitem w kopalniach, praca akrobatów w cyrkach. Praca pod wysokim ciśnieniem, którą zawodowo uprawiają nurkowie i robotnicy kesonowi, również ujemnie wpływa na układ krążenia. Praca ta jest bardzo niebezpieczną dla życia i nie powinna trwać ponad 2 godziny na dobę.

Obszerną grupę szkodliwości zawodowych stanowią szkodliwości, działające na cały ustrój. Są to: zatrucia i zakażenia zawodowe. Truciznami przemysłowymi nazywamy wszystkie ciała trujące, używane lub otrzymywane w przemyśle, jak surowce, półfabrykaty i odpadki, które się mogą dostawać do ustroju robotników, wywierając szkodliwy wpływ na ich zdrowie. Trucizna może działać na jakąś poszczególną część ustroju, np. na skórę lub śluzówkę, albo na cały ustrój człowieka.

Do trucizn, działających na mózg oraz wywołujących zatrucie ogólne, zaliczamy ołów, rtęć, fosfor, benzol, benzynę, chloroform, anilinę i wiele innych. Szczególną uwagę zwraca higiena zawodowa na zatrucie ołowiem. Jest on bowiem bardzo szeroko używany w przemyśle. Z ołowiem stykają się robotnicy wytapiający go z rud, wytwarzający rury, śrut, czcionki drukarskie, farby ołowiowe, szkło. Mają również do czynienia z ołowiem drukarze, zwłaszcza składacze, linotypiści, a także malarze.

Dążąc do zwalczania zatruć przemysłowych, higiena zawodowa żąda przede wszystkim usunięcia z przemysłu substancji trujących i zamiany ich innymi nieszkodliwymi lub mało szkodliwymi. Tak na przykład, używany przy fabrykacji zapałek bardzo trujący biały fosfor został zamieniony na mało szkodliwy fosfor czerwony. Zamiast trujących związków rtęci przy robocie luster używa się związków srebra.

Każdy pracownik, a zwłaszcza pracujący przy substancjach trujących, musi być zaopatrzony w ubiór roboczy, rękawice, okulary, maskę — słowem we wszystkie środki, znoszące działanie trucizny i innych szkodliwości przemysłowych. W zakładach pracy, szczególnie mających do czynienia z substancjami trującymi, konieczne są kąpiele natryskowe i odpowiednie dożywianie, np. mleko przy pracy z ołowiem.

Niezmiernie ważne jest także uświadamianie samych pracowników o wpływie pracy zawodowej na ustrój i o przeciwdziałaniu szkodliwościom tej pracy. Wielu bowiem z nich, nawet mając zupełnie współczesne urządzenie warsztatów pracy, niechętnie korzysta

ze środków ochrony pracy, właśnie wskutek braku uświadomienia.

Należycie postawiona higiena pracy powinna objąć pewnego rodzaju opiekę i domowe życie pracowników. Złe warunki bytowania, jak przeludnienie mieszkań, niedożywianie, duża odległość miejsca zamieszkania od miejsca pracy przy braku dobrej i sprawnej komunikacji, brak należytych rozrywek osłabia ustrój ludzki i zwiększa działanie wszystkich szkodliwości zawodowych, a szczególniej zmęczenia. Zagadnienie to można rozwiązać przez budowanie w pobliżu miejsca pracy osiedli robotniczych w postaci jedno-, albo dwurodzinnych domków z ogródkiem. Powszechnie znaną jest rzeczą, że z polepszeniem warunków bytu wydajność pracy wzrasta.

Janina Bortkiewicz-Rodziewiczowa, dr med.

ZAGADNIENIE HIGIENY W INTERNATACH I BURSACH

Czynniki atmosferyczne wnętrzna pomieszczeń mieszkalnych, czyli tak zwany mikroklimat, na który się składa temperatura, ruch i wilgotność względna powietrza przestrzeni zamkniętych, mogą oddziaływać na ustrój ludzki dodatnio lub ujemnie w zależności od tego, czy zespół tych czynników tworzy komfort atmosferyczny, to jest najdogodniejsze warunki dla życia i pracy, czy też nie daje ich.

Jeśli w domu rodzinnym nie zawsze mogą być dodatnie warunki atmosferyczne, to należy dążyć do stworzenia ich w bursie czy internacie.

Bursa czy internat powinna zastąpić dom rodzinny uczącej się młodzieży, która z tych czy innych względów przy rodzinie mieszkać nie może. Należycie wyposażony i dobrze prowadzony internat może nauczyć młodzież przestrzegania zasad higieny osobistej, tej podstawy tężyzny fizycznej. Jednak wychowanie higieniczne może być zrealizowane tylko tam, gdzie w urządzeniu lokalu i w całokształcie życia zakładowego są przestrzegane wymagania higieny.

Ważne i potrzebne to jest w każdej bursie i w każdym internacie, ale szczególnie niezbędne w internatach zakładów kształcenia nauczycieli, którzy mają być pionierami kultury higienicznej w swoim otoczeniu szkolnym i pozaszkolnym. 85% szkół powszechnych w terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego nie ma stałej opieki lekarskiej. Jakże pomocny będzie tu nauczyciel odpowiednio nastawiony i przygotowany. Ministerstwo Oświaty poleca wykłady higieny na wszystkich dokształcających kursach dla nauczycielstwa, szkolenie ratowników. Projektuje się nawet kurs higienistek dla nauczycielek. Akcje te są potrzebne i będą prowadzone. Jednak nie przyniosą one takiej korzyści, jaką da stała praca nad młodzieżą, bo mogą paść na grunt jałowy albo mało przygotowany. I dlatego to przede wszystkim internaty zakładów kształcenia nauczycieli muszą być zaopatrzone w niezbędną opiekę higieniczno-lekarską i potrzebne inwestycje. To, co jest dzisiaj po wielu zakładach, jest wielkim prymitywem. Internaty innych szkół stoją nieraz jeszcze gorzej i mimo dyskwalifikacji istnieje nadal, niszcząc zdrowie młodzieży.

Bursy i duże internaty lepiej jest urządzać poza miastem, o ile jest dogodna komunikacja z miastem, są tam bowiem znacznie lepsze warunki atmosferyczne i większe nasłonecznienie, a także otwarty system zabudowania. Mniejsze internaty mogą być na terenie szkoły na najwyższym piętrze albo w osobnym skrzydle budynku szkolnego. Przy internacie powinien być plac do gry czy boisko (5 — 6 m^2 na osobę). Z punktu widzenia higieny, najważniejszym lokalem w internacie są sypialnie. We śnie młodzież szkolna spędza mniej więcej trzecią część życia, nabiera tam sił do pracy. Sen w higienicznych warunkach i w dostatecznej ilości całkowicie usuwa zmęczenie. Młodzież szkolna powinna sypiać 8—10 godzin na dobę. Najlepsze są sypialnie mające okna w dwóch przeciwległych ścianach w tym jednej południowej. Normy przestrzeni 5 — 6 m^2 i 20 m^3 na jednego wychowanka. Tam gdzie jest wentylacja sztuczna mogą być niższe normy. Dla dzieci młodszych można mieć większe sypialnie, ale nie więcej niż na 25 łóżek, młodzież starsza powinna mieć mniejsze pokoiki 4—6 łóżkowe. Dzieci moczące się lub mające inne nałogi muszą sypiać osobno. W salach sypialnych o dwustronnym oświetleniu łóżka ustawia się w dwóch rzędach, prostopadle do ścian okiennych, w salach płytkich o jednostronnym oświetleniu oraz w mniejszych pokojach sypialnych rzędami prostopadłymi do ściany okiennej; odległość pomiędzy sąsiednimi łóżkami 0,7—1 m; szerokość przejścia pomiędzy rzędami łóżek 2 m; odstępy łóżek od ścian okiennych 0,4 m. Można też ustawić łóżka na środku sypialni, robiąc większe przejścia przy ścianach okiennych po obu stronach.

U m e b l o w a n i e s y p i a l n i:

1) łóżka żelazne na siatce;
2) materace z trawy morskiej albo włosia, prześcieradło;
3) poduszka z pierza (1—2);
4) kołdra albo koc w podpince;
5) w lecie zamiast kołdry prześcieradło albo kocyk dający się prać;
6) pantofle lub sandałki.

Przy łóżku stolik lub taboret na ubranie. Z sypialni powinny być usunięte wszystkie sprzęty utrudniające dostęp światła, jak firanki, parawany (mogą być rolety) jak również zatruwające powietrze niezdrowymi wyziewami, jak brudna bielizna, produkty spożywcze, które nieraz się psują wskutek wysokiej temperatury i nieodpowiedniego przechowywania. Poza godzinami snu młodzież nie powinna przebywać w sypialni.

Dzisiaj młodzież często godzinami przebywa w sypialniach, nieraz się tam uczy, a bardzo często suszy bieliznę. Ponieważ normy przestrzenne nigdzie nie są obserwowane, jest wiele sypialń piętrowych, to też panuje w nich zaduch (dlatego że lokal przeludniony trudno się wietrzy, a w naszym klimacie przez znaczną część roku musimy ograniczać wietrzenie). Na skutek nadmiaru pary wodnej i zwiększenia ilości CO_2 w powietrzu, a także nieraz nadmiernego wzrostu temperatury powietrza jest duszno. Młodzież narzeka na bóle głowy i znużenie.

W bezpośrednim sąsiedztwie z sypialnią muszą się znajdować pomieszczenia toaletowe i umywalnie z zimną i gorącą wodą (pożądana woda bieżąca), pomieszcze-

nia kąpielowe z wanną, urządzenia do kąpieli nożnej i do natrysków. Na 5 wychowanków powinna być 1 umywalnia i przeciętnie 2—3 m² podłogi na każdego. Ciepła woda jest niezbędna do porannej toalety młodzieży. Z powodu braku ciepłej wody zaniedbywane są najelementarniejsze zabiegi higieniczne, co u dziewcząt prowadzi nieraz do poważnych zaburzeń, a u chłopców sprzyja powstawaniu niechlujstwa, a nieraz i nałogów.

W pobliżu sypialni muszą się też znajdować klozety odpowiednio ogrzane i oświetlone w ilości 1 sedesu na 10 osób. Brak klozetów w pobliżu sypialni sprzyja powstawaniu cierpień pęcherza u młodzieży starszej, która nieraz wprost z łóżka musi odbywać długą drogę do ubikacji, często w ciemnej i zimnej suterenie, czy nawet na dworze. U młodszych dzieci na skutek obawy przed przejściem w nocy do klozetu oddalonego i ciemnego, często powstaje nocne moczenie się, które później przechodzi w nałóg. Ułatwienie oddawania moczu w nocy zmniejsza do minimum ilość moczących się. O ile nie ma klozetów, muszą być wystawiane na noc nocne naczynia.

Dalej w pobliżu sypialń potrzebne są szatnie z przewietrzanymi szafami i szufladami na ubranie i bieliznę — 1,25 m² powierzchni podłogi na wychowanka. W szatni może też być rozbieralnia zaopatrzona w numerowane wieszaki do wieszania na noc ubrań dziennych, które się zamienia na szlafroki lub pyżamę.

Do przebywania w godzinach pozaszkolnych służą pokoje do nauki, często nazywane dziś „uczelniami". Ze względu na potrzebną przy nauce ciszę pokoje te powinny być nieduże, nie więcej niż na 10 osób każdy, licząc po 4 m² powierzchni pokoju na osobę. Umeblowanie — stoły i krzesła dostosowane do wzrostu młodzieży. Do przechowywania książek szafki lub półki. Ponieważ z pomieszczeń tych młodzież korzysta krócej niż z innych, nie ma wielkiego znaczenia położenia tych pokoi względem stron świata, byleby one były jasne. Konieczne jest dobre oświetlenie sztuczne, ponieważ praca odbywa się przeważnie wieczorem.

Sala jadalna powinna być oddalona od sypialni i innych pomieszczeń w internacie, a to ze względu na przedostawanie się do nich zapachów jedzeniowych. W dużych internatach i bursach pożądane jest umieszczenie jadalni i pomieszczeń gospodarczych w osobnym budynku. W małych — oddzielenie tej sali małym korytarzykiem lub przedsionkiem. Położenie jadalni najlepsze od północy. Silne nasłonecznienie sali powoduje nagrzewanie się jej i sprzyja gromadzeniu się much. Stoły najwłaściwiej jest ustawiać rzędami prostopadłymi do okien; szerokość stołów — 1 m, odstępy pomiędzy stołami nie mniejsze niż 1,70 m; na każde miejsce przy stole — 0,6 m. Wielkość miejsca w sali łącznie z przejściami między stołami i ich rzędami 0,9 m².

Kuchnia, kredens, zmywalnia i spiżarnia powinny posiadać oddzielne wejście z podwórza gospodarskiego i być oddalone od pomieszczeń dla młodzieży ze względów zdrowotnych i gospodarczych. Urządzenie kuchni w suterenie, co często ma miejsce, nie jest korzystne, gdyż wtedy rozchodzą się po budynku zapachy kuchenne, które jako lżejsze od powietrza, unoszą się ku górze; po za tym trudne jest przewietrzenie takiej kuchni. Lepsze jest z punktu widzenia higieny umieszczenie kuchni na poddaszu, to znowu jest bardzo kłopotliwe dla obsługi.

Kuchnia powinna być przestronna, jasna i dobrze przewietrzona. Posadzka wodotrwała, ściany na wysokość wzrostu malowane olejno albo wyłożone kafelkami. Naczynia kuchenne i stołowe po zmywaniu należy suszyć a nie wycierać ścierkami. Z punktu widzenia higieny nie jest obojętny wybór naczyń. Miedziane wymagają stałej kontroli i bielenia, inaczej mogą zatruwać potrawy szczególniej kwaśne. Emaliowane należy używać tak długo, jak długo jest cała polewa, łuszcząca się polewa często dostaje się do jedzenia. Najlepsze są naczynia aluminiowe.

Powinno być też rozwiązane zagadnienie prania w internacie. W przyszłości bielizna pościelowa powinna być wydawana wychowankom przez internat. Dziś jednak przywożą oni i poduszki własne. Bieliznę osobistą piorą w łazience, a suszą w sypialnych pokojach, często służących jako pokoje do nauki.

Pralnia powinna się znajdować zdala od pomieszczeń mieszkalnych internatu. Najlepiej umieścić ją w osobnym budynku, może być w jednym budynku z kuchnią, o ile kuchnia jest zbudowana osobno, albo też w podziemiach internatu z oddzielnym wejściem z podwórza gospodarskiego. Pralnia wymaga pomieszczenia widnego, dobrze przewietrzonego z posadzką wodotrwałą ułożoną ze spadkiem do kratki ściekowej. Ściany pralni powinny być wymalowane olejno albo wyłożone kafelkami. Najlepsza jest pralnia zaopatrzona w suszarnię. O ile nie ma suszarni, pralnia powinna się składać z 2 pomieszczeń, pralni właściwej i pomieszczenia do składania, maglowania i prasowania bielizny. Do suszenia bielizny wówczas służy strych.

Na specjalną uwagę zasługuje infirmeria czyli pomieszczenie dla chorych niezbędne w każdym internacie czy bursie. Pomieszczenie to powinno być przede wszystkim zupełnie oddzielone od wszelkich innych pomieszczeń i posiadać osobne wejście wprost z zewnątrz dla uniknięcia jakiegokolwiek bezpośredniego połączenia z internatem. Oddzielenie infirmerii jest konieczne ze względu na uniknięcie szerzenia się choroby zakaźnej jak też ze względu na to, że chorym należy zapewnić spokój i ciszę. Infirmeria składa się z jednego lub kilku pokoi dla chorych. Ilość miejsc powinna stanowić 10% miejsc w internacie. Na każde łóżko powinno przypadać 30 m³ objętości powietrza. Oprócz pokoi dla chorych niezakaźnych niezbędna jest izolatka dla zakaźnie chorych odseparowana od infirmerii (ilość miejsc— 2—4% miejsc w internacie). Oprócz sal dla chorych powinien być pokój dla pielęgniarki, gabinet lekarski z podręczną apteczką i podręczną kuchenką, łazienka i klozety.

W infirmerii ściany powinny być jasno malowane farbą olejną, albo wyłożone płytami, podłoga pokryta linoleum, masywna froterowana, albo terrakotowa. Umeblowanie tylko niezbędne, malowane na biało, dające się czyścić. Pościel i bielizna dla chorych przechowywane w osobnej szafie.

Zagadnienie opieki lekarskiej w bursach czy internatach jest zagadnieniem specjalnie ważnym. Powinna być stała opieka lekarska, to znaczy lekarz umówiony na stałe, którego można wzywać zawsze w razie potrzeby. O ile internat należy do jednej szkoły, najlepiej jest powierzyć opiekę nad internatem lekarzowi danej

szkoły, dodając mu odpowiednią ilość godzin, licząc po 1 na 20 uczniów w internacie. W razie potrzeby częstych wizyt i innych nieprzewidzianych okoliczności można zwiększyć tę ilość godzin. O ile internat leży daleko za miastem w razie nagłych wezwań należy dostarczyć lekarzowi środków lokomocji. Do obowiązków lekarza internatu należy dozór nad sanitarnym stanem wszystkich pomieszczeń internatu, kontrola stanu żywienia, leczenia chorych, kontrola czystości wychowanków. Lekarz prowadzi książkę sanitarną, gdzie wpisuje swoje uwagi oraz zeszyt porad lekarskich. Wizytuje mały internat 1 raz w tygodniu, duży — 2 razy. Specjalnych kart zdrowia dla wychowanków internatu nie prowadzi. W dużych internatach od 50 osób do pomocy lekarzowi powinna być pielęgniarka, która stale mieszka w internacie, pomaga lekarzowi w sanitarnej kontroli, wzywa lekarza w razie potrzeby, opiekuje się chorymi. W bursie obowiązują lekarza te same czynności, ale obok tego powinien on przebadać wszystkich mieszkających w bursie przynajmniej raz do roku, prowadzić karty zdrowia, kontaktować się z lekarzami szkolnymi w sprawach zdrowia wychowanków.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest oświetlenie internatu, zwłaszcza pomieszczeń do nauki. Oświetlenie naturalne w wielu wypadkach szwankuje. Powierzchnia szyb często nie stanowi $^1/_7$ powierzchni podłogi, lecz $^1/_{10}$ lub $^1/_{12}$. Oświetlenie sztuczne wszędzie, gdzie miałam możność wizytować, jest złe. Żarówki o małej mocy nieraz wysoko zawieszone, bez kloszy, nie koncentrują światła ale rozpraszają je. Często światło jest za plecami albo z prawej strony. Jeśli dodać do tego mało czytelny druk wielu książek, wszystkich skryptów i notatek, zrozumiałym się stanie, dlaczego mamy w internacie dużo osób z zapaleniem spojówek (sprzyja temu także i kurz w przeludnionych internatach). Każde miejsce pracy powinno być oświetlone siłą 25 świec. Niekoniecznie ma to być oświetlenie miejscowe, może być i ogólne z dużą lampą u sufitu ale o znacznej mocy, np. 100 metro-świec. Rozumie się, że oświetlenie miejscowe, o ile je mamy, powinno być połączone z oświetleniem ogólnym tak, żeby nie powstawały rażące kontrasty pomiędzy światłem w pomieszczeniu a oświetleniem miejsca pracy. Wszystkie korytarze i klatki schodowe a także ustępy i łazienki powinny być oświetlone tak, żeby się bez przeszkód poruszać było można. Brak światła w nocy często jest przyczyną nocnego moczenia się u młodszych dzieci.

Niemniej ważne znaczenie ma wentylacja i ogrzewanie internatu. Duża kubatura sypialni jest pomyślana dlatego, że przy wietrzeniu zapomocą okien, tak zwanej wentylacji naturalnej, tylko część powietrza przestrzeni zamkniętej ulega wymianie na powietrze atmosferyczne. Otwarcie okien na przestrzał przy dłuższej wentylacji w chłodnej porze roku może w ciągu godziny 1 raz wymienić całe powietrze pomieszczenia na atmosferyczne, a przy silnym wietrze 2 razy. Wietrzenie ciągłe, tj. stałe otwieranie okien czy lufcików może mieć miejsce tylko w ciepłej porze roku i w sypialniach nie przepełnionych. Tam, gdzie to jest możliwe, należy mieć otwierające się nadokienniki, tj. górne części okien i korzystać z wentylacji stałej wówczas, kiedy to jest możliwe. Wentylacja sztuczna, wyciągowa i doprowadzająca powietrze, daje możność szybszego i skuteczniejszego wietrzenia lokalu.

Sypialnie muszą być wietrzone z rana przy sprzątaniu i, jeśli młodzież w nich przebywa w ciągu dnia, przed spaniem.

Jadalny wietrzy się po posiłkach, zwłaszcza po obiedzie. Pokoje do nauki podczas sprzątania.

Dokładna wentylacja łącznie z dobrym ogrzewaniem wytwarza w lokalu przyjemną atmosferę tak zwany „komfort atmosferyczny". Z typów ogrzewania centralnego najlepsze jest ogrzewanie wodne albo parowodne o niskim ciśnieniu. Przy ogrzewaniu miejscowym najlepiej grzeją piece kaflowe. Przewidziana jest temperatura pomieszczenia 14—16° C dla sypialni nieprzepełnionej i 10—12° dla przepełnionej, 14—16° C w jadalni, 16—18° C w pokojach do pracy, 16° C w infirmerii. Na ścianach powinny być termometry, żeby w każdej chwili można było sprawdzić temperaturę.

Mieszkania wychowawców muszą się znajdować na terenie internatów ale w odosobnieniu. Są dążenia do prowadzenia internatu systemem rodzinnym to znaczy grupa z kilku lub kilkunastu wychowanków mieszka w pawilonie, czy skrzydle budynku razem z wychowawcą. Jednak w razie zaistnienia choroby zakaźnej, o co nie trudno, zwłaszcza u młodszych dzieci, wychowawca jest też izolowany. Więc nawet w tym systemie należy mieco izolować mieszkanie wychowawcy, to jest nie pomieszczać pomiędzy sypialniami uczniów.

Cały personel internatu powinien posiadać świadectwa zdrowia ze stwierdzeniem, że jest wolny od gruźlicy, chorób wenerycznych, a personel kuchenny od gruźlicy, chorób wenerycznych i nosicielstwa duru brzusznego.

Podane przeze mnie normy są to obowiązujące normy ministerialne i przyjęte przez higienę szkolną. Rzeczywistość dzisiejsza jeszcze bardzo daleko odbiega od nich. Należy jednak pracować nad wprowadzeniem tych norm w życie. Wymaga tego stan zdrowotny młodzieży naszej. Że jednak wszystkiego naraz zmienić nie możemy, musimy ustalić kolejność poczynań, a więc:

1) Skasowanie łóżek piętrowych szczególnie w małych pokoikach od razu zmieni na lepsze warunki atmosferyczne.

2) Polepszenie oświetlenia w pokojach do pracy: żarówki o większej mocy mleczne, albo przykryte kloszem mlecznym obliczone tak, żeby przy każdym stoliku można było czytać i pisać nie wytężając wzroku.

3) Wprowadzenie ciepłej wody do mycia się, uporządkowanie umywalni w sensie zwiększenia ilości miejsc i zaprowadzenie misek do toalety osobistej.

4) Uporządkowanie klozetów i zorganizowanie pogotowia nocnego tam, gdzie klozety są trudno dostępne w nocy.

5) A dalej uzupełnianie innych braków.

Nie wszędzie, być może, można przystąpić do polepszenia warunków internatu według podanej kolejności potrzeb.

Można wziąć to, co w tej chwili najłatwiej można uzupełnić, ale zmiany na lepsze muszą nastąpić, bo większość z obecnych internatów nie odpowiada wymaganiom higienicznym nawet najskromniej ujętym.

Dr Jan Henryk Ogrodnik

ZAGADNIENIA SEKSUALNE MŁODZIEŻY W INTERNATACH

Kwestia płciowa obejmuje tę dziedzinę zagadnień, z której najłatwiej zboczyć na manowce. Z natury swej drażni namiętność człowieka i podnieca jego ciekawość, a da się użyć rozmaicie do wszelkiego rodzaju wyzysku i nadużyć. Tak więc spotyka się ją wplecioną w religię, sztukę, etykę, politykę, prawo, medycynę — nawet handel i wyzysk wciągają ją w swe rachuby (Forel).

Omawiając temat „Zagadnienia seksualnego młodzieży w internatach", rozpoczniemy od zanalizowania czynności płciowej. W czynności płciowej należy rozróżnić dwie części: przygotowawczą i wychowawczą. Do części pierwszej należą sprawy zachodzące wewnętrz ustroju, określone przez typ organizacji, od których zależy uzdolnienie do czynności rozrodczej.

Sprawy te odbywają się niezależnie od zbiegu warunków zewnętrznych i zachodząc bądź bezustannie, bądź okresowo cechują wiek dojrzałości płciowej. Zasadniczą między nimi jest czynność gruczołu płciowego, która kieruje pozostałymi sprawami: utrzymaniem w pogotowiu całego ustroju, wystąpieniem i zachowaniem wtórnych cech płciowych — wreszcie pobudliwością okolic układu nerwowego, związanych z czynnością płciową.

Do drugiej części należą sprawy będące właściwą czynnością rozrodczą i stanowiące okolicznościowy wynik poprzednich. — Sprawy te pozostają w ścisłej zależności od pewnego uwarunkowania zewnętrznego.

Rozpoczęcie się przygotowawczej działalności płciowej następuje w wieku młodzieńczym w drugiej połowie okresu wstępnego. Oznaką jego — u płci męskiej jest pojawienie się nocnych upławów nasienia, u żeńskiej— miesiączki. Czas wystąpienia tych przejawów określają właściwości wewnętrzne organizacji danego typu i nie jednakowo dla obu płci.

Określenie to jednak nie jest ostatecznie rozstrzygające i pozostawia miejsce dla wahań powstających pod wpływem otoczenia i pewnych indywidualnych czynników wewnętrznych.

Najdokładniejsze spostrzeżenia odnoszą się do płci żeńskiej, u której początek dojrzałości płciowej jaskrawo zazanacza się. Z zestawień Kriegera na 6 550 przypadków wynika, że między 9—12 rokiem życia rozpoczyna miesiączkowanie 1,5%, w 13 roku — 9,2%, w 14— 18,2%, w 15 — 18,9%, w 16 — 15,6%, w 17 — 11,5%.

W późniejszych latach liczba % stale maleje, by w 22 — 31 r. życia zejść do 1,4%.

W ogóle biorąc, w całej strefie umiarkowanej przygotowawcza czynność płciowa u płci żeńskiej rozpoczyna się między 8 a 24 rokiem życia i przypada najczęściej na 14 — 15 rok.

W miastach czas dojrzewania przypada wcześniej niż na wsi. W okresie przedmłodzieńczego powstrzymania rozwoju, — odznacza się obniżeniem odporności organizmu, jak o tym świadczy częstość zasłabnięć w tym okresie.

W wieku młodzieńczym zachodzi ukończenie rozwoju narządu płciowego. Powstający teraz wyraźny popęd płciowy wnosi nowy element do zjawisk duchowych, przekształca dotychczasową treść świadomości i zmienia kierunek wielu spraw psychicznych. — Różnorodność i zawiłość przejawów duchowych wzrasta, a jednocześnie zmienia się zachowanie osobnika i wyraz jego twarzy.

U płci męskiej zawiązek gruczołów mlecznych zanika, wzmaga się rozwój kości i mięśni, powiększa się obwód klatki piersiowej i wzrasta pojemność płuc. Głos ulega wybitnej zmianie. Następują w tym czasie upławy nocne nasienia. To przeobrażenie na młodzieńca zajmuje zazwyczaj około 2 lat czasu. Około 18—20 roku popęd przejawia się najżywiej, ale pełnię rozwoju sprawność płciowa osiąga około 25 roku życia.

U płci żeńskiej gruczoły mleczne ulegają rozwojowi, miednica się rozszerza, podskórny pokład tłuszczowy wzrasta, nadając pełność i okrągłość kształtom zwłaszcza w okolicy miednicy i bioder. Pojawiają się pierwsze włosy na wzgórku łonowym. Pojawia się pierwsza miesiączka, oznaczając przejście jajników w stan czynny i pojawienie się periodów. Sprawy te zachodzą u dziewcząt z rozpoczęciem wieku młodzieńczego, czyli pokwitania, tj. między 11 a 13 rokiem życia.

Tyle w skrócie o dojrzewaniu chłopców i dziewcząt.

Jak się przedstawia młodzież w okresie dojrzewania w szkołach, a szczególnie w internatach? Tutaj na wstępie należy podkreślić dodatnie strony szkół koedukacyjnych — wbrew największemu w Polsce przedwojennej przeciwnikowi koedukacji Albertowi Dryjskiemu, który w książce pod tyt. „Zagadnienia seksualizmu dziecka i młodzieży szkolnej" — zarzuca koedukacji, że zaostrza pobudliwość płciową, powoduje samogwałty chłopców i dziewcząt, utrudnia wskutek zbyt szybkiego otrzaskania się rozwój szlachetnych składników popędu płciowego, wreszcie powoduje podział klas na dwa obozy. Cóż to za obozy? Oto ładniejsze dziewczęta mają adoratorów i „dławią się z okazywanej im sympatii, a drugie, brzydsze więdną z zazdrości i wyżywają się w masturbacji. Atmosfera klas jest przepojona pieśnią miłości i zgrzytem nienawiści".

Gdyby tak istotnie było, trzeba by potępić koedukację. Atoli — jak się zdaje, Dryjski jest raczej odosobniony w poglądach. Posłuchajmy np., co mówi minister oświaty Stanów Zjednoczonych dr Harris. Jego zdaniem system koedukacji jest:

1. zjawiskiem naturalnym, zgodnym z rozwojem rodziny i społeczeństwa,
2. sprawiedliwy, ponieważ daje możność kształcenia się obu płciom,
3. oszczędny, gdyż dzięki niemu sumy, przeznaczone na potrzeby szkolnictwa, mogą być użyte w sposób ekonomiczny,
4. zgodny z obyczajami amerykańskimi i krajową ustawą szkolną,
5. dogodny, ponieważ ułatwia pracę pedagogiczną zarówno kierownikom, jak i nauczycielom,
6. wpływa korzystnie na umysł, charakter i moralność wychowanków.

Podnosi on również doniosłą rolę koedukacji w wychowaniu moralnym. Zainteresowania mniej pożądane ustępują miejsca współpracy intelektualnej, wyrabianiu się poczucia skromności, przyzwoitości. Podkreśla, że 2 dziewczyny ochronią przez sam instynkt wstydu i skromności 12 chłopców od żartów, dwuznaczników i nieprzyzwoitości i odwrotnie. Dodaje, że za moralność szkoły odrębnej nie ręczy.

Mógłby ktoś zarzucić, że co dobre dla Amerykanów, nie musi być dobre dla Polaków. Oddajemy więc głos doświadczonemu nauczycielowi szkoły polskiej Z. Gryniowi, który na temat koedukacji, dzieli się swymi doświadczeniami:

1. Zauważyłem, że wzajemne obcowanie młodzieży płci obojga, początkowo usztywnia atmosferę klasy, zabija swobodę, ekspresję, odwagę.

2. W ciągu roku szkolnego klasa się zżywa zupełnie. Wstyd i ambicja w daleko większym stopniu potęgują się, aniżeli w klasach jednolitych, co ma ten dodatni skutek, że zarówno chłopcy jak i dziewczęta dopingują się wzajemnie w pracy.

3. Wzmaga się czystość osobista (wywołana chęcią przypodobania się, imponowania, postawienia się) oraz czystość klasy.

4. Wulgarność w gestach, słowach powoli zanika, ruchy i mowa doznają uszlachetnienia, delikatności.

5. Klasa mieszana przedstawia się bardzo żywo, daleko żywiej niż klasa jednolita, atmosfera wzajemnej rywalizacji dzieli ją tylko wówczas, jeżeli jedna strona wykazuje wybitniejsze uzdolnienie, względnie pracowitość. Jeżeli jednak przedstawiciele „wybitni znajdują się po obu stronach, klasa pracuje zupełnie równo".

I Gryń kończy: „Z obserwacji i badania zdołałem się przekonać, że zboczeń na tle erotycznym jest daleko więcej wśród młodzieży szkół jednolitych. Nigdy szkoła jednolita nie zdoła dokonać tego, czego dokonać można w szkole mieszanej w sensie dodatnim. Sporadyczne wypadki nie mogą przesłaniać całości".

Również znany powszechnie seksuolog dr Paweł Klinger mówi, że ważną rolę odgrywa w seksualnej pedagogice koedukacja i że „strach przeciwników tego systemu, jakoby prowadził on do podrażnienia płciowego, nie ma żądnej podstawy, gdyż doświadczenie wykazało, że wskutek ciągłego przestawania ze sobą następuje przyzwyczajenie, które przytępia, a nie zaostrza wrażliwości zmysłowe".

W Ameryce i Szwajcarii, gdzie od lat stosują ten system, stwierdzono znakomite wyniki: „Chłopcy wyzbywają się brutalnych manier, uczą się szanować i cenić swe koleżanki, nabierają rycerskości i w szlachetnej rywalizacji stopniowo przez pilność, pracę i czystość uczuć, starają się zasłużyć na uznanie swych koleżanek. Dziewczęta natomiast wyzbywają się kokieterii i wrodzonej nieśmiałości, stają się bardziej naturalne, traktując w przyszłości sprawy życiowe z iście męską logiką i zrozumieniem".

Należy jednak zadać pytanie, czy szkoła koedukacyjna daje możność zapoznania młodzieży z podstawowymi zagadnieniami z dziedziny seksualnej. Nawet i ze szkoły koedukacyjnej młodzież wychodzi nieuświadomiona: musimy sobie powiedzieć otwarcie, że szkoły nasze wypuszczają w świat kompletnych ignorantów pod tym względem.

Przechodząc do spraw bliższych tematowi należy nadmienić, że szczególniejszy wpływ na życie płciowe młodzieży wywierają internaty.

Nadzwyczaj ujemną stroną wszystkich internatów jest niebezpieczeństwo zarażenia ich mieszkańców nawyczkami onanistycznymi lub homoseksualnymi.

Ludzie homoseksualni, albo urningi czują ogromny pociąg do takich zakładów i nie należy się temu dziwić. Znajdują tam pożądane pole, aby w ciszy i spokoju oddawać się w wygodzie swej ulubionej namiętności.

Za mało myślano o tym przy organizacji internatów dla chłopców i dziewcząt, ponieważ nie wiedziano dawniej, że homoseksualne instynkta są wrodzone, — a uważano je tylko za następstwa złych nałogów.

A nawet i tacy, którzy nie są homoseksualni, ani też nie zostali przez homoseksualnych uwiedzeni, lecz są bardzo zmysłowo erotycznymi jednostkami, często starają się zaspokoić swój popęd płciowy przez kontakt z koleżankami, czy kolegami z internatu, a to chłopcy przez pederastję, dziewczęta przez miłość lesbijską, a — oba rodzaje przez wzajemną onanię.

Niebezpieczeństwo leży w tym szczególnie, że wśród takiego zbiorowiska łatwo może wcisnąć się niepostrzeżenie jakieś zwyrodniałe płciowo indywiduum i samo jedno wielu innych zarazić swym nałogiem.

Najczęstszą formą płciową w internatach jest onania.

Onania (masturbacja, lub samogwałt) — słowo to powstało z imienia Onana, syna Judy i Swah, a wnuka Izraela.

Ojciec zażądał od niego, — tak mówi stary Testament — aby ożenił się z wdową po bracie swoim, Herze i płodził dzieci. Onan jednakże nie chciał zgodzić się na to i aby uniknąć zapłodnienia bratowej, w czasie nocy wspólnie spędzanych, tarł swój członek o ziemię i w ten sposób sprowadzał upływ nasienia.

Popęd płciowy objawiający się nieświadomie i w sposób niejasny, łączy się z mglistymi, swoistymi uczuciami w pobudliwych okolicach (strefy erogeniczne) części rodnych. Popęd płciowy wzmaga się z coraz większą gwałtownością i wśród coraz większych erekcyj. Jeżeli młody człowiek nie może zaspokoić go w sposób naturalny, to popęd ów, skoro jest cokolwiek silniejszy, albo folguje sobie przez nocne polucje, którym towarzyszą sny erotyczne, albo też ów młody człowiek zapomocą drażnienia członka wywołuje wrażenie rozkoszy i powoduje upływ nasienia. Tak powstaje samogwałt.

Jednak ten rodzaj samogwałtu można by nazwać onanią przymusową, ponieważ nie polega ona na żadnej rzeczywistej anormalności, a jest tylko przymusowym środkiem zastępczym. Onania przymusowa jest niesłychanie rozpowszechniona, trudno ją jednak wykryć; nikt z młodzieży nie przyznaje się również do niej, ponieważ łatwo zachować ją w tajemnicy. Onania przymusowa przedstawia względnie mało niebezpieczeństwa, atoli zawsze powoduje uczucie zawstydzenia, przygnębia umysł, a sprowadza częstokroć pewne fizyczne i umysłowe wyczerpanie przez to, że onanista, mając zbyt łatwą sposobność zaspakajania swego popędu popada przez to czasami w nadmiarze za często powtarzające się podniecenie płciowe.

Utrata białka spowodowana licznymi wytryskami nasienia działa również osłabiająco, jeżeli trwa to czas dłuższy, chociaż przy takich ekscesach wytryska daleko więcej wydzieliny gruczołu prostaty, jak nasienia. Jednorazowy upływ nasienia wywołany onanią jest sam przez się o wiele szkodliwszy jak nocna polucja.

U dziewcząt nie można mówić o onanii przymusowej, która mogłaby sprowadzić ulgę przez wydzielenie płynu odpowiadającego nasieniu. Samogwałt u nich bywa częstszym zjawiskiem, jednakże nie w tym stop-

niu co u chłopców. Jest on skutkiem sztucznego lub przypadkowego podrażnienia lokalnego, albo naśladownictwa, albo wreszcie wynikiem nawskroś patalogicznej drażliwości. Później przechodzi w nałóg, podobnie jak u chłopców, skutkiem przyzwyczajenia do lubieżnego podrażnienia.

Inną kategorię onanii stanowi onania wyuczona lub naśladowana. W internatach trafia się często i w ten sposób wywołane przedwczesne podrażnienie płciowe mogą przejść w nałóg, który potem trudno jest stłumić i usunąć.

Wspomnieć również należy o onanii powstałej samej z siebie skutkiem anormalnych skłonności dziedzicznych.

Najgorszym następstwem onanii jest osłabienie odporności woli, która coraz bardziej słabnie wobec ustawicznie powtarzających się aktów.

Kategorię wymienionych onanii, z wyjątkiem ostatniej, która jest w ogóle nieuleczalną — należy leczyć nie karami lub groźbą, ale zapomocą łagodnej namowy połączonej ze zwróceniem umysłu na inne sprawy — ku czemu najskuteczniej nadaje się praca.

Nowo założone szkoły reformowane w Szwajcarii, które nazwano krajowymi zakładami wychowawczymi, urządzone są przedziwnie pod tym względem, albowiem młodzież od chwili zerwania się ze snu, aż do samego wieczora nie ma ani chwili czasu na próżnowanie i nie pozostaje ani na moment bez nadzoru. Wieczorem, skoro idzie do łóżka, jest już tak znużona, że sen rozprasza wszelką ochotę do onanii. Ponadto sama atmosfera i kierunek tej szkoły stanowi w ogóle silne antidotum na podobne nawyki.

Szereg autorów na czele z drem Klingierem zwraca bardzo słusznie uwagę, że nie należy straszyć zgubnymi skutkami onanizmu. Strasznie nikogo nie odstraszyło, a unieszczęśliwiło miliony młodzieży, cierpiącej nie na skutek onanizmu, ale z obawy przed domniemanymi skutkami. Wszyscy jeszcze ze starszego pokolenia, a też zapewne wielu młodych pamięta owe broszurki uświadamiające o „wysychaniu mlecza" i innych tym podobnych skutkach nałogu.

Stokroć lepiej by się rzecz przedstawiała, gdyby młodzieniec wiedział, że umiarkowany onanizm 1—2 razy na tydzień — ujmy jego zdrowiu nie przynosi i że tylko nadużycia mogą być szkodliwe. Nie byłoby wówczas walki duchowej, uczucia wstydu i upokorzenia, wyrzutów sumienia ani strachu przed skutkami. Zwierzęta, czy pierwotny człowiek, lub też wiejski chłopiec, którzy onanizują się nie naczytawszy się lub nie usłyszawszy przedtym różnych pseudonaukowych tematów „straszących" nie ponoszą specjalnej szkody. Natomiast młodzież inteligentna najgorzej na tym wychodzi, gdyż wierząc bezkrytycznie w drukowane, jak i słyszane od swych wychowawców słowa, upada pod brzemieniem zasugestionowanych jej skutków onanizmu.

Gdyby istotnie skutki onanizmu były tak straszliwe, cały świat byłby już dawno wielkim domem wariatów.

Według spostrzeżeń lekarzy szkolnych, seksuologów — dochodzi się do, wniosku, że około 60—70% młodzieży uczącej się powyżej lat 16 obcuje płciowo, a w internatach i zakładach zamkniętych nawet do 90%.

Miklaszewski (1932 r.) stwierdził, że dziewczęta ze sfery robotniczo-rzemieślniczej miały stosunek płciowy do 17 roku życia — 5%; do 18 roku życia — 19%. Według Dryjskiego (1934 r.) wśród młodzieży płci męskiej szkół średnich rozpoczęło życie płciowe przed 14 rokiem życia — 17% w miastach, 13% na prowincji; między 14 — 18 r. życia — 63% w miastach, a 51% na prowincji.

Z jednej strony mając wszystkie powyższe dane, z drugiej zaś — przypatrując się z trwogą podsiniałym oczom młodzieży, należy zadać pytanie dlaczego rodzice, wychowawcy, nie zdobędą się na konieczną odwagę wczesnego uświadomienia swych latorośli i wychowanków?

Otóż na przeszkodzie stoi tu potężny mur hipokryzji ludzkiej. Fałszywy wstyd, samogwałt, homoseksualizm, choroby weneryczne, neurastenia seksualna, hipochondria i histeria oto rezultaty tej strusiej taktyki rodziców i wychowanków i niewiedzy o życiu płciowym, która cechuje młodzież.

Również dużą przeszkodą jest brak znajomości seksualnej pedagogiki u rodziców i wychowawców.

I tu, trzeba to podkreślić z całym naciskiem, należałoby wobec tego w wyższych klasach zaprowadzić specjalne wykłady z zagadnień seksualnych, a także organizować specjalne kursy seksualnej pedagogiki dla rodziców i wychowawców. Słusznie powiedział Oskar Blum: „Lepiej rok za wcześnie, niż godzinę za późno".

Nakładem Wydawnictwa: Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Łódzkiego
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, ul. Jaracza 11, tel. 251-72, wewn. 12

Drukarnia Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych w Łodzi
269/48 — D - 034526

Teczka ucznia Szkoły zawodowej. (Szk. publ. średn. zawodowa). Sign. Min. Ośw. wz 329 zł 3.20

Teczka ucznia Szkoły ogólnokształcącej stopnia licealnego. Sign. Min. Ośw. wz 231 zł 4.20

Tygodniowy rozkład zajęć Szkoły publ. średn. zawod. Sign. Min. Ośw. wz 335 zł 3.—

Wezwanie do uiszczenia opłaty skarbowej. Sign. Min. Oświaty wz. nr 319 zł 3.50

Wyciąg z ksiąg kredytów i wydatków budżetowych. Sign. Min. Ośw. wz 91 zł 2.—

Wyciąg z ksiąg sum niebudżetowych. Sign. Min. Ośw. wz 90 zł 1.50

Wykaz czynności. Sign. Min. Oświaty wz. nr 106 zł 3.—

Wykaz dzieci (niewyk. obow. szkoln.). Sign. Min, Ośw, wzór nr 295 zł 1.—

Wykaz osób (do kart uposażeniowych). Sign. Min. Ośw. wz 84 zł 4.—

Wykaz uczniów wg zawodów Szkoły publ. średniej zawodowej. Sign. Min. Ośw. wz 333 zł 2.—

Wypis należności i długów. Sign. Min. Ośw. wz 85 zł 2.—

Zapotrzebowanie odzieżowe. Sign. Min. Oświaty wzór nr 364 zł 1.—

Zaświadczenie szkolne dla Szkół podstawowych i średnich. Min. Ośw. wz 274 zł 0.50

Zawiadomienie o przyznaniu zwrotu kosztów pogrzebu (dla KOS). Sign. Min. Oświaty wz nr 46 zł 1.—

Zawiadomienie o orzeczeniu karnym wykonania obowiązku szkolnego. Sign. Min. Ośw. wz 298 zł 1.—

Zwolnienie od egzaminu praktycznego (dla KOS). Sign. Min. Oświaty wzór nr 41 zł 1.10

Druki wydane dawniej:

Dziennik podawczy. Sign. Min. Ośw. wz 1 zł 2.50

Dziennik zajęć przedszkola. Sign. Min. Ośw. wz 192 zł 75.—

Karta czytelnika dla bibliotek szkolnych (na kartonie białym, seledynowym i kremowym). Sign. Min. Ośw. wz nr 11S zł 1.—

Karta ewidencyjna naucz.-opiekuna. Sign. Min. Ośw. wz 284 zł 1.60

Karta ewidenc. przedszk. Sign. Min. Ośw. wz 189 zł 2.40

Karta indywidualna zapisu dziecka do przedszkola. Sign. Min. Ośw. wz 190 zł 1.—

Karta katalogowa dla bibliotek (na kartonie białym kremowym i niebieskim). Sign. Min. Ośw. wz 8PS zł 0.70

Karta katalogowa dla bibliotek, liniatura bez tekstu na kartonie (w kol: białym, kremowym i niebieskim). Sign. Min. Ośw. wz 7PS zł 0.70

Karta katalogowa biblioteczna. Sign. Min. Ośw. wz 9PS zł 0.80

Karta katalogowa bibl. Sign. Min. Ośw. wz 9PS zł 0.80

Karta książki dla Centrali. Sign. Min. Ośw. wz 12 P. zł 0.70

Księga Inwentarza ruchomego (okładka). Sign. Min. Ośw. wz 75 zł 10.—

Księga Inwentarza ruchomego (wkładka). Sign. Min. Ośw. wz 75a zł 4.50

Księga Inwentarza ruchomego końcowa tabela z przepisami. Sign. Min. Ośw. wz 75b zł 10.—

Księga ubytków dla bibliotek powszechnych (okładka) wz 2PS zł 3.50

Księga ubytków dla bibliotek powszechnych (władka) wz 2PS zł 2.70

Kwestionariusz wstępny do badań selekcyjnych. Sign. Min. Ośw. wz 218 zł 1.50

Listy płatnicze dla nauczycieli. Sign. Min. Ośw. wz 62 zł 1.—

Listy płatnicze dla nauczycieli. Sign. Min. Ośw. wz 61 zł 1.—

Nieobecność w służbie. Sign. Min. Ośw. wz 283 zł 0.50

Pokwitowanie na udzielone. Sign. Min. Ośw. wz 63 zł 80.— za blok

Postępowanie dyscyplinarne. Sign. Min. Ośw. wz 278 zł 2.—

Powołanie do pracy — umowa o zatrudnienie dla nauczyciela. Sign. Min. Ośw. wz 275 zł 4.—

Sprawozdanie z organ. roku szkolnego publ. Szkoły średniej zawodowej (okładka). Sign. Min. Ośw. wz 332 zł 3.50

Sprawozdanie z organ. roku szkolnego publ. Szkoły średniej zawodowej (wkładka). Sign. Min. Ośw. wz 332a zł 3.20

Statystyka dzienna dla bibliotek powsz. małych (okładka) wz 6P zł 3.60

Statystyka dzienna dla bibliotek powsz. małych (wkładka) wz 6P zł 1.70

Statystyka dzienna dla bibliotek powszechnych, większych, wz 5P zł 1.50

Tabela - Inwentarz książek bibliotecznych, wz 1PS (okładka) zł 7.50

Tabela - Inwentarz książek bibliotecznych, wz 1PS (wkładka) zł 6.50

Tabela - Inwentarz książek bibliotecznych, wz 1PS Zakończenie z 4 stroną czystą zł 7.—

Udzielone świadczenia. Sign. Min. Ośw. wz 285 zł 1.30

Umorzenie postępowania dyscyplinarnego. Sign. Min. Ośw. wz 279 zł 1.90

Umowa (dla urzędników państwowych). Sign. Min. Ośw. wz 39 zł 2.60

Umowa dla niższych funkcjonariuszy. Sign. Min. Ośw. wz 276 zł 2.—

Umowa zatruddnienia nauczyciela (powołanie). Sign. Min. Ośw. wz 275 zł 4.—

Urlop (Inspekt. szkolny). Sign. Min. Ośw. wz 68 zł 0.60

Urlop (KOS wzór ogólny). Sign. Min. Ośw. wz 281 zł 1.20

Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej. Sign. Min. Ośw. wz 280 zł 2.50

Wykaz dzieci do badania psychologicznego. Sign. Min. Ośw. wz 208 zł 1.—

Wykazy służbowe. Sign: Min. Ośw. wz 30 zł 12.— za zeszyt.

Zaświadczenie do uzyskania ulgi kolejowej. Sign. Min. Ośw. wz 53 zł 1.—

Zawiadomienie o wyniku badań psychologicznych. Sign. Min. Ośw. wz 209 zł 1.—

Zawieszenie w pełnieniu służby. Sign. Min. Ośw. wz 277 zł 1.80

Zestawienie list poborów (KOS). Sign. Min. Ośw. wz 282 zł 1.90